

HRAVÁ LITERATURA

8

JMÉNO

ŠKOLA

TŘÍDA

ŠKOLNÍ ROK

Úlohy označené mají vyšší náročnost.

VOŽ – vlastní odpovědi žáků

	OSVÍCENSTVÍ.....	2
	PREROMANTISMUS.....	4
	ROMANTISMUS	7
	OPAKOVÁNÍ I.	19
	REALISMUS.....	20
	NATURALISMUS.....	41
	OPAKOVÁNÍ II.	44
	LITERATURA PŘELOMU 20. STOL.	
	- MODERNÍ UMĚLECKÉ SMĚRY	45
	ČESKÁ MODERNA A BUŘIČI.....	48
	OPAKOVÁNÍ III.	53
	MEZIVÁLEČNÁ LITERATURA.....	54
	OPAKOVÁNÍ IV.	67

Pracovní sešit pro 8. ročník ZŠ a víceletá gymnázia

1. vydání, 2015

Vydal:

Autoři:

Lektoři:

Jazyková korektura:

Grafická úprava:

Projektový manager:

Produktový manager:

TAKTIK International, spol. s r. o., P. O. Box 326, Jindřišská 14, 111 21 Praha 1, www.etaktik.cz

Mgr. Jitka Aberlová, Mgr. Kateřina Bartošíková, Mgr. Veronika Králová, Mgr. Petra Kryptová, Mgr. Jitka Musilová, Mgr. Andrea Pavlíčková, Mgr. Pavlína Pyszková, Mgr. Jolana Řapková

Mgr. Pavlína Pyszková, Mgr. Tereza Friedl, Mgr. Věra Štefánková

Mgr. Věra Štefánková

Sára Doležalová, MgA. Josef Tauš

Ing. Jaroslav Brdjar

Mgr. Lucie Pěnkavová

Všechna práva vyhrazena. Kopírování a šíření tohoto díla i jeho částí bez souhlasu vydavatele je trestné.

ISBN: 978-80-87881-82-8

1

KDYŽ JSEM SE POSTAVIL NA NOHY, rozhlédl jsem se a přiznávám se, že jsem vábnějšího obrazu nikdy neviděl. Krajina kolem mne vypadala jako jediná, a ohrazená pole, ponejvíce na čtyřicet čtverečních stop, podobala se samým květinovým záhonům. Pole se střídala s lesy, měřícími na půl měřické tyče, a nejvyšší stromy byly podle mého úsudku vysoké sedm stop. Nalevo jsem se díval na město, které vypadalo jako namalovaná kulisa.

Zatím už císař sestoupil z věže a přijížděl ke mně na koni; málem by se mu to bylo nevyplatilo. To zvíře bylo sice dobře vycvičeno, ale protože nebylo zvyklé na takovou podívanou, jako by se před ním pohybovala hora, vzpínalo se na zadních nohách.

přeložil: Aloys Skoumal

1. Které je významově nejbližší slovo k výrazu vábný z textu 1?

- a) poutavý b) svůdný c) zajímavý d) odpudivý e) vzrušující

2. Jaké slovo se nejvíce hodí na vynechané místo v textu?

- a) rezervace b) osada c) vesnička d) zahrada e) ohrada

3. Na základě 1. ukázky textu urči, ve které osobě je převyprávěn příběh.

ich forma (1. osoba)

2

„Jenže vladař, skvělý jezdec, udržel se v sedle, až přiběhli průvodci a podrželi mu uzdu, takže Jeho Veličenstvo mělo kdy slézt z koně. Když sestoupil na zem, obhlížel si mě s velkým podivem, ale držel se opodál od mého řetězu. Poručil svým kuchařům a nadsklepním a ti už byli připraveni, aby mi dali jídla a pití. Přistrčili mi je na jakýchsi vozících tak, až jsem na ně dosáhl. Vzal jsem ty vozíky a brzo jsem je všechny vyprázdnil. Na dvacíti bylo plno masa a na desíti zase lihovin. Každý vůz s masem mi stačil na dvě tři pořádná sousta a nápoj z desíti hliněných lahví jsem vylil na jeden vozík a vypil jej jedním douškem. S ostatními jsem naložil rovněž tak. Císařovna s princí a princeznami seděli opodál na křeslech, obklopeni dvorními dámami.“

přeložil: Aloys Skoumal

4. Zjisti jméno hl. postavy z díla, kterou můžeme označit z pohledu liliputů slovem obr. Uveď co nejvíce synonym k tomuto slovu.

Jméno hl. postavy: Gulliver

Synonyma: kolos, velký člověk

5. Jakými tituly v textu je označován panovník? Vypiš z obou ukázek.

císař, vladař,

Jeho veličenstvo

6. Hlavní hrdina patrně...

- a) byl zajat trpasličími lidmi.
b) je veden na popravu dle zvyklostí obrů.
c) při pádu z koně omdlel a zdá se mu sen o trpaslících.
d) byl zajat místními obyvateli - obry.

Námořník Robinson Crusoe z anglického Yorku přežil jako jediný ztroskotání své lodi a ocitl se sám na pustém ostrově. Když objevil zbytky své lodi, rozhodl se z ní zachránit, co se dá.

...Když jsem vyložil veškeren náklad na břeh, byl bych nejraději otevřel především soudky s prachem a prach vynášel po částech, abych si usnadnil práci, ježto soudky byly příliš těžké. Dříve však jsem postavil malý stan z plachty a několika tyčí, které jsem k tomu účelu připravil. A do toho stanu jsem snesl všechno, čemu by déšť nebo sluneční úpal uškodily. Prázdnými sudy a bednami jsem obklopil stan kolem dokola, abych jej uchránil před náhlým útokem ať už lidí, nebo šelem.

Opatřiv všechno, zatarasil jsem vchod z vnitřku prkny a zvenčí jsem nastavil prázdné bedny. Potom jsem prostřel na zemi peřinu, k hlavě jsem si dal dvě pistole, přiložil nabitou pušku a poprvé jsem ulehl do postele. Znaven a uondán spal jsem po celou noc velmi dobře, neboť předešlé noci jsem sotva zdířl...

... Každého dne za odlivu jsem se tedy vypravil k lodi, vynášeje odtud to nebo ono. Při třetí návštěvě jsem odnesl všechno lodní výstroj, všechna tenčí lana i provazy, kus plátna určený pro správkou plachet, i soudek zvlhlého prachu...

... Ale jak jsem se zaradoval, když jsem asi po šesti takových výpravách, kdy jsem se již nedomníval, že bych v lodi našel ještě něco prospěšného, objevil pojednou velikou bečku chleba, tři slušné soudky rumu nebo kořalky, bednu cukru a soudek výrazkové mouky. To mě překvapilo, ježto jsem se nenadál, že bych našel ještě více potravin mimo ony, které již byly rozmočeny...

... Za třinácte dnů svého pobytu na ostrově jsem vystoupil jedenáctkrát na palubu vraku a za ten čas jsem odvezl všechno, čeho se dovedou zmocnit dvě lidské ruce...

... Domníval jsem se, že jsem už kajutu dokonale vyprázdnil a že už tam nic nenajdu. Přece však jsem objevil ještě pouzdro s několika břitvami, veliké nůžky a hromádku nožů a vidliček. V jiném pouzdru jsem našel asi třicet šest liber šterlinků v rozličné měně, evropské i brazilské, zlaté i stříbrné.

Usmál jsem se při pohledu na ty peníze: „Bědné smetí, co s tebou!“ zvolal jsem.

přeložil: Albert Vyskočil, Timotheus Vodička

1. Srovnej body s důležitými částmi obsahu tak, jak jdou v textu za sebou. Očísluj.

peníze nejsou k ničemu

5

další výpravy na loď

3

příprava úkrytu pro sebe a zachráněné věci

1

spánek po únavné práci

2

objev potravin

4

2. Zaškrtni všechny důležité a potřebné věci, které Robinson objevil ve vraku lodi.

lana

břítvy

sirky

provazy

nůžky

soudky rumu

kompas

knihy

střelný prach

bečka chleba

nože

soudek mouky

bedna cukru

vidličky

kus plátna

3.

Ze seznamu vypiš 3 věci, které považuješ za nejdůležitější pro přežití na ostrově. Diskutuj.

1)

2)

3)

4. Proč Robinson o penězích prohlásil, že jsou „bědné smetí“?

Na pustém ostrově mu nebyly k přežití k ničemu užitečné.

5. V Robinsonově době bylo běžné psát si deník. Vyber si jednu (nebo více) částí textu a napiš za Robinsona záznam do jeho deníku.

PREROMANTISMUS

UKLOUP KRÁLOVÉDVORSKÝ A UKLOUP ZELENOHORSKÝ

Řekla kněžna se zlatého stolce:
"Moji kmeti, vladyky a leši!
Bratrům těm zde rozhodněte právo,
kteřížto se vadí o dědictví,
o otcovské statky mezi sebou.
Po zákoně věčně živých bohů
budou jím buď oba spolu vlásti,
neb se rozdělí jim rovnou měrou.
Moji kmeti, vladyky a leši!
Rozhodněte moje výpovědi,
po vašem-li budou po rozumu;
nebudou-li po rozumu vašem,
stanovte jim sami nový nález,
jenž by smířil rozvaděné bratry!"
Povstal Chrudoš od Otavy křivé,
žluč se rozlila mu po útrobě,
třásl se mu vztekem všecky údy;
máchnul rukou, zařval jarým turem:
"Běda ptákům, k nimž se zmije vkrade,
běda mužům, jimiž žena vládne!
Muži jenom sluší mužům vlásti,
prvorozený má právo dědit!"
Vstala Libuše se svého stolce,
řekla: "Kmeti, vladyky a leši!
Slyšeli jste pohanění moje,
sudte sami po zákonu právo!
Nebudu již souditi vám svády:
Volte muže mezi sebou rovna,
kterýž by vám vládl po železu –
dívčí ruka na vás k vládě slabá!"

1. Vysvětlí.

a) žluč se rozlila mu po útrobě: *Rozčílil se.*

b) Muži jenom sluší mužům vlásti: *Muž má vládnout mužům.*

c) Volte muže mezi sebou rovna, kterýž by vám vládl po železu:
Zvolte si muže, který vám bude vládnout tvrdě.

d) zařval jarým turem: *Zařval silně jako býk.*

2. K čemu Chrudoš přirovnával vládu ženy nad muži?

Žena je jako zmije, která se vkrade k ptákům.

3. Najdi v textu tři tituly.

kmet, vladyka, lech

4. Které ze slov není synonymem ke slovu svády?

hádky

spor

konflikt

případ

5. Seřaď události.

Staršímu bratrovi se výsledek nelíbí.

Libuše soudí dva bratry.

Libuše požádá soud, aby jí našel muže, který bude vládnout za ni.

Chrudoš nařkne Libuši, že špatně soudí, protože je žena.

2

1

4

3

Moudrosti filozofie,
práva i patologie
a bohužel i bohověd
hlítám už pilně řadu let,
a přesto nevím, co a jak!
Jsem pošetilý ubožák,
já, doktor, dokonce profesor,
vždyť plných deset let celý sbor
svých žáků za nos vodívám
dál křížem krážem, sem a tam
a možnost poznání? Žádná není!
Srdce mě pálí až k usouzení,
i když mám v hlavě víc nežli ti hlupci,
kněžouři, učení psavci a tupci
a neznám strach z pekla, z pekelníků,
pochyby, rozpaky kajících.

Nicméně jsem živ bez radosti,
bez víry v liché vědomosti.
nejsem z těch mudrců, co by chtěli
obracet hříšníky na anděly,
trpím jen bídými poměry,
bez peněz, bez poct a nádhery. –
I pes, ví bůh, si lépe žije!
Tak jsem se pustil do magie,
abych se u duchovních sil
přemnohým tajům přiučil
a v potu tváře planě dál
neřečnil, pracně neskrýval
své nevědění v rámci věd,
vyzvěděl, čím je v jádru svět,
odkud kam spěje na své dráze
a neomílal plané fráze.

přeložil: Jindřich Pokorný

1.

Pokud jsi pečlivý čtenář, ukázka ti o hlavní postavě prozradí mnoho informací. Jsi dobrý detektiv a dokážeš po přečtení textu doplnit do textu chybějící fakta?

Hlavní postava tragédie se jmenuje FAUST. Je to učený muž. Studoval FILOZOFII,
PRÁVO, PATOLOGII a NÁBOŽENSTVÍ. Pro svou učenost získal tituly DOKTOR
PROFESOR. Již DESET let vyučuje žáky, ale není spokojený. V životě mu chybí
RADOST a touží po POZNÁNÍ. Přestože je tak vzdělaný, nezískal BOHATSTVÍ ani
SLÁVU. Kromě vědy se zabývá také MAGIÍ.

2.

Pokud neznáš odpovědi, můžeš je složit z písmen v nápovědě.

Faust mluví sám k sobě. Jak se nazývá řeč jedné postavy? **OGNMLOO** = MONOLOG

Pro který literární druh je typická promluva jedné nebo více postav předváděná na jevišti? **ADMRA** = DRAMA

3.

Dokonči tvrzení - vyber jednu ze dvou možností.

Faust je člověk, který je spokojený sám se sebou.
není spokojený sám se sebou.

Dlouho a pilně studoval, ale stále nezná podstatu věcí.
a proto už vše zná a ví.

Začal se zabývat magií, aby konečně dosáhl poznání.
aby dosáhl slávy a poct.

A

Večer před svatým Janem
mluví (1) s Tomanem
„Kam pojeděš, bratře milý,
v této pozdní na (2) chvíli
na (3) sedlaném,
(4) vyšperkovaném?

B

„Slyš, Tománku, radou mou,
nedávej se doubravou,
objeď kolem k Svaté hoře,
ať nemám po tobě hoře,
dej se raděj v zápolí,
ať mě srdce nebolí.

C

Nejel Toman doubravou,
dal se cestičkou pravou;
a v Podhájí u myslivce
nový domek jedna svíce,
hostí mnoho pospolu,
jizba plna hovoru.

1. Doplň slova místo čísel v odstavci A. Nápověda ti pomůže.

- 1) blízká příbuzná: *SESTRA*
2) antonymum ke dni: *NOC*
3) Zdrobnělina od zvířete, na kterém se dá i cestovat: *KONÍČKU*
4) antonymum ke „špinavě“: *ČISTĚ*

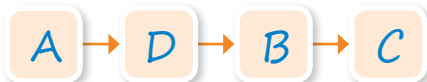
2. Která slova se skrývají pod obrázky? Piš místo nich slova, jak po sobě následují v odstavci D.

..... *MYSLIVCI, SVÍTÁNÍ, KOŠILIČKU, RŮŽOVOU*

D

„Do Podhájí k
musím ke své děvčici;
znenadání nemám stání,
zas mě čekej o
Dej, sestřičko, dej novou
 kmentovou,
kamizolku .

3. Seřaď odstavce za sebou tak, aby text správně navazoval.

4. Které schéma verše odpovídá textu?

- a) a b c a
b) a a b b c c
c) a b a b

5. Kterého svatého Jana známe z české historie?

EMOCÉKOHPNU N E P O M U C K É H O
Jeho církevní svátek se slaví 16. května, žil ve 14. století.

6. Ve slově „katastrofa“ najdi slovo, které označuje část básně. V písni ji nazýváme sloka.

STROFA

7. Pojmenuj následující obrázky slovy z básně. Poradíme ti, že dnes už se tato slova běžně neužívají, označujeme je slovem archaismy.

1

2

3

doubrava 2

jizba 3

kamizola 1

HEINRICH HEINE: LORELEI

Já sám nevím proč, co to značí,
že jsem tak zamyšlen,
ta prastará pověst k pláči
mě týrá dnes po celý den.
Vzduch ochladl, už se stmívá
a tiše plyne Rýn,
zář slunce dohořívá
a na hory pad stín.

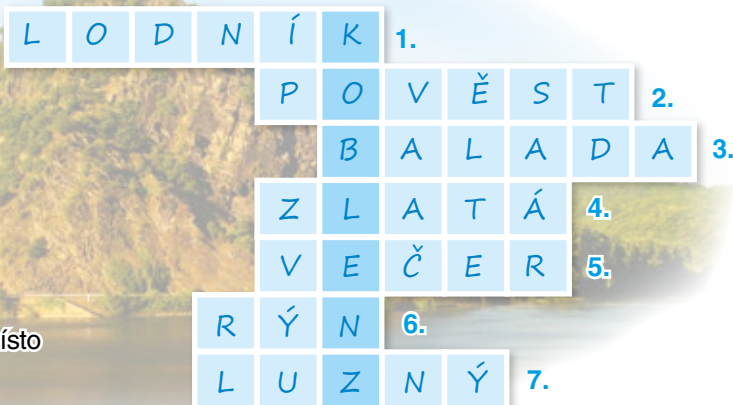
Na skále sedí panna,
má dýmákový pás,
je celá ošperkováná,
češe si zlatý svůj vlas.
Má zlatý hřeben v hlavě,
češe a zpívá si,
zpívá tak dojmavě,
co zpívá, ach, co asi?

Lodník je dojat tím zpěvem,
ten zpěv ho tak ošálí,
že upoután luzným zjevem,
si nevšimne úskalí.
Vír loďku podemílá,
už nahnul se její kraj,
to všechno způsobila
svým zpěvem Lorelei.

přeložil: František Folimanský

1. S pomocí textu básně vyluští křížovku. Dozvíš se, u kterého německého města se skála Lorelei nachází.

- Která postava z ukázky je dojatá zpěvem panny?
- Kterým literárním žánrem se nechal autor k napsání básně inspirovat? (1. p.)
- Báseň se smutným dějem a koncem se nazývá...
- Která barva se v básni opakuje?
- Ve které části dne se báseň odehrává?
- Jméno řeky, u které se děj odehrává.
- Vyhledej v básni, které synonymum použil autor místo „hezký“ (zastaralé slovo).

WALTER SCOTT: IVANHOE

1

Dalo se říci, že je to člověk slabě nadprůměrného vzrůstu a spíše štíhlý než mohutný. Jeho brnění bylo z oceli bohatě vykládané zlatem, a znak na jeho štítu zobrazoval mladý dub vyrvaný z kořenů; pod ním stálo jediné španělské slovo: Desdichado – což znamená vyděděnec. Když vjel do středu kolbiště, pozdravil prince Jana a dámy půvabným sklonem kopí. Obratnost, s níž ovládal koně, a jakýsi mladický půvab v celém jeho držení a pohybu mu ihned získaly přízeň davu, kterou někteří diváci z nižších vrstev vyjadřovali voláním: „Dotkni se štítu Ralfa de Vipont! Ten je v nejméně pevný, toho dostaneš nejhlaději!“

Za volání takových rad rytíř projel kolbištěm a k úžasu shromáždění popojel rovnou k prostřednímu stanu a uhodil ostrou hlavicí svého kopí do štítu Briana de Bois-Guilbert, až zazvonilo. Všichni strnuli v údivu nad takovou odvahou, nikdo však více než obávaný rytíř, který tímto byl vyzván k boji na život a na smrt.

přeložila: Libuše Vokrová

1. Který výraz se nejvíce hodí na vynechané místo v textu 1?

- a) boji ☒ b) sedle c) turnaji d) kolbišti

2. Co znamená španělské slovo *Desdichado*?

- a) člověk odmítající společnost
b) člověk opouštějící společnost
☒ c) člověk vyloučený ze společnosti
d) člověk přijímající společnost

3. Kterou událost ukázka popisuje?

- a) válku c) vojenskou přehlídku
b) pasování rytířů ☒ d) turnaj

4. Najdi v textu 1 tři předměty rytířské výbroje.

..... kopí, brnění, štít

5. Rozhodni, která informace je pravdivá.

- a) Na erbu jednoho z rytířů byl dub vyvrácený z kořenů.
b) Rytíři se k boji vyzývali úderem kopí do štítu protivníka.
c) Rytíř pozdravil krále Richarda sklonem kopí.
d) Ralf de Vipont byl považován za silného soupeře.

PRAVDA - LEŽ
PRAVDA - LEŽ
PRAVDA - LEŽ
PRAVDA - LEŽ

2

Poměry anglického lidu byly v tu dobu skutečně ...*prabídné*... Král Richard byl držen v cizině jako vězeň ...*proradného*... a krutého vévody rakouského. Ani místo králova pobytu nebylo známo, málo se vědělo o jeho osudech v širokých vrstvách jeho poddaných, kteří za jeho nepřítomnosti trpěli pod ...*drtivým*... útlakem menších pánů. Princ Jan, spolčený s Filipem Francouzským, ...*úhlavníma*... nepříteli Lvího Srdce, všemi prostředky působil na vévodu rakouského, aby protahoval zajetí jeho ...*vlastního*... bratra Richarda, kterému byl přece tolik zavázán za tolikerou přízeň.

přeložila: Libuše Vokrová

6. Doplní přídavná jména ve správném tvaru na vynechaná místa v textu 2:

vlastní, proradný, úhlavní, drtivý, prabídný

7. Doplní jména (tituly) do tabulky.

Anglický král	Bratr anglického krále	Nepřítel anglického krále	Věznitel anglického krále	Přezdívka anglického krále
<i>Richard</i>	<i>Jan</i>	<i>Filip Francouzský</i>	<i>rakouský vévoda</i>	<i>Lví Srdce</i>

MARY SHELLEY: FRANKENSTEIN

NENÍ ŘEŠENÍ

Jedné smutné listopadové noci jsem se dožil dokončení svých snah. S úzkostí, která téměř hraničila s agónií, naskládal jsem kolem sebe životodárné přístroje, abych mohl vdechnout jiskru života do neživé hmoty, která mi ležela u nohou. Byla jedna hodina po půlnoci, déšť bubnoval neutěšeně do oken a svíčka již dohořovala, když za posledního záblesku světla jsem spatřil, jak můj výtvar otevřel matně žluté oko. Jeho dech byl těžký a údy se mu křečovitě zmítaly. Jak mám vylíčit své pocity při této úděsné události nebo jak popsat stvůru, kterou jsem s tak nesmírnými strážněmi a obtížemi vytvořil? Údy byly souměrné a rysy v obličeji jsem vybral tak, aby byly krásné. Krásné! Bože můj! Žlutá kůže sotva skryla soustavu svalů a žil, vlasy byly leskle černé, rozevláté, zuby bělostné jako perly, jenže tento lesk tvořil tím strašnější kontrast s vodovými očima, které měly téměř stejnou barvu jako špinavé oční důlky, v nichž byly zasazeny, jako svraštelův pokožka a úzké zatrpklé rty. (...)

Nadzdvihl záclony lůžka a jeho oči – mohou-li tak být nazývány – upíraly se na mě. Rozevřel rty, zamumlal několik neartikulovaných zvuků a tváře mu zkrivil úšklebek. Snad promluvil, já ho však neslyšel. Napřáhl ruku, zřejmě aby mě zadržel, ale já jsem vyskočil, seběhl dolů po schodech a utekl na dvůr v domě, kde jsem bydlil. Tam jsem nanejvýš rozčilen a pln úzkosti prochodil celou noc a pozorně naslouchal sebemenšímu zvuku, který by mě mohl varovat před příchodem onoho ďábelského netvora, jemuž jsem tak neblaze věnoval život.

přeložila: Sandra Votavová

1. O uvedené ukázce lze s jistotou tvrdit, že (správně může být více možností)... Své rozhodnutí zdůvodni.

- a) z hlediska čtenářských zkušeností se jedná o četbu velmi náročnou
- ☒ b) má schopnost zaujmout čtenáře
- ☒ c) působí na čtenářovy smysly

2. V ukázce lze spatřit typické rysy literatury romantismu. Vybarvi ty charakteristické rysy, jež odpovídají ukázce a také se objevují i v dalších dílech romantismu.

strach

souměrnost

idylčnost

sen

výjimečnost

humor

spokojená láska

tajemná místa

dokonalost

osud celé společnosti

samota

kontrast

realita

3. Rozhodni, zda se jedná o pravdivé tvrzení či nikoli. (Pomoci ti může internet.)

ANO NE

Námět a postava Frankenstein se stala předlohou pro mnoho filmů.

☒ V ☐ T

Doba vzniku díla je dobou probíhající Velké francouzské revoluce.

☐ H ☒ I

U nás tvořil literaturu s podobnými prvky zejména J. K. Tyl.

☐ O ☒ K

Dílo je žánrem detektivního románu.

☐ M ☒ T

V ukázce jsou patrné protiklady.

☒ O ☐ A

Dílo by mohlo být varováním před důsledky vědeckých experimentů.

☐ R ☒ S

Hlavní postava hororového díla, která stvořila děsivou obludu a vdechla jí život, se jmenuje V I K T O R Frankenstein.

ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN: EVŽEN ONĚGIN

1

Miláček přepychu a slastí
má v šeru měkce ustláno.
Vstává až v poledne a znova,
do stejně rušné noci vplouvá,
zas pozvánky, a nejmíň tři,
Včera, dnes, zítra, ...pozítří...
Jak prosím? Jestli poznal štěstí,
když nebyl otrok závazků,
když neměl nouzi o ...lásku...
o dary mládí, o neřesti?
Zda užíval si vesele,
zdráv na duchu i na ...těle...?
Ne, svět ho znudil tím svým rájem,

v srdci měl tíhu únavy,
po krátkém čase ztrácel ...zájem...
o celé krásné pohlaví,
a nevěry ho omrzely,
přestával chodit za přáteli,
i přátelství se rozklíží,
když krocanovi s lanýži
máte dát bublinkovou lázeň
a sypat tipy z rukávu,
ač to chce obklad na hlavu.
Býval do soubojů blázen,
teď pohrdal však čímkoli:
Půtkou slov, šavlí, pistolí.

přeložila: Olga Mašková

1.

Doplň do textu 1 slova, aby byl zachován rým.

2. Co to jsou lanýže? a) druh rýže b) druh brambor c) druh těstovin ☒ d) druh hub

3. Doplň, jak se vyvíjel Oněginův zájem. Použij citace z ukázky.

zájmy	na začátku	po nějaké době
o společnost	RÁD TAM CHODIL	NUDIL SE
o ženy	RÁD S NIMI TRÁVIL ČAS	I NEVĚRY HO OMRZELY
o souboje	BÝVAL DO NICH BLÁZEN	POHRDAL JIMI

4. Doplň výrazy z ukázky pro:

pocit blaha

SLAST

hříšný požitek

NEŘEST

bída

NOUZE

spor

PŮTKA

5. Čím se liší šavle od meče?

Meč i šavle jsou sečné zbraně, ale šavle je mírně zahnutá.

2

Stál bez pohnutí před Tatjanou
a mlčel. Teprv po chvíli
promluvil: „Psala jste mi, ano,
nezapírejte. Zradily
vás city studánkově čisté,
vyznávala jste se ve svém *listě*
a upřímnost tak nezvyklá,
do skrytu duše pronikla,
stržených *strun* se dotkla plaše.
Nač ale hýřit se slovy,
mé *srdce* ať vám odpoví,
tak jako promluvílo vaše:
vyznávám se stejně upřímně,
pak posoudíte zas vy mne.
Kdybych se troufal uzamknout se
do čtyř *stěn* v roli manžela,
kdyby mi krásný úděl otce

má hvězda neodepřela,
kdyby mě mohly u nevěsty
vidiny rodinného štěstí
okouzlit příslibem svých krás,
o *ruku* požádal bych vás.
Já ke štěstí však nemám *vlohy*,
mé srdce je mu vzdálené.
Co by tu vaše ctnosti zmohly?
Nejsem jich hoden – vím, že ne
manželství (věřte mému slovu)
sevřelo by nás do *okovů*.
Kdybych vás měl rád nevím jak,
lásky mi zevšední a pak,
pak nad ničím se neustrnu,
Váš *pláč* – tím jsem si zcela jist,
probudí jenom nenávist.“

přeložila: Olga Mašková

6.

Doplň slova do textu 2 ve správném tvaru.

PLÁČ

OKOVY

SRDCE

RUKA

STRUNY

VLOHY

LIST

STĚNY

7.

Co znamená, když se řekne: city studánkově čisté?

nevinné, bez zlých úmyslů,
zjevné, nezapírané

8. Proč Oněgin Tatjanina upřímnost v dopise tak překvapila?

- Nečekal, že to napíše.
- Nevšiml si, že ho má ráda.
- ☒ Nebyl zvyklý na upřímnost.
- Nedá se přesně určit.

9.

Nahraď vyznačená slova synonymy.

- hýřit slovy: *PLÝTVAT*
- kdybych si troufal uzamknout se: *ODVÁŽIL SE*
- krásný úděl: *OSUD*
- vidiny: *PŘELUDY, SNY*

10. Rozhodni, která informace je pravdivá?

- Oněgin si chce Tatjanu vzít.
- Oněgin si myslí, že Tatjana nebyla v dopise upřímná.
- Oněgin si myslí, že neumí být šťastný.
- Oněgin by byl na Tatjanu zlý, až by jim láska zevšedněla.

PRAVDA – ☒ LEŽ

PRAVDA – ☒ LEŽ

☒ PRAVDA – LEŽ

☒ PRAVDA – LEŽ

3

Nepohne její lhostejností,
kdyby stál před ní bez hlavy.
Jak ostatní ho doma hostí,
u cizích krátce pozdraví,
někdy mu řekne dvě tři slova,
jindy se nevšímavě chová,
a v ničem koketérie —
Ta vyšším kruhům cizí je.

Oněgin má už v očích stíny:
ona se nerdí, nezasne.
Oněgin chřadne, nakrásně
by mohl chytit souchotiny.
k doktorům už se dostal z ní
a od nich málem do lázní.

přeložila: Olga Mašková

11.

Co to jsou souchotiny?

- střevní potíže
- ☒ plicní tuberkulóza
- puchýře
- horečnaté onemocnění

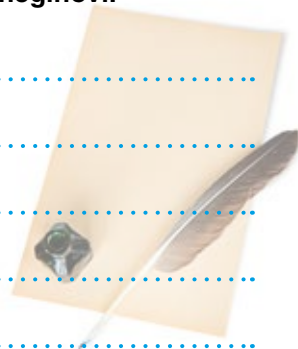
12. Jaký význam má slovo *kruhy* ve spojení: vyšší kruhy?

- a) plocha b) člověk c) rodina **d) společnost**

13. Co neznamena slovo *chřadnout*?

- a) umřít** b) hynout c) scházet d) tratit se

14. Plachá Tatjana se na první pohled do Evžena Oněgina zamiluje a píše Oněginovi milostný dopis. Pokus se vymyslet a napsat kousek dopisu, kterým Tatjana vyznává své city k Oněginovi.

MICHAIL JURJEVIČ LERMONTOV: SMRT BÁSNÍKA

Zahynul básník, sluha cti a práva,
olovo v hrudi, v žilách pomluv jed,
už klesla jeho hrdá vzpurná hlava,
jež nedovedla křivdu promíjet.
Zteč malicherných pletich neumělo
snést spravedlivé srdce poety.
Zved proti světským předsudkům své čelo –
a zabily ho podle klevety.
Je mrtev... K čemu jsou teď pozdní slzy,
nářky a prázdné pochvaly? Jak snést
omluvy, lži a všechen ten křik drzý?
Osud se splnil. Dokonáno jest.
Vy, vy jste jeho volnou duši štváli,
vám vzácný dar byl na obtíž,
vy, vy jste z jiskry rozdmýchali
oheň, jenž dávno hrozil již.

A vy, naduté, pyšné děti
otců, jimž získávaly věhlas neřesti,
ničíte poslušně čest rodů po staletí
stíhaných potupou a knutou neštěstí.
Stojíte u trůnu jak šelem smečka dravá,
génia, svobody, slávy jsme katani.
Svůj záměr ukryli jste pod zástěrku práva
a pravdu před vámi už nikdo nebrání.
Přijde však boží soud i na zrádce a kata.
Ten hrozný soudce, který všechno ví,
neskloní hlavu před hromadou zlata
a před zločinci, jakými jste vy.
Můžete křičet, klevetit jak chcete,
nepomůže vám žádná intrika.
Svou černou krví nikdy nesmyjete
svatou krev básníka.

přeložil: Emanuel Frynta

1. Dopln odpovědi do rozhovoru v reportáži.
Drž se textu básně a rozumně využij i svou fantazii.

Velký ruský básník byl pohřben.... Jeho smrt vyvolala ve společnosti velkou diskusi. Avšak báseň Michaila Jurjeviče Lermontova, která reaguje na skon básníka, přímo hýbe diskusními kroužky. Rozhodli jsme se proto mladého bouřliváka M.J. Lermontova najít a získat od něj vyjádření pro naše noviny.

Reportér: Michail Jurjeviči, nechápeme zcela, jak básník zemřel. Hovoříte o olovu v hrudi a jedu v žilách. Můžete nám to nějak blíže objasnit?

M.J.L.: (individuální řešení)

Reportér: Připadá nám, jako byste naznačoval, že doopravdy ho zabilo něco jiného. Co to podle vás bylo?

M.J.L.:

Reportér: Jak vnímáte reakce společnosti na jeho smrt?

M.J.L.:

Reportér: Ve své básni píšete o soudci, který má potrestat viníky či viníka. Kdo to má podle vás být a jak by měl trest proběhnout?

M.J.L.:

Reportér: Dozvěděli jsme se ze zdroje blízkého carovi, že ho vaše báseň pobouřila a že budete potrestán. Jakou reakci ze Zimního paláce očekáváte?

M.J.L.:

Reportér: Litujete nyní napsání své básně?

M.J.L.:

Reportér: Velice Vám děkujeme za rozhovor.

VICTOR HUGO: CHRÁM MATKY BOŽÍ

1

Bouřlivý souhlas byl jednomyslný; všichni se hrnuli ke kapli a vítězoslavně z ní vyvedli šťastného papeže bláznů. Teprve teď však vyvrcholilo překvapení a úžas: úšklebek byl jeho skutečným obličejem. Nebo spíše celá jeho osoba byla jediným šklebem. Ohromná hlava, na níž se ježily rezavé vlasy, mezi oběma rameny obrovský hrb, jehož protějšek se rýsoval vpředu; stehna i nohy tak podivně zkroucené, že se mohly dotýkat jen koleny a zpředu se podobaly dvěma srpům, jejichž držadla se dotýkají; chodidla široká, ruce obludné; a při vši té nestvůrnosti byla v jeho vzhledu zvláštní síla, čilost a odvaha, jež budily hrůzu; opravdu zvláštní z věčně platného pravidla, podle něhož síla právě tak jako krása mají vyplývat z harmonie. Takový byl papež, kterého si blázni právě zvolili.

přeložila: Milena Tomášková

1. Proč karneval volil zrovna papeže bláznů?

- a) Protože se volilo z věřících.
- b) Protože se jednalo o křesťanskou soutěž.
- c) Protože vítěze korunoval papež.
- d) Protože to byl nejvyšší titul.**

3. Proč jeho vzhled byl neobvyklý?

- a) nebyl krásný a ani nebyla v jeho vzhledu síla
- b) nebyl krásný, ale v jeho vzhledu byla síla**
- c) v jeho vzhledu nebyla síla, ale byl krásný
- d) v jeho vzhledu byla síla a byl krásný

4. Doplně do textu správně napsané slovo:

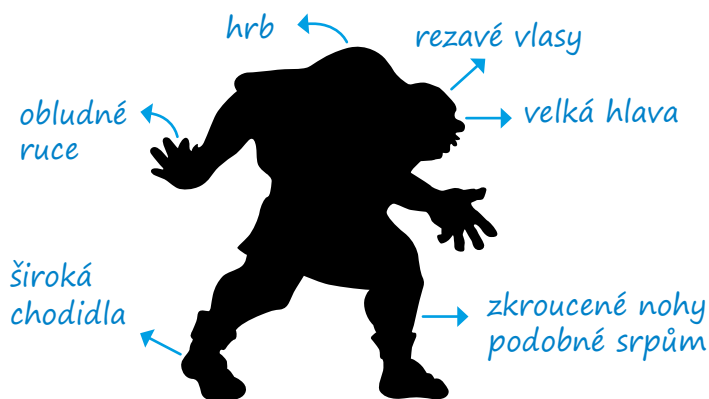
víjímka

víjímka

výjimka

vyjímka

2. Jak Quasimodo vypadal?

5. Doplně známé rčení o vzhledu.

„P RO K RÁSU S E M USÍ T RPĚT.“

2

Po několika minutách rozhlédl se Quasimodo po davu zoufalým zrakem a **vykřikl** znovu, hlasem ještě drásavějším: „Pít!“

Viděl, jak Esmeralda rychle vystupuje po žebříku. **Dusil** se hněvem a zlostí. Byl by si přál, aby mohl pranýř skácet, a kdyby blesk z jeho oka mohl **usmrcovat**, cikánka by byla bývala rozdrčena, dřív než vystoupila na plošinu. Přistoupila beze slova k odsouzenci, který se marně svíjel, aby jí unikl, **odvázala** od pasu čutoru a přiložila ji jemně k nebožákovým vyprahlým rtům.

A tu bylo vidět, jak z toho doposud suchého a planoucího oka **vytryskla** veliká slza a pomalu stékala po tom nestvůrném, zoufalstvím tak dlouho zkřiveném obličejí. Byla to první slza, kterou nešťastník kdy uronil.

Když dopil, vztáhl své černé rty, bezpochyby aby políbil tu krásnou ruku, jež mu přišla na pomoc. Avšak dívka, jež mu patrně nedůvěřovala a měla v paměti násilné noční přepadení, odtáhla poděšeně ruku jako dítě, které má strach, že je kousne zvíře.

přeložila: Milena Tomášková

6. Doplň slova do textu č. 2 ve správném tvaru.

USMRCOVAT

DUSIT

ODVÁZAT

VYKŘIKNOUT

VYTRYSKNOUT

7.

Co znamená, když je „někdo na pranýři?“

- a) Je veřejně chválen.
- b) Je nabídnut k prodeji.
- c) Je veřejně kárán / kritizován.**
- d) Je odměněn.

8.

Rozhodni, která informace je pravdivá.

- a) Quasimodo byl přivázaný na pranýři. **PRAVDA – LEŽ**
- b) Po nějaké době měl obrovský hlad. **PRAVDA – LEŽ**
- c) Lidé mu podávali vodu. **PRAVDA – LEŽ**
- d) S čutorou vody za ním přišla Esmeralda. **PRAVDA – LEŽ**
- e) Quasimodo byl rád, že ji zase vidí. **PRAVDA – LEŽ**
- f) Bylo to poprvé, kdy Quasimodo plakal. **PRAVDA – LEŽ**

9.

Zatrhni slova, která se k nim hodí.

Esmeralda: **soucitná**, nebezpečná, **nedůvěřivá**, bodrá, bláznivá, **hodná**, hloubavá, **milosrdná**

Quasimodo: **rozzlobený**, urputný, **zoufalý**, samolibý, **žízlivý**, nedůvěřivý, **překvapený**

3

V okamžiku, kdy se pacholci mistra popravčího chystali vykonat chladnokrevný rozkaz, přeskočil najednou zábradlí galerie a chytil se provazu nohama, koleny i rukama; pak ho viděli, jak sjíždí po průčelí jako dešťová kapka po okenní tabulce, jak s rychlostí kočky spadlé se střechy běží k oběma katovým pomocníkům, jak je sráží svými ohromnými pěstmi, jak jednou rukou uchopuje cikánku jako dítě panenku a jak jediným skokem letí opět do chrámu, zdvíhaje dívku nad hlavu a volaje strašlivým hlasem:

„Asyl!“

Stalo se to tak rychle, že v noci by to všechno člověk zahlédl při jediném zablesknutí.

„Asyl! Asyl!“ opakoval dav a při potlesku těch desetitisíců rukou rozzářilo se Quasimodovo jediné oko radostí a pýchou.

přeložila: Milena Tomášková

10. Seřad čísla události, jak šly za sebou.

4.	Quasimodo popadl Esmeraldu.
2.	Quasimodo sjel po průčelí.
5.	Quasimodo ji dostal do bezpečí.
1.	Quasimodo přeskočil zábradlí.
6.	Lidé Quasimodovi tleskají.
3.	Quasimodo srazil katovy pomocníky.

11. Co je to azyl?

- a) pobyt v zahraničí
- b) pobyt za peníze
- ☒ c) ochranný pobyt
- d) pobyt v domě se svolením vlastníka

12. Podle které části se dá poznat, že byl Quasimodo velmi silný?

13. Najdi v textu č. 3 výraz pro:

zachovávající rozvahu	CHLADNOKREVNÝ
pacholka	POMOCNÍK
dlouhou chodbu	GALERIE
přední stranu budovy	PRŮČELÍ

14. O který literární prostředek se jedná: uchopil cikánku jako dítě panenku?

- a) metafora
- b) metonymie
- c) synekdocha
- ☒ d) přirovnání

KAREL HYNEK MÁCHA: MÁJ

NENÍ ŘEŠENÍ

1

Byl pozdní večer – první máj –
večerní máj – byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.
O lásce šeptal tichý mech;
kvetoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.
Jezero hladké v křovích stinných
zvučelo temně tajný bol,
břeh je objímal kol a kol;
a slunce jasná světů jiných
bloudila blankytnými pásy,
planoucí tam co slzy lásky.

1.

O jakém čase se v textu mluví? (text 1)

květnový večer

2.

Která zde vystupují zvířata a které rostliny? (text 1)

zvířata: *hrdlička, slavík*

rostliny: *borovice, mech, kvetoucí strom, křoví*

3.

Jakým způsobem se dozvídáme o lásce?
Kdo nebo co nám říká něco o lásce? (text 1)

hrdlička, mech, kvetoucí strom, slavík

4.

V jakém prostředí se nacházíme? (text 1)

U jezera.

2

Ouplné lůny krásná tvář –
tak bledě jasná, jasně bledá,
jak milence milenka hledá –
ve růžovou vzplanula zář;
na vodách obrazy své zřela
a sama k sobě láskou mřela.

5.

Identifikuj, o kom pojednává text č. 2 a vysvětli, co je personifikace.

O měsíci v úplňku. Personifikace je přepisování lidských

vlastností neživým věcem.

3

„On nejde – již se nevrátí! –
Svedenou žel tu zachvátí!“
Hluboký vzdech jí ňadra zdvíhá,
bolestný srdcem bije cit,
a u tajemné vod stonání
mísí se dívky pláč a lkání.
V slzích se zhlíží hvězdný svit,
jenž po lících co jiskry plynou.
Vřelé ty jiskry tváře chladné
co padající hvězdy hynou;
kam zapadnou, tam květ uvadne.

4

Jak holoubátko sněhobílé
pod černým mračnem přelétá,
lílie vodní zakvétá

5

Tiché jsou vlny, temný vod klín,
vše lazurným se pláštěm krylo;
nad vodou se bílých skví šatů stín,
a krajina kolem šepce: „Jarmilo!“
V hlubinách vody: „Jarmilo!
Jarmilo!“

6

Kde za jezerem hora horu
v západní stíhá kraje,
tam – zdá se mu – si v temném boru
posledně dnes co dítko hraje.
Od svého otce v svět vyhnán,
v loupežnickém tam roste sboru.
Později vůdcem spolku zván,
dovede činy neslýchané,
všude jest jméno jeho zvané,
každémuť: „Strašný lesů pán!“
Až poslez láska k růži svadlé
největš roznítí pomstu jeho,
a poznáv svůdce dívky padlé
zavraždí otce neznámého.
Protož jest u vězení dán;
a kolem má být odpraven
již zítra strašný lesů pán,
jak první z hor vyvstane den.

6.

Kromě dívky nám básník odhaluje další osobu – jde o dívčina milého, který se nevrací. Dívka smutní pro svého milého, její slzy působí jako jed. Najdi v úryvku verše, z nichž je patrné, že její slzy jsou slzami smutku a smrti. (text 3)

Vřelé ty jiskry tváře chladné co padající hvězdy hynou;

kam zapadnou, tam květ uvadne.

7.

O které květině se mluví?
Najdi ve slovníku, co tato květina znamená. (text 4)

Leknín – symbol čistoty

8.

Naše dívka má jméno, jmenuje se Jarmila Jaký osud ji potkal? (text 5)

Spáchala sebevraždu – utopila se.

9.

Najdi ve slovníku význam jména Jarmila. Má dívčino jméno nějakou hlubší spojitost s textem? Své rozhodnutí odůvodni. (text 5)

Spojení s jarem (děj v květnu).

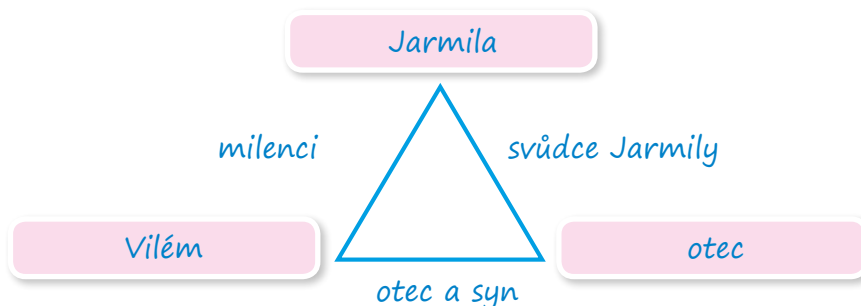
10.

Do Jarmily se zamiloval vůdce loupežníků Vilém. Vilém je však vězněn za hrůzný čin, který spáchal. Za co je vězněn a odsouzen k popravě? (text 6)

Zabil svého otce.

11.

Máme před sebou milostný trojúhelník. Doplň vystupující postavy a vztahy mezi nimi.

12.

Vybarvi pravdivá tvrzení o Karlu Hynku Máchovi.

Všechna svá díla napsal v němčině.

Nejvýznamnější básník českého romantismu.

Mezi nejslavnější Máchova díla patří báseň Máj.

Zemřel ve vysokém věku v Praze.

Byl také malíř, prozaik, cestovatel a herec v divadle.

Vodník

1

Neveselý, truchlivý
jsou ty vodní kraje,
kde si v trávě pod leknínem
..... s rybkou hraje.

Tu slunéčko nezahřívá,
větřík nezavěje:
chladno, ticho - jako žel
v srdci bez naděje.

Neveselý, truchlivý
jsou ty kraje vodní,
v polotmě a v polosvětle
mine tu den po dni.

Dvůr Vodníkův prostranný,
bohatství v něm dosti,
však bezděky jen se v něm
zastavují hosti.

4.

Jaký typ rýmu je v této ukázce použit? (text 1)

- a) sdružený (aabb)
- b) střídavý (abab)
- c) postupný (abc abc)
- ☒ d) přerývaný (abcb)

5.

Které slovo patří na vynechané místo v ukázce? (text 1)

dívka

☒ rybka

slunce

tůňka

2

O půlnoci buch, buch zase
na ty dvěře zpukrelé:
„Pojď již domů, ženo moje,
pojď mi ustlat postele“-
„Vari od našeho prahu,
vari pryč, ty lstivý vrahu,
a kdo tobě prve stlával,
ať ti zase ustele!“

A poťretí buch, buch zase,
když se šel ranní svit:
„Pojď již domů, ženo moje,
dítě pláče, dej mu pít!“
„Ach matičko, muka, muka -
pro děťátko srdce puká!
Matko má, matičko zlatá,
nech mne, nech mne zase jít!“

1.

Přečti si tuto ukázkou a stručně popiš: (text 1)

atmosféru: *smutná, truchlivá, studená*

.....

.....

prostředí: *voda, rybník, šero, pod hladinou*

.....

.....

2.

Vyber, k čemu autor přenáší význam použitím výrazu: „Dvůr Vodníkův prostranný“ (text 1)

- a) k srdci
- b) k dívce
- ☒ c) k jezeru

O který básnický prostředek se jedná?

Jedná se o *metaforu*

3.

Sbírka Kytice je soubor lyrickoepických skladeb. Jsou to:

- ☒ a) balady
- b) romance
- c) básnické povídky

6.

Zamysli se nad pocity a náladou každé postavy této ukázky. (text 2)

vodník: *zlost, hněv, prosí ženu, citové vydírání*

.....

matka: *zlost, ochrana dcery, nenávisť k Vodníkovi*

.....

dcera: *nešťastná, touha po dítěti*

.....

7.

Vysvětlete slovní spojení „srdce puká“. (text 2)

..... *žalem, je nešťastná*

.....

8. V uvedené ukázce se dozvíáme: (text 2)

- a) Matka odmítá svou dceru pustit za Vodníkem nazpět.
- b) Vodník si přišel pro svoji ženu k její matce.
- c) Mladá žena chce opustit Vodníka i své dítě.
- d) Vodník zavraždil ženino dítě.

9. Které slovo nejlépe nahrazuje výraz *Istivý* tak, aby význam zůstal zachován? (text 2)

základný zákeřný úskočný **vychytralý**

10. Ve kterou denní dobu se odehrává děj této ukázky? (text 2)

Od půlnoci do svítání

Svatební košile

3

Již jsem košile ušila,
již jsem je v truhle složila,
již moje routa v odkvětě:
a milý ještě ve světě,
ve světě širém, širokém,
co kámen v moři hlubokém.
Tři léta o něm ani sluch,
živ-li a zdráv - zná milý Bůh!

Maria, panno přemocná,
ach budiž ty mi pomocna:
vrať mi milého z ciziny,
květ blaha mého jediný,
milého z ciziny mi vrať -
anebo život můj náhle zkrat:

11. Vysvětli poslední dvojverší první sloky. (text 3)

Tři roky se neozval a nikdo neví, zda je zdravý a živý.

12. Druhá sloka nám sděluje: (text 3)

- a) Dívka žádá Pannu Marii, aby ji vzala za jejím milým do ciziny.
- b) Dívčin milý je v cizině a ona bez něj nemůže žít.
- c) Dívka žádá Pannu Marii, aby jí vrátila milého nebo ať ji rychle zabije.

13. Jaké úkoly pravděpodobně uložil dívce její milý před svým odjezdem? (text 3)

ušít košile a uložit je do truhly

14. V Erbenových básních se objevuje motiv viny a trestu. Uveď, co mělo být pro dívku trestem. (text 3)

trest: *přišel si pro ni tedy mrtvý milý*

4

„Hoj, má panenko, tu jsme již!
Nic, má panenko, nevidíš?“
„Ach proboha! Ten kostel snad?“
„To není kostel, to můj hrad!“
„Ten hřbitov - a těch křížů řad?“
„To nejsou kříže, to můj sad!
Hoj, má panenko, na mě hled,
.....“

15. Kterým veršem pokračuje závěr sloky? (text 4)

- a) tvůj dech otravný jako jed!
- b) a skoč vesele přes tu zeď!
- c) a tvoje srdce tvrdý led!

16. Napiš, jak se liší pohled dívky a jejího milého. (text 4)

dívka	milý
kostel	<i>hrad</i>
kříže	<i>sad</i>

JOSEF KAJETÁN TYL: FIDLOVAČKA ANEB ŽÁDNÝ HNĚV A ŽÁDNÁ RVAČKA

JENÍK: Milý otče! Je-li možná? Pan Kozelka mi povídal -

KOZELKA: Že je tatík blázen – podívej se! Je to ta tvoje, Frantíku?

LIDUNKA: Vaše dcera, jestli jí tu milost prokážete -

KROUTIL: O, já jsem po čertech milostivý – a co se kázání dotýče – kázání je kázání.

KOZELKA: (vede Mastílkovou, která se slabě zpouzí) Svým výdělkem vám za to ručím – tu ti vedu Češku, Čechu Kroutile!

KROUTIL: Pozdrav tě Bůh Češko, Čechu Kozelko! Podejme si ruce, Frantíku! - - I ty milion – toť je – toť je -

MASTÍLKOVÁ: Vaše sousedka – a chcete-li udělat dva lidi šťastné – vašeho syna nastávající teta.

JENÍK: Ustrňte se, milý otče!

KOZELKA: Holce hochu dej, a hoch ženu měj!

KROUTIL: Ano, ha, ha! - dej a měj! Tu je Fidlovačka – žádný hněv a žádná rvačka! (Podá Mastílkové ruku.) Čech se nehněvá!

1. Doplň jména na jmenovkách u budoucího svatebního stolu.

ženich JENÍK

nevěsta LIDUNKA

otec ženicha KROUTIL

tetička nevěsty MASTÍLKOVÁ

2. Zaškrtni ANO, nebo NE.

ANO NE

Kroutil a Mastílková spolu měli kdysi nějaký spor.

☒ ☐

Svatba Jeníka a Lidušky je předem domluvené manželství.

☐ ☒

Kozelka je Kroutilův bratr

☐ ☒

3. Zaškrtni důvody, které mohly být v 19. století překážkou pro uzavření manželství.

Jeden pocházel z vlastenecké rodiny a druhý z „poněmčené“.

☒

Budoucí manželé si nebyli sympatičtí.

Ženich a nevěsta pocházeli z rozdílné sociální vrstvy.

☒

Mezi budoucími manželi byl věkový rozdíl.

Rodiče budoucích manželů si jejich sňatek nepřáli.

☒

4. Ze které slavné písně pochází následující (dnes již téměř neznámá) sloka? Poskládej si její název z barevných písmen. Poslední dvě slova z poskládaného názvu také tvoří poslední dvě slova sloky - doplň!

K D E D O M O V M Ů J

Znáte v kraji bohumilém
Tiché duše v těle čilém,
Jasnou mysl, zni a zdar,
A tu sílu, vzdoru zmar;
To je Čechů slavné plémě -
Mezi Čechy - domov můj!

1. Co je to ohlasová poezie?

- a) ústní lidová slovesnost
- ☒ b) snaha o napodobení ústní lidové slovesnosti
- c) přednes lidové poezie

2. Co znamená pojem fidlovačka?

- ☒ a) pražská jarní lidová slavnost, původně pořádaná obuvnickým cechem
- b) pražská jarní lidová slavnost, je spojována s houslovým koncertem
- c) lidový název pro operu

3. Které pojmy správně charakterizují romantismus?

- a) rozum, logika, alegorie, volnost
- b) charaktery lidí, parodie, lidová mluva
- ☒ c) odvaha, touha po nenaplněné lásce, osamělost

4. Preromantismus:

- a) na romantismus navazuje
- ☒ b) romantismu předchází (ohlašuje nástup romantismu)
- c) popírá prvky romantismu

5. Která jména patří k vývoji českého divadla v období romantismu?

- a) Josef Dobrovský, Josef Jungmann
- b) K. J. Erben, Božena Němcová
- ☒ c) Josef Kajetán Tyl, K. H. Mácha, (Matěj Kopecký)

6. Nejvýznamnějším představitelem českého romantismu je:

- a) Karel Jaromír Erben
- b) Josef Kajetán Tyl
- ☒ c) Karel Hynek Mácha

7. Romance není:

- a) opakem balady
- b) radostnou básní s dobrým koncem
- ☒ c) typicky prozaickým žánrem

8. Přiřaď k následujícím dílům jejich žánr: Gulliverovy cesty, Lorelei, Robinson Crusoe

- a) cestopis, pohádka, životopis
- ☒ b) cestopisný román, balada
- c) pohádka, romance, pověst

9. Které jméno neoznačuje autora díla?

- a) Walter Scott
- b) Heinrich Heine
- ☒ c) Evžen Oněgin

10. Které dílo je považováno za falzum?

- ☒ a) Rukopis královédvorský
- b) Tyrolské elegie
- c) Ohlas písní českých

11. Bouda je:

- ☒ a) název divadla
- b) název divadelní hry
- c) příjmení autora divadelních her

12. Ivanhoe je název románu, který označuje:

- a) místo, odkud hlavní hrdina pochází
- b) jméno hrdinovy milé
- ☒ c) vlastní jméno hrdiny

13. Hrůzná postava s hrbem je hrdinou románu:

- a) Frankenstein
- ☒ b) Chrám Matky Boží
- c) Gulliverovy cesty

14. K hlavním hrdinům knih přiřaďte jména jejich partnerek: Vilém, Švanda, Quasimodo

- a) Taťána, Lesní panna, Lidunka
- ☒ b) Jarmila, Dorotka, Esmeralda
- c) Lori, Vocilka, Markétka

15. Které dílo neobsahuje pohádkové prvky?

- a) Lorelei
- b) Strakonický dudák
- ☒ c) Robinson Crusoe

16. Nezkrácený název Kytice Karla Jaromíra Erbena zní:

- a) Kytice národních balad
- b) Kytice z balad národních
- ☒ c) Kytice z pověstí národních

NIKOLAJ VASILJEVIČ GOGOL: REVIZOR

POLICEJNÍ DIREKTOR: Pánové, sezval jsem vás z toho důvodu, abych vám oznámil nepříjemnou věc: k nám jede revizor.

AMOS FJODOROVIČ: Co - revizor?

ARTĚMIJ FILIPOVIČ: Cože - revizor?

POLICEJNÍ DIREKTOR: Revizor z Petěrburgu - inkognito. A k tomu prý s tajnými instrukcemi.

AMOS FJODOROVIČ: Tu máš, čerte, kropáč!

ARTĚMIJ FILIPOVIČ: To je rána do čepice!

LUKA LUKIČ: Krindapána! a k tomu s tajnými instrukcemi!

POLICEJNÍ DIREKTOR: Já jako bych to tušil: na dnešek jsem měl takový divný sen: celou noc jsem ve spaní viděl dvě hrozitánsky velké krysy. Bůh mě zatrat! Co živ jsem takového něco neviděl: černé, ohromné! Přitápaly, zavětrily, začuchaly — a bác! — Odťapaly. Tuhle vám přečtu psaní, které jsem dostal od Andreje Ivanoviče Čmychova — znáte ho přec, Artěmiji Filipoviči! Tuhle tedy píše: „Milovaný příteli, kmotře a příznivce..“ (Polohlasně bručí, běhaje rychle očima po řádcích). . . a oznámit.“

Aha, tuhle: „... kromě toho spěchám ti oznámit, že přijel úředník, který má rozkaz zrevidovat celou gubernii a zvláště pak náš okres (vztyčí významně prst). Dověděl jsem se to z pramene docela věrohodného, ačkoli se vydává za personu soukromou. A poněvadž vím, že máš semhle tamhle nějaké to máslo na hlavě, jako ostatně každý, anžto jsi člověk rozumný a nerad pouštíš, co se ti dostane do ruky. . .“ (zarazí se) no, tady jsme přec mezi sebou!

„...radím ti, abys byl opatrný: může totiž přijet každou chvíli, pakliže už nepříjel a nežije tam někde inkognito... Včerejšího dne jsem!...“ No, to už jsou věci rodinné: „Sestra Anna Kirilovna přijela k nám se svým mužem; Ivan Kirilovič strašně ztloustl a pořád hraje na housle...“ a tak dále. Tak tady to tedy máme!

AMOS FJODOROVIČ: Tak tady to tedy máme... To jsou věci, to jsou věci... To není jen tak. Za tím něco vězí!

LUKA LUKIČ: A pročpak tohle, Antone Antonoviči, proč a zač k nám revise?

POLICEJNÍ DIREKTOR:

přeložili: Pavel Bojar, Olga Bojarová, Bohumil Mathesius

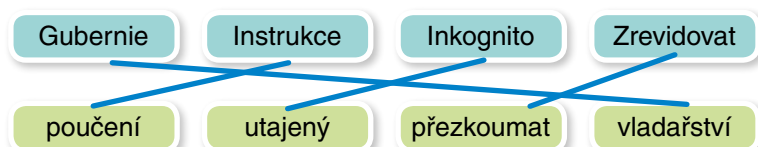
1. Vypiš všechny postavy, které se účastní děje v této ukázkce.

POLICEJNÍ DIREKTOR, AMOS FJODOROVIČ, ARTĚMIJ FILIPOVIČ, LUKA LUKIČ

2. Jak se občané gubernie dozvěděli, že k nim přijel revizor?

Z dopisu, který jim přečetl policejní direktor.

4. Vytvořte dvojice slov tak, jak k sobě patří.

6. Uveď, v jakém vztahu byl Andrej Ivanovic Čmychov s Ivanem Kirilovičem?

kmotr, přítel

3. Jak s největší pravděpodobností text pokračuje?

- a) Ano, to nebude rozhodně samo sebou!
- b) Prostě proto! Už je to tak!
- c) Nač to? Víím snad já, proč ho k nám posílají?
- ☒ d) Proč a zač? To už je takový osud!

5.

Napiš definici slova REVIZOR na základě informací obsažených v této ukázkce.

Úředník, který má zkontrolovat gubernii.

Jak rozvazovala motouz, natočila se k světlu (i v tom parnu měla všechna okna zavřená) a přitom ho na několik vteřin úplně spustila z očí a obrátila se k němu zády. Rozepnul si plášť a vyvlekl sekyru z poutka, ale ještě ji docela nevytáhl, nýbrž zatím přidržoval pravou rukou pod kabátem. Ruce mu hrozně ochably, jasně cítil, jak každým okamžikem stále více umdlévají a dřevění. Měl strach, že sekyru neudrží a upustí...najednou se mu zatočila hlava. (...) Nesměl ztratit ani okamžik. Vytáhl sekyru docela, rozmáchl se jí oběma rukama a neznaje se, téměř bez úsilí, téměř mechanicky ji spustil tupým koncem na hlavu. (...) Měsíc byl silně naditý; Raskolnikov ho strčil do kapsy, aniž ho prohlédl... (...) Náhle se mu zdálo, že v pokoji, kde ležela stařena, slyší kroky. (...) Uprostřed pokoje stála Lizaveta s velkým uzlem v rukou a zkamenělá hrůzou, bílá jako plátno, se seškrčeným hrdlem zírala na zavražděnou sestru. (...) Vrhla se na ni se sekerou; rty se jí zkřivily tak lítostivě jako docela malým dítětem, když se něčeho začínají bát, upřeně pozorují děsivou věc a nabírají k pláči.

přeložil: Jaroslav Hulák

1. Vytvoř číslu cestu, kterou Raskolnikov pravděpodobně urazil po spáchání zločinu.

Budu žít dál, jako by se nic nestalo.

Podezřívají mě, ale nedám se.

Musím smazat stopy.

Bud se zabiju nebo se doznám.

Začínají mě pronásledovat vzpomínky.

Musím se přiznat a přijmout trest.

Už nemůžu spát, šíším, mám horečky.

Chci se svěřit, ale nechci se přiznat.

Střídavě odmítám a přiznávám svou vinu.

Chtěl jsem zabít bez vytáček, Soňo, chtěl jsem zabít pro sebe, v čistě vlastním zájmu. V tom jsem nechtěl lhát ani sám sobě! Nevraždil jsem proto, abych pomohl matce, to je nesmysl. Ani jsem nevraždil proto, abych se, až získám prostředky, stal dobrodincem lidstva. Nesmysl! Spáchal jsem to jen tak, jen pro sebe... (...) Já chtěl zjistit něco jiného, co mi vedlo ruku: chtěl jsem tehdy zjistit, zda jsem stejná veš jako ostatní nebo zda jsem člověk. Zda to dokážu, nebo nedokážu překročit. Zda se odvážím natáhnout ruku a vzít nebo neodvážím. Zda jsem ubohý hmyz, nebo zda mám právo... „Zabíjet? Zda máte právo zabíjet?“ zalomila rukama Soňa. (...) „Nepřerušuj mě, Soňo! Chtěl jsem tě jenom přesvědčit, že mě tehdy ponoukl ďábel a teprve pak mi ukázal, že jsem neměl právo udělat ten krok, protože jsem taková veš jako všichni.

přeložil: Jaroslav Hulák

2. Na základě ukázky doplň tvrzení a uveď co nejvíce důvodů k vraždě.

Nevraždil jsem abych:

- 1) *pomohl matce*
- 2) *stal se dobrodincem lidstva*

Zavraždil jsem, protože:

- 1) *jsem chtěl*
- 2) *chtěl jsem zjistit, jestli na to mám*
- 3) *chtěl jsem zjistit, co to se mnou udělá*

3. Označ ANO / NE. Rozhodni, jestli je v přiznání nějaká polehčující okolnost. Zformuluj rozsudek soudce.

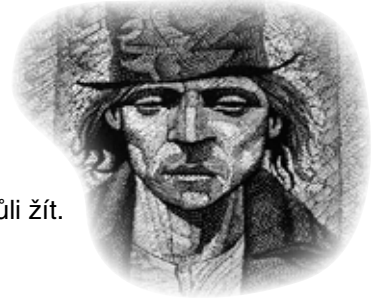
- a) Lituje viník svého činu? b) Byl jeho čin sobecký? c) Chtěl tím někomu pomoci? d) Rozhodl se čin vykonat sám?

(individuální řešení)

4. Vyber dvě tvrzení, která se podle tebe k dílu hodí. Diskutuj o nich.

- a) Trest uložený soudem pomůže viníkovi vyrovnat se s vinou.
b) Pokud se viník uvěznil sám ve své hlavě, žádný trest mu úlevu nepřinese.
c) Vraha všichni jeho blízcí odvrhnou.
d) I přes příšerný čin a mučivé duševní stavy je nakonec možné najít znovu vůli žít.

5. Zjisti, jak příběh končí a doplň věty vyluštěním přesmyček.

Raskolnikov se k činu dozná a je odvezen na (BÍŘSI) Spolu s ním odjíždí i (ASOŇ)
..... Ostatní vězni ho (JÍMANE DIRÁ) Po zhruba dvou letech ho postihne
(MONEC) Po ní si uvědomí, že miluje Soňu a chce s ní začít nový (TVOŽI)

HANS CHRISTIAN ANDERSEN: DĚVČÁTKO SE SÍRKAMI

1

Tento příběh začíná poslední den starého roku a končí první den roku nového. Ve velkém městě vládla výjimečně **krutá** zima. Otec holčičky přišel o **zaměstnání** a její matka nemohla uklízet tržiště, **poněvadž** již celý týden trvala chumelenice, a **kupci** na náměstí neobchodovali, protože se obávali, že zelenina a ovoce v takovém počasí zmrznou. V **podkroví** byla větší zima než obvykle. Malá holčička každodenně procházela ulicemi města, **avšak** do teplých kožichů zahalení lidí ji **rychle** míjeli a spěchali do útulných domovů. Nikdo zápalky nepotřeboval.

Nesed' na sněhu, jinak zmrzneš a budeš nemocná – upozornil ji starostlivý kolemjdoucí, nenapadlo ho však koupit si sirky. Zřejmě je nepotřeboval a navíc neměl ve zvyku utrácet zbytečné peníze. Ulice se vyprázdnily. Blížil se Nový rok. Holčička si všimla, že z nebe padá zářivá a pomyslila si, že někdo zemřel. Říkala to vždycky její babička, kterou měla moc ráda a která navždy odešla na podzim minulého roku.

přeložila: Katarzyna Filgasová

1. Najdi vhodná synonyma ke zvýrazněným slovům.

krutá	ZLÁ	kupci	PRODAVAČI
zaměstnání	PRÁCE	podkroví	PŮDA
poněvadž	PROTOŽE	avšak	ALE
		rychle	SPĚŠNĚ

2. Ve který den se stala tato událost?

31. PROSINCE

3. Jak často chodila holčička procházet ulice?

- a) když jí rodiče vyhnali c) každý den
b) kdy se jí chtělo d) jen když na tom byli špatně

4. Doplň vhodné slovo na vynechané místo v textu 1.

HVĚZDA

5. Rozhodni, která informace je pravdivá.

- a) V malém městě vládla krutá zima.
b) Otec i matka ztratili práci.
c) Kupci neprodávají venku, protože by zmrzli.
d) Nikdo neměl peníze, aby si koupil sirky.

PRAVDA – LEŽ

PRAVDA – LEŽ

PRAVDA – LEŽ

PRAVDA – LEŽ

6. Proč je ve větě: „Blížil se Nový rok“ velké N?

- a) protože, je to významný den
b) protože je to název dne (svátku)
c) autor chtěl tuto informaci zdůraznit
d) pro zdůraznění nového začátku

2

Holčička zapálila čtvrtou sirku. Z tmavomodrého nebe se odtrhla další hvězda. Mírným obloukem spadla k jejím nohám a překvapená holčička pozorovala, jak se Hvězda zvětšuje a obklopuje ji svou září. Ale ano! To je babička! Vzala vnučku za ruku a jemným hláskem řekla:

„Nikdy již nepoznáš hladu,
ani bídy, ani
netrap se již ničím víc,
zlého tě nepotká
s tebou jsem a slyš slib ten,
že ti splním každý
Můžeš se mnou jít, kdy chceš.“

Holčička se přitiskla k babiččině zástěře a obě dvě odletěly vysoko, vysoko. Tak vysoko, že světla velkého města jim seshora připadala jako lampičky na vánočních stromcích.

Následujícího dne kolemjdoucí našli na chodníku tělíčko malé holčičky se zápalkami. – Jakpak mohla být tak nerozumná, že usnula venku, když je takový mráz. Umrzla. Kroutili hlavami a nějaký chlapec jí vyndal ze zaťatých ručiček zápalky a běžel s nimi domů, aby rozdělal oheň v kamnech. Patřil k těm, kteří nemají rádi, když se s něčím plýtvá.

přeložila: Katarzyna Filgasová

7. Doplň slova v textu 2, aby byl zachován rým.

8. Kolik zápalek holčička použila?

3

4

5

6

9. Podle čeho poznáš, že holčička babičce důvěřovala?

Holčička se přitiskla k babiččině zástěře...

10. Najdi v textu 2 vhodný výraz pro:

- a) kus pracovního oblečení: ZÁSTĚRA
b) zařízení k topení: KAMNA
c) zakřivení do polokruhu: OBLOUK

11. Které tvrzení není pravda? Škrtni.

Chlapec holčičku okradl.

~~Lidé litovali, že holčičce nepomohli.~~

Chlapec svůj čin nebral jako krádež.

Lidé holčičku považovali za pošetilou.

12. Které významy může mít slovo září?

název měsíce; sloveso (zářit), podstatné jméno zář (v 7. pádě)

HONORÉ DE BALZAC: OTEC GORIOT

„Ach, kdybych byl bohat, kdybych si ponechal své jmění, kdybych jim je nebyl dal, pak by tady byly, olizovaly by mi tváře svými polibky! Bydlel bych v paláci, měl bych krásné pokoje, služebnictvo, teplo. A ony by se rozplývaly v slzách i se svými manžely a se svými dětmi. To vše bych měl. Ale takhle nic! Za peníze je všechno, i dcery. Ach, mé peníze, kde jsou? Kdybych měl po sobě zanechat poklady, balily by mě do obkladů, ošetřovaly by mě. Slyšel bych je, viděl bych je. Ach, mé drahé dítě, mé jediné dítě, má samota, má bída jsou mi milejší. Když je nešťastný člověk milován, je si aspoň jist, že je milován. Ne, chtěl bych být bohat, viděl bych je. Na mou duši, kdopak ví? Obě mají srdce z kamene. Měl jsem pro ně příliš mnoho lásky, aby ony jí měly aspoň trochu pro mne. Otec má být stále bohat, má držet své děti na uzdě jako jankovité koně. A já jsem byl před nimi na kolenou. Bídnic! To, jak se ke mně po celých deset let chovaly, teď důstojně vyvrcholuje...

přeložila: Božena Zimová

1. Doplň myšlenkovou mapu.

lituje čeho
rozdání svého jmění,
ztráty peněz, ztráty
dcer

OTEC

zlobí se na
na sebe, na dcery

touží po
např. vidět své dcery...

2. Vyber přísloví, která se nejvíce hodí k popisované situaci.

- a) Zadarmo ani kuře nehrabe.
- ☒ b) Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění.
- ☒ c) Jak si kdo ustele, tak si lehne.
- d) Všechno zlé je pro něco dobré.

3. Která forma odpovídá promluvě?

- ☒ a) monolog
- b) dialog
- c) er forma
- ☒ d) ich forma

4. Stručně napiš (neboj se i domyslet), co dcery otci pravděpodobně provedly.

(individuální řešení)

5. Barevně označ témata, kterých se otcova promluva nejvíce dotýká.

manželství

výchova

život a smrt

nevědět

peníze

čas

smysl života

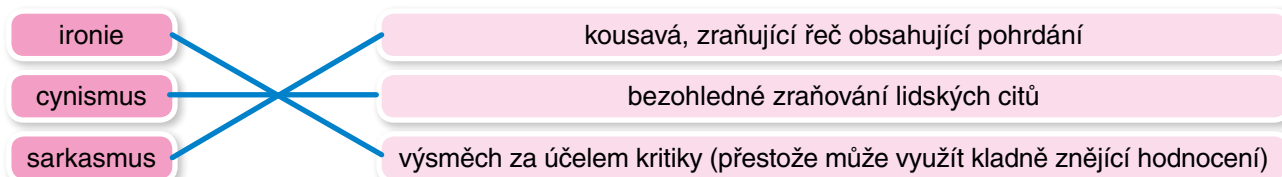
6. Porad' otci, co může ve své situaci dělat.

(individuální řešení)

Když mladí medici zpozorovali pokles jeho dolního rtu a změřili vrchol jeho lícního úhlu, když se ho dlouho vyptávali, ale nic z něho nedostali, prohlásili o něm, že je stížen kretenismem. Jednou mu po večeři paní Vauquerová řekla posměvačně: „Nuže, už vás nepřicházejí navštěvovat vaše dcerušky?“ uvedši tak v pochybnost jeho otcovství. Otec Goriot se zachvěl, jako kdyby ho hostitelka bodla železným bodcem. „Někdy přicházejí,“ odpověděl dojatě. „Ale, ale! Vy se s nimi ještě vídáte?“ zvolali studenti. „Bravo, otče Goriot!“ Stařec však neslyšel vtipy, které se po jeho odpovědi na něho sesypaly, upadl znova do svého zamyšlení, což ti, kteří ho povrchně pozorovali, pokládali za senilní otupělost.

přeložila: Božena Zimová

7. Spoj následující názvy s jejich významy. Můžeš využít Slovník spisovné češtiny nebo Slovník cizích slov.

8. Pojmenuj vybrané věty z textu pojmy ze cvičení 7.

a) Když se ho dlouho vyptávali, ale nic z něho nedostali, prohlásili o něm, že je stížen kretenismem.

→ cynismus

b) „Nuže, už vás nepřicházejí navštěvovat vaše dcerušky?“

→ sarkasmus

c) „Bravo, otče Goriot!“

→ ironie

9. Cítíš lítost, nebo si myslíš, že si přístup svého okolí otec Goriot zaslouží? Svou odpověď zdůvodni.

(individuální řešení)

CHARLES DICKENS: OLIVER TWIST

1

Oliver nestrávil ve zdech ***** ještě ani čtvrt hodiny a sotva stačil spořádat další krajíc chleba, když pan Bumble, který ho hned po příchodu odevzdal do opatrování jedné stařeně, vrátil se sdělením, že toho dne právě zasedá rada, a oznámil mu, že rada řekla, že se k ní má ihned dostavit.

Protože si Oliver nedovedl dost jasně představit nějakou radu, která je živá a umí mluvit, byl tou zprávou téměř omráčený a nevěděl dost dobře, má-li se smát nebo plakat. Ale neměl čas o věci přemýšlet, neboť pan Bumble ho klepl holí napřed do hlavy, aby ho probudil, a potom do zad, aby ho popohnal, přitom mu poručil, aby šel s ním, a odvedl ho do velké vybičené místnosti, kde kolem stolu sedělo nějakých osm deset tlustých pánů. V čele stolu, usazen v křesle znatelně výš než ostatní, trůnil obzvlášť tlustý pán s tváří velmi kulatou a červenou.

přeložili: Emanuel Tilsch, Emanuela Tilschová

1. Které slovo nejspíše patří na vynechané místo v textu 1?

domu

nemocnice

stodoly

sirotčince

2. Vyber, kterou událost ukázka popisuje.

- a) Oliverův příchod do sirotčince b) Oliver byl předvolán k soudu c) Olivera zavřeli do vězení

3. Napiš 3 slova, která vystihnou Oliverovy pocity v této ukázce. (text 1)

údiv, nejistota, nepochopení

4. Co si podle tebe Oliver představoval pod pojmem RADA?

návod k jednání

5. Uveď k tomuto slovu dvě synonyma. (viz předchozí úkol)

1. POUČENÍ

2. DOPORUČENÍ

2

- A. Velký hoch měl divoký, hladový pohled a chlapci mu slepě uvěřili. Konala se porada a metal se los, kdo má toho dne jít po večeri k správci a požádat o přídavek - a los padl na Olivera Twista.
- B. Misky nebylo třeba nikdy mýt. Hoši je vždycky vydřeli lžící, že zas jen svítily, a když je takto vyleštili, seděli s očima přilepenýma na měděnc s výrazem tak chtivým, jako by od minuty byli hotovi spolknout nejen kotel, ale i celé jeho cihlové obezdění, přitom se neúnavně zabývali horlivým cucáním prstů ve snaze zachránit kdejakou zbloudilou kapičku kaše, která jim na ně snad náhodou stříkla.
- C. Místnost, kde hoši dostávali jíst, byla kamenná haluzna s velkým měděncem na jednom konci, a z toho kotle rozdíl správc, za tím účelem opásaný zástěrou a za asistence jedné nebo dvou špitálnic, v hodinách jídla sběračkou kaši. Této slavnostní krmě dostal každý hoch polévkový koflík a nic víc - vyjma ve dny velkých veřejných svátků, kdy kromě toho dostal ještě osminku libry chleba.
- D. Hoši mívají obyčejně znamenitou chuť k jídlu. Oliver Twist a jeho druhové snášeli muka pomalého moření hladem tři měsíce, až konečně byli tak vyhladovělí a zdivočelí, že jeden hoch, jenž byl na svůj věk velký a podobné dítě nebýval zvyklý, svým kamarádům ponuře naznačil, že nedostane-li denně jednu misku kaše navíc, má strach, aby se jedné krásné noci nesebral a nesnědl chlapce, který spí vedle něho, a to byl náhodou slabý pacholíček útlého věku.

6. Uspořádej části textu 2 tak, jak jdou správně za sebou.

1.

C

2.

B

3.

D

4.

A

7. Vypiš z ukázky všechny předměty, které se užívají k jídlu a přípravě pokrmů.

Misky, lžíce, měděnc, sběračka, koflík

8. Zaškrtni informace, které vyplývají z textu 2.

- ☒ Misky se po jídle neumývaly, protože je chlapci vydřeli lžícemi do čista.
- ☒ Když byl svátek, tak chlapci dostali více jídla než obvykle.
- ☐ Chlapci si při jídle postříkali prsty kaší, a proto je potom ocucávali.
- ☐ Chlapci v sirotčinci byli tak hladoví, že se chystali spolknout kotel s kaší.
- ☒ Oliver Twist byl vylosován, aby šel žádat o přídavek jídla.

9. Spoj čarou synonyma.

Haluzna	sklíčený
Chtivý	slabý chlapec
Krmě	místnost
Ponuřý	potrava
Pacholíček	lačný

1

Šli jsme k velkému křovisku a tam jsme museli Tomovi přísahat, že zachováme tajemství, a potom nám Tom ukázal díru v kopci. Byla zrovna v místech, kde křoví bylo nejhustší. Zapálili jsme svíčky a lezli po všech čtyřech dovnitř. Plazili jsme se asi dvě stě metrů a potom jsme se ocitli v menší jeskyni. Tom nakukoval a šťáral do všech koutů a za chvilku vklouzl do stínu, kde byste nebyli poznali otvor. Dali jsme se úzkou chodbou, až jsme se dostali do jakési místnosti. Byla celá zatuchlá a studená a vlhkost stékala se zdí. Tam jsme se zastavili a Tom řekl: „A teď založíme lupičskou tlupu, o které jsme mluvili. Bude se jmenovat Tlupa Toma Sawyera. Kdo se chce přidat, musí složit přísahu a podepsat se vlastní krví.“

Někteří hoši mínili, že by bylo dobře zabít i rodiny chlapců, kteří by vyrazili tajemství tlupy. Tom řekl, že to je dobrý nápad, vzal tužku a připsal to. Potom povídá Ben Rogers: „Tuhle Huck Finn nemá rodinu; jak to bude s ním?“ No přece má otce, ne?“ povídá Tom Sawyer. „Otce má, ale kde je mu konec? Lehával opilý s vepří v ohradě, ale už rok nebo ještě déle ho tu nikdo neviděl.“ Dlouho to probírali a už mě chtěli vyloučit, protože prý každý chlapec musí mít rodinu nebo někoho, koho bychom mohli zabít. Jak prý by k tomu přišli druzí. Nikdo na žádné řešení nepřišel a nakonec byli všichni s rozumem v koncích a seděli jako zařezaní. Já měl brekot; ale najednou jsem si vzpomněl na východisko a nabídl jsem jim k zabítí slečnu Watsonovou. Všichni řekli: „Ta nám stačí, tak je to v pořádku. Huck se k nám může přidat.“

přeložila: Jana Mertinová

1. O čem je ukázka?

- a) o prozkoumávání krajiny
- b) o seznamování se
- c) o promýšlení vraždy
- ☒ d) o vzniku chlapecké tlupy

2. Co znamená výraz šťárat?

- a) lézt
- b) nahlížet
- ☒ c) šťourat
- d) ukrýt se

3. Chtěli chlapci Hucka opravdu nepřijmout do skupiny?

- a) ano, když nemá rodinu
- b) ano, neměli ho rádi
- ☒ c) ne, snažili se vymyslet řešení
- d) nedá se to posoudit

4. Proč neměl být Huck do party přijat?

NEMĚL RODINU

5. Jak vypadala místnost v jeskyni, do níž se dostali?

ZATUCHLÁ, STUDENÁ, VLHKÁ

6. Co se hodí na vynechané místo v textu 1?

- ☒ a) na krajíčku
- b) v očích
- c) v slzách
- d) připravený

7. Nechal si Tom od ostatních poradit?

- a) ne, je vůdce, takže se rozhoduje sám
- b) ne, taková situace v ukázce není
- c) ano, ale zlobil se na ně za to
- ☒ d) ano, neměl s tím problém

8. Jaký byl cíl jejich skupiny?

- a) vraždit
- ☒ b) loupit
- c) pomáhat
- d) zkoumat jeskyni

9. Rozhodni, která tvrzení jsou pravdivá.

- a) Jeskyni našel Tom s Huckem.
- b) Do místnosti v jeskyni se museli dvě stě metrů plazit.
- c) K hledání otvoru do jeskyně si zapálili svíčky.
- d) Jméno tlupy vymyslel Tom.
- e) Tom vymyslel, že zabijí rodiny těch, kteří vyrazí jejich tajemství.
- f) Místnost v jeskyni působila příjemným dojmem.
- g) Huckův otec byl v obci oblíbený.
- h) Hucka mrzelo, že by nemusel být přijat do tlupy.

PRAVDA – ☒ LEŽ
 PRAVDA – ☒ LEŽ
 PRAVDA – ☒ LEŽ
 PRAVDA – ☒ LEŽ
 PRAVDA – ☒ LEŽ
 PRAVDA – ☒ LEŽ
 PRAVDA – ☒ LEŽ
 PRAVDA – ☒ LEŽ

2

Kvůli těm šatům mi stará slečna Watsonová ráno notně *vyčinila*; ale vdova nehubovala, jenom čistila šaty a vypadala přitom tak smutně, že jsem se umínil, že se nějakou chvíli budu *chovat* slušně, když to dokážu. Potom mě slečna Watsonová vzala stranou a modlila se, ale k ničemu to nevedlo. Řekla mi, abych se *modlil* každý den a že o cokoliv budu žádat, bude mi dáno. Ale ve skutečnosti to tak nebylo. Já to *zkoušel*. Jednou jsem dostal rybářský vlas, ale neměl jsem udici a vlas bez háčku mi k ničemu nebyl. Třikrát nebo čtyřikrát jsem se modlil o háček, ale nějak to *nefungovalo*. Potom jsem jednoho dne žádal slečnu Watsonovou, aby to zkusila za mě, ale ona řekla, že jsem blázen. Nikdy mi neřekla proč a sám jsem na to nemohl *přijít*. Jednou jsem si šel sednou do lesa a všechno jsem si důkladně *promyslel*. Když – povídám sám sobě – člověk může dostat všechno, oč se modlí, proč děkan Winn nemůže dostat zpátky peníze, které prodělal na prasatech? Proč nemůže vdova dostat zpátky tu stříbrnou tabatěrku na šňupavý tabák, kterou jí někdo ukradl? Proč slečna Watsonová nemůže ztloustnout? Kdepak – povídám sám sobě -, z modlení nic *nekouká*.

přeložila: Jana Martinová

10. Doplň do textu 2 slova ve správném tvaru.

nekoukat, modlit, promyslet, zkoušet, vyčinit, nefungovat, přijít, chovat

11. Vysvětli slova.

= VELMI

notně:

= VYHUBOVAT

vyčinit:

= POŘÁDNĚ

důkladně:

= O CO

oč:

= VÝZNAMNĚJŠÍ KNĚZ

děkan:

12. Doplň do tabulky, co si podle Hucka přejí.

Děkan Winn	NÁHRADU PENĚZ
Slečna Watsonová	ZTLOUSTNOUT
Vdova Douglasová	STŘÍBRNOU TABATĚRKU

13. Jmenuj tři pomůcky na rybaření.

UDICE, RYBÁŘSKÝ VLASEC, HÁČEK

14. Jmenuj jinou literární postavu s příjmením Watson.

Dr. Watson z příběhů Sherlocka Holmese

15. Popiš vztah Hucka a těchto osob.

Huckův otec:
neměl ho rád, byl opilec

slečna Watsonová:
pomáhala ho vychovávat

Tom Sawyer:
kamarád

vdova Douglasová:
starala se o něj

Babička měla syna a dvě dcery. Nejstarší žila mnoho let ve Vídni u přátel, od nichž se vdala. Druhá dcera šla pak na její místo. Syn řemeslník též byl již samostatným a přiřazen se do městského domku. Babička bydlela v pohorské vesničce na slezských hranicích, žila spokojeně v malé chaloupce se starou Bětkou, která byla její vrstevnice a již u rodičů sloužila. Nežila osamotnělá ve své chaloupce; všickni obyvatelé vesničky byli bratřími jí a sestrami, ona jim byla matkou, rádkyní, bez ní se neskončil ani křest, ani svatba, ani pohřeb.

Tu najednou přišel babičce list z Vídně od nejstarší dcery, v němž jí vědomost dávala, že manžel její službu přijal u jedné kněžny, která má velké panství v Čechách, a sice jen několik mil vzdálenosti od pohorské vesničky, kde babička bydlí. Tam že se nyní s rodinou odstěhuje, manžel pak vždy jen přes léto že tam bude, když i paní kněžna se tam zdržuje. Ke konci listu stála vroucí prosba, aby babička k nim se odebrala navždy a živobytí svoje u dcery a vnoučat strávila, kteří se již na ni těší. Babička se rozplakala; nevěděla, co má dělat! Srdce ji táhlo k dceří a k vnoučátkům, jichž neznala ještě, dávný zvyk poutal ji k malé chaloupce a k dobrým přátelům! Ale krev není voda, touha přemohla dávný zvyk, babička se rozmyslila, že pojede. Chaloupku se všim, co v ní, odevzdala staré Bětce s doložením: „Nevím, jak se mi tam líbit bude a jestli přece zde neumru mezi vámi.“ Když jednoho dne vozík u chaloupky se zastavil, naložil naň kočí Václav babiččinu malovanou truhlu, kolovrat, bez něhož být nemohla, košík, v němž byla čtyry chocholátá kuřátka, pytlík s dvěma čtverobarevnými kořaty a pak babičku, která pro pláč ani neviděla před sebe. Požehnáním přátel provázena odejela k novému domovu.

1. Který slohový útvar nacházíme v prvním odstavci této ukázky?

- a) úvahu
- ☒ b) charakteristiku
- c) líčení
- d) oznámení

2. O které jazykové vrstvě hovoříme v případě těchto slov:

všickni, neumru, čtyry

nářečí

- nespisovná čeština

3. Které tvrzení nevyplývá z ukázky?

- a) Babička byla velmi milá a mezi všemi lidmi oblíbená žena.
- b) Nejstarší dcera poslala babičce dopis, ve kterém jí oznamovala, že její manžel přijal službu v novém místě.
- c) Nejstarší dcera poslala babičce dopis, ve kterém ji zvala, aby se k nim navždy odstěhovala.
- ☒ d) Prostřední dcera ve svém dopisu z Vídně pozvala babičku, aby se k nim navždy odebrala a živobytí svoje strávila u nich.

4. Svými slovy vysvětli, kdo byla Bětko?

5. Doplňte do textu.

Babička měla syna a dvě dcery. Bydlela v pohorské vesničce na slezských hranicích. Jednou se rozhodla, že odjede za svojí dcerou a její rodinou. Svoje stavení se všim všudy zanechala Bětce. Když jednoho dne vozík u chaloupky se zastavil, naložil naň kočí Václav babiččinu malovanou truhlu, kolovrat, bez něhož být nemohla, košík, v němž byla 4 chocholátá kuřata, pytlík s dvěma čtverobarevnými kořaty a pak babičku.

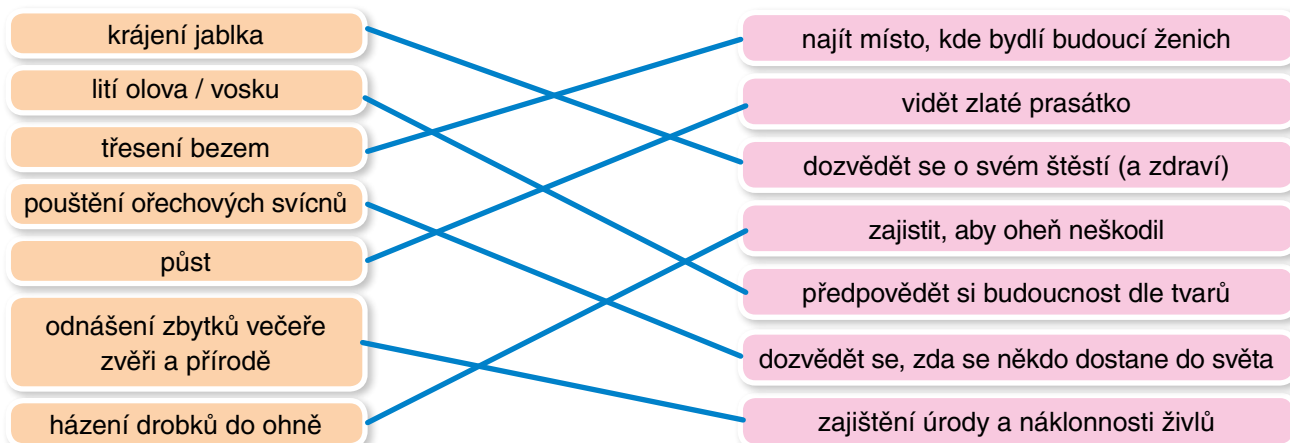
Byl to zvyk jak ve mlýně, tak v myslivně i na Starém bělidle, že kdokoli přišel na Štědrý den a Boží hod, jíst a pít dostal do sytosti, a kdyby nikdo byl nepřišel, babička byla by šla hledat hosta na rozcestí. Jakou radost měla ale tenkrát, když znenadání přišel před Štědrým dnem syn Kašpar a bratrův syn z Olešnice. Celého půl dne radostí plakala a přes chvíli od pečení vánoček odběhovala do sednice, kde příchozí mezi dětmi seděli, aby se na syna podívala, aby se bratrovce zeptala, co dělá ten neb ta v Olešnici, a dětem opakovala nejednou: „Jak tuhle vidíte strejčka, tak byl v tváři také váš dědeček, jenže vzrůst po něm nemá.“ Děti prohlížely strejčky ze všech stran a velice se jim líbili, zvláště to, že mile na každou jejich otázku odpovídali. –

Každý rok chtěly se děti postit, aby viděly zlaté prasátko, ale nikdy k tomu nedošlo, vůle byla dobrá, ale tělo slabé. Na Štědrý den štědře podělen byl kdeko, i drůbež a dobytek dostaly vánočky, a po večeři vzala babička ode všeho, co k večeři bylo, po kousku, hodila polovičku do potoka, polovic zahrabala do sadu pod strom, aby voda čistá a zdravá zůstala a země úrodná byla, všechny pak drobtý sesbírajíc hodila „ohní“, aby „neškodil. Za chlívem trásla Bětká bezem volajíc: „Třesu, třesu bez, pověz ty mi, pes, kde můj milý dnes;“ a v světnici slívaly děvčata olovo a vosk a děti spouštěly svíčky v ořechových skořepinách na vodu. Jan tajně postrkoval mísu, v níž voda byla, aby se hnula a skořápky, představující loďky života, od kraje ke středu se houpaly; pak volal radostně: „Dívejte se, já se daleko, daleko dostanu do světa!“ - „Ach milý hochu, až se dostaneš do proudu života, mezi víry a úskaliny, až budou vlny loďkou tvého života smežkat, pak budeš vzpomínat toužebně na tichý přístav, z něhož jsi vyplul,“ řekla si tiše matka, rozkrájíc jablko chlapcovo „na štěstí“ ve příční polovici. Jádra tvořily hvězdu, tři čisté paprsky, dva pak byly neúplné, od červa sežrané.

6. Podtrhni v textu lidové (folklórní) tradice.

7. Spoj vánoční zvyk s jeho účelem.

8. Označ znaky realismu, které se vyskytují v ukázce.

☐ kritika nedostatků ve společnosti	☒ autor nevstupuje do díla
☐ vývoj a zrání hlavního hrdiny	☒ hrdina = běžný, prostý člověk
☒ hojné užívání popisu	☐ nové jazykové prostředky (nářečí, archaismy, hovorová čeština)

1

Posud krále Lávru
chválí irský lid,
nebyl ani tyran,
nebyl taky žid,
nenabíjel cizím svoji kasu,
rekrutýrkou nesušoval chasu,
nedal chudé dřít.

2

Jenom jednu slabost
ten král dobrý měl,
že jest na holiče
tuze zanevřel,
dal se holit jenom jednou v roce,
dlouhé vlasy po krku široce
nosil jak roj včel.

1.

Kdo je hlavní postava básně
a odkud je?

král Lávra, z Irska

2.

Podtrhni v textu místa, kde
se mluví o jeho vlastnostech.

3

Horší ještě bylo:
vždy na letnice,
jak očistil holič
královské líce,
čekala jej podivná odplata,
nic na stříbře, ale skrze kata,
to šibenice!

4

Divili se lidé,
mrzela je dost
na tom dobrém králi
tato ukrutnost;
však co král chce, zdrávoť pro poddané,
tak po letech zvykli si Irčané
na tu podivnost.

3.

Vyber z následující nabídky dvojic, které vlastnosti měl král Lávra. Zakroužkuj písmeno, v tajence vyjde
jedna ze spisovatelových zásad.

☐ P	vládl spravedlivě	×	CH	nebyl dobrý král
☐ Y	nechoval se k poddaným dobře	×	☐ R	choval se k poddaným slušně
☐ A	nikoho neokrádal	×	☐ B	rád se obohatil na úkor druhých
☐ V	byl krutý k holičům	×	☐ N	rád využíval služeb holičů
☐ Ě	se služebnictvem nezacházel dobře	×	☐ D	nebyl zlý na služebnictvo
☐ A	nebyl lakomý	×	☐ E	byl žid

tajenka: „Má se říkat PRAVDA“

4.

Král se v jedné věci choval velmi podivně, ve které?

Nechával se holit a stříhat jen jednou za rok a holiče pak dal popravit.

5.

Když vyluštíš správně křížovku, vyjde ti v tajence příčina králova podivného chování.

1.		S	L	O	K	Y	
2.		I	R	S	K	O	
3.		H	O	L	I	Č	
4.	H	A	V	L	Í	Č	E
5.		S	D	R	U	Ž	E
6.		V	E	R	Š		
7.		E	P	I	C	K	Á

1. Báseň se dělí na... (mn. č.)
2. země krále Lávry
3. povolání, které neměl král v lásce (1. pád č. j.)
4. prostřední jméno autora básně Král Lávra
5. Rým se schématem AABB se nazývá ...
6. Jeden řádek v básni se jmenuje...
7. Básni, která má děj, říkáme...

tajenka: Král měl OSLÍ UŠI

JAKUB ARBES: NEWTONŮV MOZEK

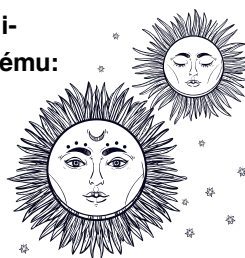
„Praktického, vlastně jen hravě praktického úspěchu a účelu měla toliko studia příteleva. Studovalť hlavně fyziku, lučbu, mechaniku a z ostatních některých věd jistá odvětví k účelu – eskamotáže. [...] Vše, co konal a podnikal, čelilo k nabytí vědomostí a zručnosti v hravé této „pseudovědě“, jak sám eskamotérství nazýval, a z věd, kterýmiž se zabýval nejhorlivěji, nevybíral, než co se vztahovalo k zvláštní této libůstce. [...] Tajemství jeho spočívalo ve vhodném slučování a propřádání různých účinků mechanických, lučebních a fyzikálních, statika a dynamika, hydro- i aerostatika, hydro- i aerodynamika, optika [...] Není také divu, že přítel zakoupil každý byt sebebezecnější spis, jednající nejen o eskamotáži, nýbrž i o jiných předmětech, jako o magii, alchymii, astrologii, magnetismu [...], mystice, chiromantii, teosofice [...]"

1. V ukázce se prolínají dva světy (protiklady) – jaké?

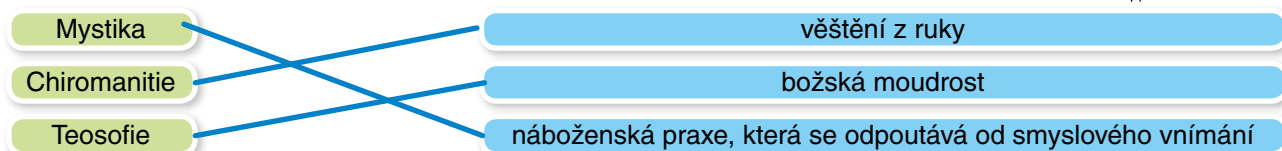
věda – magie (mystika)

2. Takový text má blízko k literárnímu žánru podobnému:

- a) fantasy literaturě
- ☒ b) sci-fi literaturě
- c) pohádce

3. Pokus se správně přiřadit některé názvy věd z nabídky k jejich významu.

4. Jak bys vysvětlil slovo pseudověda? Kterým synonymem lze nahradit předponu pseudo?

falešná věda, podvodná věda, nevědecké, nespolehlivá věda, lživá věda

„Pomocí přístroje mého octneme se skutečně v ohromné té vzdálenosti od zeměkoule v mžiknutí oka a poletíme pak buď rychlostí světla, nebo i o něco rychleji dále v ohromné spirálce, odpovídající nejen rotaci zeměkoule kolem osy, nýbrž i kolem slunce. [...] Za několik vteřin rozeznávám obraz, jako bych se z ptáčích perspektivy díval na večerní krajinu – vidím bojiště po bitvě ... [...] Jsme u cíle exkurze ... A od počátku až po konec neviděls, než neustálý boj, vzájemné potírání a hubení tvorů nejdokonalejších ...“

5. Uvedená ukázka patří k literárnímu žánru ROMANETO, jde o (může být více možností):

- a) žánr poezie s protiklady skutečnosti a fikce
- b) žánr, v němž se odehrává příběh s nadpřirozenými postavami, kouzelnými předměty a nakonec končí šťastně
- ☒ c) žánr epiky, na počátku záhadný a v závěru rozumově vysvětlen
- d) žánr, který tak pojmenoval Jan Neruda

6. Vypravěč se s přítelem vydal pomocí stroje času na exkurzi do historie, měli možnost vidět bitvy a války. Tvým úkolem je seřadit následující literární díla chronologicky. Vepiš do papírů čísla dle pořadí.

1

Kosmova kronika

4

Labyrint světa a ráj srdce

5

Rukopis zelenohorský

6

Kytice

2

Dalimilova kronika

3

Knížky o svatokupectví

OSVÍCENSTVÍ (18. STOLETÍ)

- vše se podřizuje rozumu, logice, humanismu
- položeny základy myšlenkám rovnosti, svobody, demokracie a lidských práv
- velký důraz na vzdělání

- **Johnathan Swift** (Anglie, 1667 – 1745) – román *Gulliverovy cesty* (fantastický cestopis, kapitán Gulliver cestuje do čtyř fantastických krajin a setkává se s vymyšlenými bytostmi - alegorie soudobé společnosti, parodie, satira).
- **Daniel Defoe** (Anglie, 1660 – 1731) – román známý pod zkráceným názvem **Robinson Crusoe** (vymyšlený dobrodružný román s autobiografickými rysy o pracovitém člověku, který nepodlehne svému osudu a vytvoří si domov na opuštěném ostrově).

Francouzští osvícenští myslitelé a filosofové

- Voltaire (1694 – 1778)
- Denis Diderot (1713 – 1784) – stál v čele projektu *Encyklopedie* – pokus o sepsání veškerého dosavadního poznání

OSVÍCENSTVÍ V ČECHÁCH

- Vláda Marie Terezie a Josefa II. → zrušení nevolnictví a toleranční patent vytvoření podmínek pro oživení českého jazyka a literatury → začalo **NÁRODNÍ OBROZENÍ**
- **V. M. Kramerius** (1753 – 1808) – vydává první české noviny
- rozvoj nových vědeckých oborů – jazykověda, dějepis, dějiny literatury
- **Josef Dobrovský** (1753 – 1829) – píše německy, historik a zakladatel slavistiky v českých zemích → **slavistika** (zabývá se slovanskými zeměmi, jazyky, literaturou a kulturou), **Zevrubná mluvnice jazyka českého** (stanovil pravidla tvorby slov).
- **Josef Jungmann** (1773 – 1847) – píše česky, básník, překladatel, organizátor, jazykovědec, historik, skupina obrozenců - tzv. Jungmannova básnická škola (F. Palacký, J. E. Purkyně, F. L. Čelakovský aj.), **Česko-německý slovník** (pětidílný slovník – tvoří nová slova, nebo je překládá z jiných jazyků)
- Touha mít velké české literární památky vedla k vytvoření padělků – **Rukopisu královédvorského a Rukopisu zelenohorského** (jejich nepravost dokázala až v 19. století skupina kolem T. G. Masaryka)

Zdroje inspirace naší literatury v době NO

1. **ústní lidová slovesnost** – **F. L. Čelakovský** (1799 – 1852) – sbíral slovanské národní písně a přísloví → **OHLASOVÁ POEZIE** – umělá literární tvorba, kdy autor záměrně napodobuje ústní lidovou slovesnost – **Ohlas písní českých a ruských**.
2. **překlady starších významných světových děl**
3. **preromantismus** – např. **J. W. Goethe** (Německo, 1749 – 1832) – básník, dramatik, vědec, filosof, drama **Faust** (námětem je pověst o člověku, který obětoval svoji duši ďáblu, aby dosáhl úplného poznání světa), **Friedrich Schiller** (Německo, 1759 – 1805) – poezie (**Óda na radost**), drama (*Loupežníci*) **I. A. Krylov** (Rusko, 1769 – 1844) - **Bajky**
4. **romantismus**

ROMANTISMUS (1. POL. 19. STOLETÍ)

ROMANTISMUS VE SVĚTOVÉ LITERATUŘE

- **bratři Grimmové** (Německo) – sběratelé pohádek a lidové slovesnosti
- **Heinrich Heine** (Německo, 1797 – 1856) – **Kniha písní** – elegie, balady, romance (obsahuje baladu Lorelei – vychází ze staré pověsti o víle, která vláká loďníka do řeky).
- **lord George Gordon Byron** (Anglie, 1788 – 1824) – nejvýznamnější dílo dvoudílný epos **Childe Haroldova pouť** – autobiografické rysy, hrdina putuje po Evropě, připomíná si slavnou historii, obdivuje krásy přírody, uvědomuje si svoji osamělost, přemýšlí o svobodě a nesvobodě.
- **Walter Scott** (Anglie, 1771 – 1832) – považován za zakladatele historického románu, román **Ivanhoe** – o statečném rytíři z doby vlády krále Richarda Lví srdce, téma hrdinství, cti, lásky
- **Mary Shelleyová** (Anglie, 1797 – 1851) – román **Frankenstein** – hororový román o stvoření umělého člověka
- **Victor Hugo** (Francie, 1802 – 1885) – román o ošklivém hrbatém zvoníkovi **Chrám matky boží v Paříži** (založen na kontrastu krásy Esemraldy a ošklivosti Quasimoda, dobra a zla), román **Bídníci** (osudy Jeana Valjeana odsouzeného na galeje za krádež chleba, který se po návratu snaží začlenit do normálního života).

Klíčová slova charakterizující romantismus

- cit, kontrast, individualita, duše, tajemství, fantazie, vášně a přirozenost, dobrodružství a odvaha, svoboda
- v literatuře** – tvůrčí svoboda, volný verš, zvukomalba, lidová mluva, archaismy
žánry – básnická povídka, balada, moderní epos, historický román a povídka
hrdina – výjimečný člověk (cikán, loupežník, mrzák, zločinec, kat, vyvrženec apod.), touží po lásce, ale nenachází ji, většinou končí tragicky
- v umění** – krajiny, příroda, západy a východy slunce, zajímavé přírodní úkazy (**J. Mánes**, **J. Navrátil**)
zříceniny – odkaz na doby dávno minulé
pohyb – dramatické výjevy (**Eugène Delacroix**)

- **Alexandr Sergejevič Puškin** (Rusko, 1799 – 1837) – básník, prozaik, dramatik, kritik, publicista, veršovaný román *Evžen Oněgin* (hlavní hrdina je nadaný a okouzluje, ale lehkomyšlně si zahrává s city Tatány, jejíž lásku neopětuje, po letech se vrátí a upřímně se do ní zamiluje, ona jej však odmítá → stává se z něj tzv. „zbytečný člověk“ bez smyslu života)
Boris Godunov – historické drama
- **Michail Jurjevič Lermontov** (Rusko, 1814 – 1841) – psychologický román *Hrdina naší doby* (téma „zbytečného člověka“)

ROMANTISMUS V ČECHÁCH

- **Josef Kajetán Tyl** (1808 – 1856) - dramatik, spisovatel, novinář, organizátor společenského života (plesy, recitace, besedy)
- hry ze současného života - *Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka* – hra se zpěvy, zachycující život pražského lidu, poprvé zde zazněla budoucí česká hymna, hudbu k písni složil František Škroup
- historické hry- *Jan Hus, Kutnohorští havíři*
- dramatická báchorka s pohádkovými motivy - *Strakonický dudák* (český muzikant Švanda jde do světa, aby si vydělal peníze a mohl si vzít Dorotku, dudy jsou očarovány lesními vílami, získává slávu a peníze, zapomíná na Dorotku, nakonec si uvědomí chybu a vrací se domů)
- **Karel Jaromír Erben** (1811 – 1870) - sběratel a vydavatel folklórních textů (např. pohádky Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Zlatovláska, aj.)
Kytice z pověstí národních - sbírka lidových balad, zabývá se otázkou lidských vztahů, problémem viny a trestu (Polednice, Poklad, Vodník, Svatební košile aj.).
- **Karel Hynek Mácha** (1810 – 1836)- český básník a prozaik, nejvýznamnější představitel českého romantismu, zakladatel moderní české poezie, podivín, samotář, drsný člověk
Máj - lyrickoepická skladba, vrcholné dílo českého literárního romantismu (lyrické líčení přírody okolí Bezdězu a Máchova jezera + epický příběh Viléma a Jarmily, řeší otázky zneužití ženy, otcovraždy, odsouzení, otázky viny, popravy, sebevraždy)

Vývoj českého divadla

- v 17. a v 18. st. nemá české divadlo stálou scénu
- německé **Stavovské divadlo** (dříve Nosticovo) v Praze – uváděla se i česká představení, poprvé zde zazněla česká hymna, W. A. Mozart zde dirigoval své dvě opery „Figarova svatba“ a „Don Giovanni“ (dodnes se v divadle hraje mozartovská hudba)
- divadlo **Bouda** (1786 – 1789) – na Koňském trhu (dnes Václavské náměstí), česká představení, např. veselohry a vlastenecké hry
- dramatik **Václav Kliment Klicpera** – autor veseloher, např. *Rohovín Čtverrohý* – kritika špatných lidských vlastností
- význam pro české divadlo mělo divadlo kočovné (hlavně na venkově) a loutkové (**Matěj Kopecký**)
- 16. 5. 1868 položeny základní kameny **Národního divadla**, slavnostně otevřeno 11. června 1881 Smetanovou Libuší
12. srpna 1881 zachvátil budovu ničivý požár → 18. 11. 1883 ND znovu otevřeno

REALISMUS (2. POL. 19. STOLETÍ)

- nový typ uspořádání společnosti – **kapitalismus** → má svoje záporné stránky (vykořisťování dělníků, honba za ziskem) i kladné stránky (vědecký a technický pokrok) → snaha vše dokonale popsat, prozkoumat

REALISMUS VE SVĚTOVÉ LITERATUŘE

- **Honóre de Balzac** (Francie, 1789 - 1850) – rozsáhlý cyklus románů se souhrnným názvem *Lidská komedie* – v téměř 100 románech ukazuje různé charakterové typy lidí (například *Otec Goriot*, *Evženie Grandetová*, *Lesk a bída kurtizán*, aj.).
- **Nikolaj Vasiljevič Gogol** (Rusko, 1809 – 1852) – drama *Revizor* (satirická komedie, vychytralý Chlestakov je považován za revizora, využívá situace → nechává se hostit obyvateli města → kritika pokrytectví, podlézavosti, hlouposti, úplatků)
- **Lev Nikolajevič Tolstoj** (Rusko, 1828 – 1910) – román *Vojna a mír* (obraz Ruska během napoleonských válek)
- **Fjodor Michajlovič Dostojevskij** (Rusko, 1821 – 1881) – psychologický román *Zločin a trest*
- **ROMÁNY S DĚTSKÝMI POSTAVAMI** - **Charles Dickens** (Anglie, 1812 – 1870) – osudy opuštěných dětí → román *Oliver Twist*, **Mark Twain** (USA, 1835 – 1910) – *Dobrodružství Toma Sawyera a Dobrodružství Huckleberryho Finna*

Znaky realismu

- **pravdivý** obraz skutečnosti (bez idealizace)
realistický román – zrcadlo společnosti, kronika jejích mravů (kritika nedostatků ve společnosti)
- **objektivní** přístup ke skutečnosti (bez citového zaujetí autora)
- **typizace** (na určité postavě autor vykreslí určitý povahový typ člověka)
- **román** – stěžejní literární žánr (umožňuje zachytit vývoj postavy)
- **naturalismus** – krajní směr realismu, soustředí se na zobrazení záporných, odpudivých rysů společnosti (např. **E. Zola** – romány *Nana*, *Zabiják*)

POČÁTKY ČESKÉHO REALISMU

- **Karel Havlíček Borovský** (1821 – 1856) – básník, novinář - politická satira → *Epigramy* (útočné satirické básně s pointou), satirické skladby (*Tyrolské elegie*, *Křest sv. Vladimíra*, *Král Lávr* – o králi, který má oslí uši, proto každého holiče nechává popravit → kritika omezenosti bachovského absolutismu) – pro svoje názory poslán do vyhnanství (do Brixenu).
- **Božena Němcová** (1820 – 1862) – sběratelka pohádek (*Národní báchorky a pověsti*), novinářka, autorka venkovských próz → hlavní hrdinka bývá odlišná, bojuje proti předsudkům a pověrám → povídky *Divá Bára*, *Karla*
Povídka Babička - zachycuje líčení života na vesnici, jeho tradice a zvyky. Popisuje zde vzpomínky na šťastné dětství prožité v ratibořickém údolí.

ČESKÁ LITERATURA 2. POLOVINY 19. STOLETÍ

- pád Bachova absolutismu → rozkvět kultury (generace Národního divadla)

MÁJOVCI

- vstupují do literatury almanachem „Máj“
- chtějí navazovat na K. H. Máchu
- zachycovat skutečnost pravdivě tak, jak ji vidí
- chtějí v literatuře dohnat Evropu
- **Jan Neruda**, **Vítězslav Hálek**, **Jakub Arbes**, **Karolina Světlá**

RUCHOVCI

- důraz na vlastenectví, tradice, slovanství
- obdiv k folkloru, zájem o venkov
- **Svatopluk Čech**

LUMÍROVCI

- přiblížení literatury novým uměleckým směrům
- hlavně překlady
- **Jaroslav Vrchlický**, **J. V. Sládek**

- **Jan Neruda** (1834 – 1891) - básník, spisovatel, novinář, zakladatel fejetonů (krátké vtipné zamyšlení na aktuální téma)
Básnické sbírky – *Písně kosmické*, *Balady a romance*, *Hřbitovní kvítí*
Proza – mistrný vypravěč → *Povídky malostranské* - o postavách, které poznal v dětství na Malé Straně (např. Hastrman, Přivedla žebráka na mizinu, Doktor Kazisvět aj.)
- **Jakub Arbes** (1840 – 1914) – předchůdce sci-fi literatury, zakladatel romaneta (*Svatý Xaverius*, *Newtonův mozek*)
- **Svatopluk Čech** – nejznámější jsou jeho satirické prózy, tzv. „broučkády“ – jedná se o výlety bezcharakterního a zbabělého pana Broučka do různých etap českých národních dějin → kritika měšťácké společnosti
- **Alois Jirásek** (1851 - 1930) - zakladatel českého realistického historického románu → nejstarší období (*Staré pověsti české*), husitství (*Mezi proudy*, *Proti všem*), doba pobělohorská (*Temno*, *Psohlavci* - zpracování legendy o vůdci Chodů Janu Kozinovi), národní obrození (*Filosofská historie*, *F. L. Věk* - o českém vlastenci, publicistovi a skladateli z doby národního obrození), drama (*Jan Hus*, *Jan Žižka*, pohádková hra *Lucerna*)

ROMANETO – povídka s fantastickým dějem, který se vždy v závěru vědecky nebo přirozeně vysvětlí

LITERATURA KONCE 19. A ZAČÁTKU 20. STOLETÍ

- vznik nových uměleckých směrů (nesouhlasí s kritickým realismem → dílo má vyjadřovat především autorovy vlastní názory, city a představy)
- **Edgar Allan Poe** (Francie, 1809 – 1849) – předchůdce těchto směrů – fantastické, mystické příběhy → zakladatel detektivky a hororu (báseň *Havran*, povídka *Černý kocour*)
- **Prokletí básníci** (Francie) - často spojováni také s užíváním drog a alkoholu, se zločinností, násilím a s dekadentním životním stylem → hledání krásy v ošklivosti, tabuizovaná témata (pocity zhnusení i okouzlení, nenávist i láska, přízemnost i vznešenost) → **Charles Baudelaire** (1821-1867) - sbírka *Květy zla* - nepříznivě přijata, autor byl za ni stíhán z mravnostních důvodů, **Arthur Rimbaud** (1854 -1891) celé dílo vytvořil mezi 16. a 20. rokem života – báseň *Opilý koráb*, dále **Paul Verlaine** (1844 – 1896)
- **Oscar Wilde** (Anglie, 1854 – 1900) – moderní lyrické pohádky (*Slavík a růže*)

IMPRESIONISMUS – pojem odvozen od obrazu Clauda Moneta (Imprese, Východ slunce) → malba v přírodě se pokouší zachytit okamžitou atmosféru, neopakovatelné chvíle.

- v literatuře posílení lyričnosti a hudebnosti verše
- intimní a přírodní poezie, vyjadřování v náznacích, popisování citů a nálad (radost, smutek)

SYMBOLISMUS – zobrazuje věci, které nelze popsat rozumem (náklady, emoce, myšlenky, city). Vyjadřování v symbolech a náznacích (např. symbol smrti – západ slunce).

DEKADENCE – úpadek → provokuje tabuizovanými tématy (nespokojenost, marnost, únava, smrt, zánik, noc, hřbitovy, erotika), melodičnost slov a hlásek.

- **ČESKÁ MODERNA** – programové prohlášení **Manifest české moderny** (právo umělce tvořit podle vlastních představ – sepsal básník Josef Svatopluk Machar a literární kritik F. X. Šalda) → **Otokar Březina** (1868 – 1929) – symbolismus (sbírky *Tajemné dálky*, *Ruce*), **Karel Hlaváček** (1874 – 1998) – představitel dekadence, melodičnost slov a hlásek (sb. *Pozdě k ránu*), **Antonín Sova** (1864 – 1928) – vliv impresionismu (sb. *Z mého kraje*)
- **GENERACE BUŘIČŮ** – básníci vzdoru a života, skupina mladých básníků, kteří ve své tvorbě navazují na českou modernu = → **vliv anarchismu, antimilitarismu, civilismu, vitalismu** → vůdčí osobností byl **S. K. Neumann**, **Viktor Dyk** (1877 – 1931) – básník, prozaik, dramatik (poezie - ironie, přímá pojmenování, pravidelný rytmický verš, směřování k lidové tvorbě, lidová píseň, městský folklór, poema *Milá sedmi loupežníků*, novela *Krysař*, **František Gellner** (1881 – 1914) – básník, karikaturista, vychází z šansonů, popěvek (poezie *Po nás ať přijde potopa*), **Petr Bezruč** (1868 – 1957) – sociální a národnostní tematika (postavení zbídačeného slezského lidu, národnostní problémy → *Slezské písně* – básně baladické, sociální → *Maryčka Magdónova*, *Kantor Halfar*), **Fráňa Šrámek** (1877 – 1952) – impresionismus, vitalismus, (sbírka *Splav* – krása přírody, láska, nadšení ze života), antimilitarismus (sbírka *Modrý a rudý* – nejznámější báseň *Raport*)
- **Jaroslav Hašek** (1883 – 1923) – bohémský život, výborný pozorovatel, neúprosný kritik → satirický román *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* (hlavní hrdina Josef Švejk – upovídaný, chová se zdánlivě nerozumně → jeho postavou se vysmívá institucím rakousko-uherské monarchie, kritizuje armádu a nesmyslnost války)

Anarchismus – usiluje o neomezenou svobodu člověka a odmítá autoritu.

Antimilitarismus – odmítá válku, zbrojení, armádu.

Civilismus – oslava moderní techniky a civilizace

Vitalismus – oslava krás života

MEZIVÁLEČNÁ LITERATURA

SVĚTOVÁ MEZIVÁLEČNÁ PRÓZA

- **Romain Rolland** (Francie, 1866 – 1944) – dramatik, prozaik, literární kritik a hudební historik (protiválečná novela *Petr a Lucie* – příběh tragické lásky mladých milenců během první sv. války), N.c. za lit.
- **Erich Maria Remarque** (Německo, 1898 -1970) – v devatenácti letech odveden do války → zážitky popisuje v románu *Na západní frontě klid*.
- **Ernest Hemingway** (USA, 1899 – 1961) – rád vyhledával nebezpečné situace → zážitky ze španělské občanské války popsal v románu *Komu zvoní hrana*, novela *Stařec a moře* (příběh o morální síle osamělého rybáře, o zápasu člověka s přírodou), N.c. za lit.
- **John Steinbeck** (USA, 1902 – 1968) – novela *O myších a lidech*, obraz života farmářů, hospodářská krize
- **G. B. Shaw** (Irsko, 1856 – 1930) – *Pygmalion* (profesor angličtiny se vsadí s přítelem, že naučí prostou květinářku Lízu dokonalé výslovnosti a společenskému chování → vtip, satira, nadsázka), N.c.
- **Antoine de Saint-Exupéry** (Francie – 1900 – 1944) – alegorická pohádka pro větší děti a dospělé *Malý princ* → přátelství, lásky, zodpovědnosti a obětování se pro druhé

SVĚTOVÁ AVANTGARDA – neobvyklé až

výstřední, zvláštní, průkopnické směry v literatuře i umění mezi světovými válkami

Expresionismus – vyjádření vlastních prožitků a pocitů – nejistoty, strachu, hrůzy (E. Munch - Výkřik)

Futurismus – okouzlení moderní technikou, civilizací, rychlostí a změnami

Kubismus – předmět zobrazuje z mnoha úhlů současně, rozkládá ho na jednoduché geometrické tvary (Georges Braque, Pablo Picasso).

Dadaismus – silný odpor proti válce, chtějí vyjádřit zmatek a strach z války, založeno na hře a náhodě, bez logiky.

Surrealismus – zajímá se o lidské podvědomí (dávne vzpomínky, sny a představy).

Básníci světové avantgardy – T. Tzara, G. Apollinaire, Ch. Morgenstern

Česká literatura – POETISMUS (radost, hravost, fantazie, hra se slovy → V. Nezval, K. Biebl)

ČESKÁ MEZIVÁLEČNÁ PRÓZA A DRAMA

- **Karel Čapek** (1890 – 1938) – český spisovatel, novinář, dramatik, překladatel, autor fejetonů a cestopisů, jedna z nejvýznamnějších osobností české meziválečné literatury, jeho díla ovlivněna technickým vývojem láskou k přírodě a zvířatům (pro děti knížka *Dášeňka*), knihy povídek s detektivními náměty (*Povídky z jedné kapsy*, *Povídky z druhé kapsy*), varuje před hrozbou fašismu a zneužívání techniky – drama (*Bílá nemoc*, *R.U.R.*, *Matka*), romány (*Válka s mlouky*, *Krakatit*).
- **Eduard Bass** (1888 – 1946) – rozsáhlá románová kronika *Cirkus Humberto* (osudy několika generací, hlavní představitel, Vašek Karas, se díky své chytrosti a pracovitosti vypracuje na místo ředitele cirkusu), *Klapzubova jedenáctka* (pro mládež, vtipné vyprávění z fotbalového prostředí o otci a jeho jedenácti synech).
- **Karel Poláček** (1892 – asi 1945) – byl židovského původu, zemřel v koncentračním táboře. Vzpomínky na dětství v románě *Bylo nás pět* (o partě kamarádů malého Petra Bajzy).
- **Osvobozené divadlo** – avantgardní divadlo – Jiří Voskovec a Jan Werich, hudební skladatel Jaroslav Ježek, první společná hra *Vest pocket revue* (herecká, hudební a taneční čísla, legrace, vtip hry se slovy), ve 30. letech 20. století útočili proti fašismu i sociálnímu bezpráví (*Caesar*, *Osel a stín*, *Kat a blázen*, *Balada z hadrů*, *Rub a líc*).

JAN NERUDA: POVÍDKY MALOSTRANSKÉ

Dr. Heribert mladší byl by měl po Malé Straně dosti přízně, kdyby byl chtěl. Po smrti otcově přenášeli churaví důvěru svou na něho, ale ať přišel chudý neb bohatý, on nevyslyšel žádného a nešel nikam. Znenáhla tedy důvěra přestala, obyvatelé okolní začli ho považovat za něco takového, čemu se říká „zkažený student“, a pozděj se i posmívali: „Ah doktor, ano – ani kočku bych mu nesvěřil! Doktora Heriberta, podobalo se, přílišně se to netklo. Zdálo se, že vůbec o lidi nestojí. Nikoho nepozdravil, pozdraven nikomu neděkoval.

1. Vypiš z textu větu, která dokládá, že lidé mohli doktora Heriberta považovat za:

neslušného

Nikoho nepozdravil, pozdraven nikomu neděkoval.

neschopného

„Ah doktor, ano – ani kočku bych mu nesvěřil!“

nespolečenského

Zdálo se, že vůbec o lidi nestojí.

2. Co znamená slovo „churavý“?

- a) slabý
- ☒ b) nemocný
- c) nešťastný

3. Vybarvi vlastnosti, které se podle tebe k osobnosti doktora Heriberta nehodí.

starostlivý

podivínský

družný

uzavřený

důvěryhodný

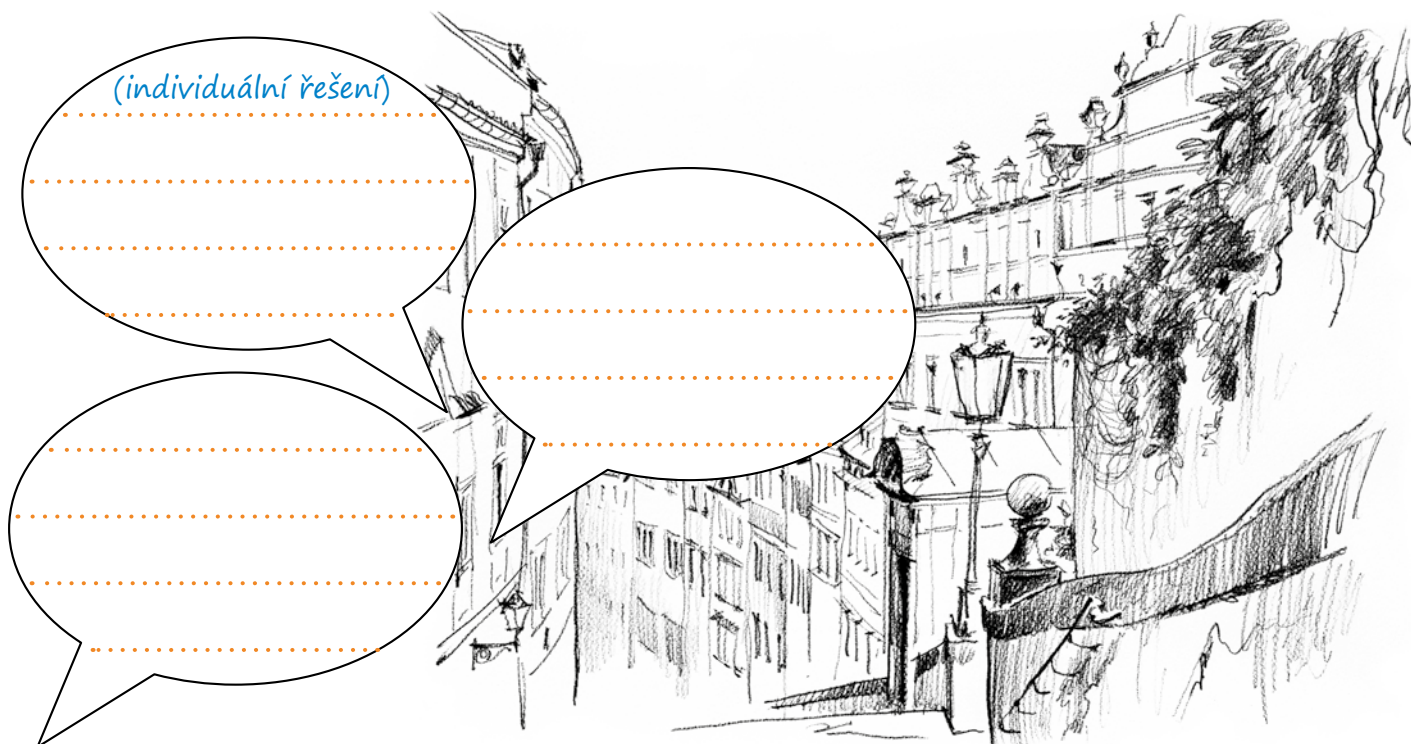
samotářský

tichý

pečlivý

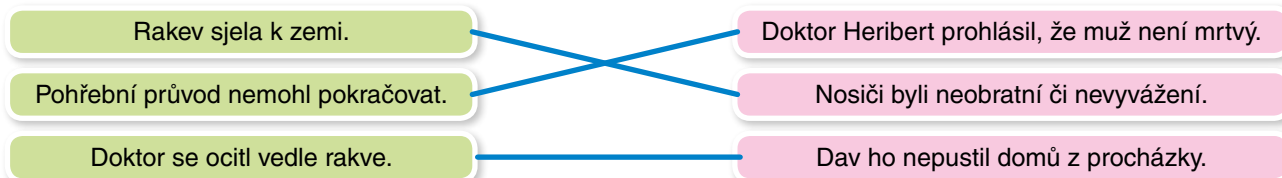
4. Přemýšlej a stručně napiš, proč si myslíš, že doktor Heribert odmítal léčit lidi.

(individuální řešení)

Teď se to stalo! Buď že byl na jedné straně nadbytek sil, nebo na obou stranách zcela stejná neobratnost – náhle rakev sjela užším koncem k zemi a víko s rachotem odskočilo. Mrtvola zůstala sice v rakvi, ale svezla se trochu do kolenou a pravá ruka se vymrštila přes rakev ven. Zděšení bylo všeobecné. Rázem nastalo ticho, že soused mohl slyšet tikot hodinek v sousedově kapse. Zraky všech se vpíjely v nehybnou tvář mrtvého rady. A zrovna vedle rakve stál – doktor Heribert. Byl se právě branou vracel z nějaké procházky, kormidloval mezi hromadou lidí sice sem tam, ale náhle byl nucen zůstat stát zrovna za kněžími a teď byl šedivý jeho kabátek zrovna vedle černého rubáše umrlcova. To trvalo okamžik. Jaksi mimovolně chopil se Heribert svislé ruky, snad aby ji zase v rakvi umístil. Ale podržel ji v rukou svých, prsty jeho nepokojně hrály, a oči spočívaly pátravě na mrtvém obličejí před ním. Teď vztáhl ruku a rozevřel víčko pravého umrlcova oka „No, copak je to?“ houkl vtom Ostrohradský. „Pročpak se to nespraví? Máme tak zůstat stát? Někteří mládenci vztahovali ruce. „Pozor!“ vykřikl malý Heribert hlasem k neuvěření širokým a zvučným. „Ten muž není mrtev!“

5. Spoj následky s příčinami.

6. Zakroužkuj, co nepatří mezi personifikaci.

- a) zraky se vpíjely
- ☒ b) rakev sjela
- c) prsty nespokojeně hrály

7. Zakroužkuj ukázkou metafory.

- a) byl se právě vracel z procházky
- b) vztáhl ruku a rozevřel umrlcovo oko
- ☒ c) kormidloval mezi hromadou lidí

8. Vypiš slova, která jsou v textu spojená s tématem smrti.

rakev, umrlec, rubáš, mrtvola, mrtvý / mrtev

9. Ukázky byly převzaty z povídky s názvem Doktor Kazisvět Chybějící slovo prozradí písma v barevných polích křížovky. Slova v křížovce vycházejí z textu.

1.	V	Í	Č	K	O		
2.	R	A	CH	O	T		
3.	R	Á	Z	E	M		
4.	T	I	K	O	T		
5.	K	A	P	S	A		
6.	Š	E	D	I	V	Á	
7.	Z	D	Ě	Š	E	N	Í
8.	T	E	Ď				

- 1. část těla chránící oko
- 2. velký hluk
- 3. najednou
- 4. zvuk hodinek
- 5. váček kalhot
- 6. barva doktorova kabátku
- 7. silné vylekání
- 8. nyní

„Nesu vám novinu,“ začal regenschori. „Tu to psaní jsem dostal z Prahy, ale vlastně jen pro vás. Chce vám vzít Františka—,“ Věková se lekla. „To je tak,“ pokračoval Havránek, „píše mně bratranec Strádecký, víte-li, znamenitý pozounista, vím-li o nějakém hochu, dobrém sopranistovi, že by mohl za choralistu k benediktinům. A tak to přečtu, pravím, dobrého sopranistu? O tom nevím, ale o výborném sopranistovi, to bych věděl, a to je František kmotříčkův. Lepšího nedostanou v celých Čechách, no a pro hochy by to také tak bylo. Šťěstí ho samo hledá. Tak jsem šel rovnou sem.“

„Ale je ještě mladý—,“ ozvala se matka, lekajíc se, že by se měla se svým nejmladším tak náhle rozloučiti, že by její mazánek musil v tak útlém věku sám do světa do velkého města. Ale muž jinak uvažoval. Ovšem na to také pomyslel, že je hochovi sotva deset let, že to je na něj mnoho tak záhy do světa, než v hlavě si hned vypočetl, že by ho takto mohl nejlépe a lacino opatřit, a to rozhodlo.

1. Srovnej postoj matky a otce k myšlence, že má chlapec odejít z domu.

MATKA

je jí to líto, nechce ho pustit

OTEC

sice bere na vědomí, že je příliš mladý,

ale chce ho snadno dobře zaopatřit

2. Co bylo rozhodujícím impulsem k odeslání chlapce do kláštera?

Takto bude nejlépe a levně zaopatřen.

3. „Šťěstí ho samo hledá“ - v tomto příběhu přišlo štěstí samo za chlapcem. Ne vždy to tak bývá a je potřeba to udělat právě naopak. Urči, které pořekadlo tuto myšlenku vyjadřuje ze všech nejlépe.

e) Vrána k vráně si sedá, rovný rovného si hledá.

f) Co sám nerad, nečiň druhému.

g) Když nejde hora k Mohamedovi, musí Mohamed k hoře.

h) Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech.

- A. František se přihnul všechen rozjařen a vesel, ale hned zarazil, jak spatřil otce, a hned také na jeho tváři poznal, že se něco stalo.
- B. „Řekni mu to sám, já mu to říkat nebudu—,“ děla Věková rozhodně a vyšla ven, majíc oči slzami zalité.
- C. Ohromený hoch upřel na něj oči, okamžik mlčel, ale pak ze strachu, nesměje nikdy odmítnouti, pokývl hlavou a zalezl do koutku.
- D. Zvěděl to bez prodlení. Otec mu zkrátka novinu tu oznámil a pak se ho optal: „Tak chceš-li do Prahy? Do toho kláštera za zpěváka?“

4. Seřaď úryvky tak, jak jdou správně za sebou.

5. Doplň větu tak, jak by podle tebe měla nejspíše pokračovat: Věkovou zrovna píchlo, když po té vstoupivši do světnice zahlédla Františka...

1. B

2. A

3. D

4. C

(individuální řešení)

- 1 M **MARYŠA:** Pane Vávro, co sem vám udělala, že mě tak pronásledujete? Dyť přece vidíte, že se rukama nohama bráním, srdcem stojím proti vám, a přece chcete, abych byla vašó ženo a vašó bét nemožu. Dyť tu nejde o rok nebo dva! Jak já k tomu přindu, abych pro vás obětovala celé svůj život? Mňéte rozum aspoň vy, když ho naši nemajó!
- 1 V **VÁVRA:** No, no! Načpak ty slzy! Nebuj se. Budu tě mít jako oko v hlavě. Nebude se ti u mně stýskat. Co ti na očích uvidím, to pro tebe udělám a dycky ti bude u mně líp než tady. Dyť si to tak zlý nepředstavuj — to se ti to všechno jenom včil tak strašný zdá.
- 2 M **MARYŠA:** A možná, že je to ještě horší, než si sama myslím. Dyť vy máte děti! Nebojíte se, že se vám lidi vysmějó? Proč se pachtíte za tak mladó děvčicó? Což nemáte ani kusa svědomí? Rozmyslete si to — ještě je čas. Chcete, abych šla s váma na faru, potem ke svaté zpovědi a přijímání. Jak si vemete na svědomí tak těžké hřích — ? Před Boha chcete jít a — nebojíte se ho? Jaké to budu mít život s vámi, dyž ani to u vás nic neplatí!? Rozvažte si to, co před sebe berete — Pán Bůh vás potrestá.
- 2 V **VÁVRA:** Ale Maryško!
- 3 M **MARYŠA:** Nechtě mě!
- 3 V **VÁVRA:** Na mó dušu — jak to vypadá — radš bych zůstal tak. Ale, jen až budeš má, máš ty vědět, co je poslušnost.

1. Zvýrazni nebo podtrhni všechny nespisovné výrazy a ústně je nahraď současnou spisovnou češtinou.

2. Doplň myšlenkovou mapu vlastními slovy. Shrneš tak obsah ukázky.

(individuální řešení)

3. V každé divadelní hře jsou tzv. scénické poznámky (tzn., co kdo dělá, jak se tváří, jakým tónem mluví). Vyber si Vávru (V) nebo Maryšu (M) a doplň scénické poznámky podle toho, jak si jejich výstup představuješ.

(individuální řešení)

- 1
- 2
- 3

4. Zahraj si scénku ve dvojici. Text převed' do současného jazyka, můžeš i zkrátit promluvy jednotlivých postav.
(individuální řešení)

5. Zkus domyslet, jak se manželství bude vyvíjet dál.
(individuální řešení)

JOSEF KAREL ŠLEJHAR: KUŘE MELANCHOLIK

Třesouc se v určení zobáček bezvolně otvírajíc, chvatně tlačilo se kuře do vrat. Slepě prodíralo se mezi nahromaděným papírem, mezi hadry, bednami a dřívím. Dostalo se v nejzazší zákoutí. A pořád necítíc se bezpečným, ohlédlo se po nějakém jistém útulku. V koutě byla rozhozena otep slámy. Do té slámy rychle zalezlo. Lezlo, vydíralo se na povrch. Náhle radostně zapípalo a bezmezná ulehčení nastalo jeho zvířecímu srdci. Tak se sešli zas. Stejně žili, stejně trpěli, týmž osudem svedeni. Jsou zas pospolu, aby pospolu dotrpěli. Slaměné lůžko v koutě vznítlo se jakýmsi plamenný oblakem a v něm andělsky, jako bytost z nebes, zazářila dětská tvář. Povylezlo kuře, rozhlédlo se, jemně zašvířilo, a přitulivši se k dítěti, zavřelo blaženě očka. Dítě se pousmálo, jemný vzdech jakéhosi usmíření zalinul z andělských jeho rtů. Pak světelné veřeje náhle počaly hasnouti.

1. Spoj významy slov.

2. Na základě ukázky textu doplň věty.

Kuře se ve stodole muselo prodírat *bednami, hadry, papíry.*
 Kuře ve stodole hledalo *úkryt.*
 Když kuře uvidělo dítě, cítilo *radost.*
 Když kuře přišlo do stodoly, dítě *bylo šťastné.*

3. Co znamená spojení: slepě se prodíralo?

- a) Bylo nevidomé. ☒ c) Bez rozvahy se prodíralo.
 b) Ve tmě nic nevidělo. ☐ d) Mělo zavázané oči.

ÉMILE ZOLA: ZABIJÁK

Byla to čtyři léta krušné práce. Ve čtvrti platili Gervaisa a Coupeau za dobré manžely, neboť žili v ústraní, neprali se a v neděli obvykle chodili na procházku směrem k Saint-Ouen. Žena pracovala dvanáct hodin denně u paní Fauconnierové, a přece měla doma všechno čisté jako sklo a ráno i večer celé rodině uvařila. Muž se neopíjel, přinášel domů svou čtrnáctidenní mzdu, večer, než šel spát, vykouřil si dýmku u okna, aby se nadýchal čerstvého vzduchu. Každý je chválil, jak jsou hodní. A protože dohromady vydělávali tak asi devět franků denně, počítali lidé, že si dávají stranou jistě hezké peníze!

přeložili: Jaroslav a Růžena Pochovi

1. Zaškrtni, které informace vyplývají z textu v ukázce.

- ☐ Paní Fauconnierová měla doma nepořádek, proto u ní Gervaisa strávila vždy 12 hodin.
☒ Gervaisa a Coupeau mohli za týden vydělat až šedesát tři franků.
☐ Coupeau stával večer u okna pouze za pěkného počasí.
☒ Část víkendu většinou trávili Gervaisa a Coupeau na procházce.

2. Které vlastnosti vyplývající z ukázky měla Gervaisa?

čistotná, pracovitá, slušná, skromná, klidná, pečující o domácnost

3. Dopiš následující věty.

Lidé manžele chválili, protože *byli hodní, neprali se, žili v ústraní.*
 Gervaisa měla doma všechno čisté, i přesto, *že denně pracovala 12 hodin.*
 Muž si před spaním zapálil u okna dýmku, aby se *nadýchal čerstvého vzduchu.*

4. Doplň do tabulky chybějící údaje.

	GERVAISA	COUPEAU
Pracovní doba	12 hodin	od rána do večera
Domácí činnosti	vaření, uklízení	odpočinek s dýmkou
vlastnosti	pracovitá, pečlivá	neopíjel se, hodný

„Paní Goujetová,“ řekla konečně, „kdyby vám to nevadilo, vzala bych si tenhle měsíc za prádlo.“ Ten měsíc byl zrovna vydatný, když všechno spolu spočítaly, bylo to deset franků sedm suváků. Paní Goujetová se na ni chvilku vážně dívala. Potom odpověděla: „Jak chcete, dceruško. Nechci vám odmítat peníze, když je potřebujete... Ale takhle ten svůj dluh nesplatíte! Říkám vám to jen kvůli vám, rozumíte? Měla byste se mít na pozoru!“

Gervaisa vyslechla toto napomenutí se sklopenou hlavou, Deset franků právě ještě potřebuje, aby mohla zaplatit směnku, kterou podepsala svému dodavateli koksů. Při slově „směnka“ zvažněla paní Goujetová ještě víc. Dávala pak Gervaise sama sebe za příklad: od té doby, co snížili Goujetovi mzdu z dvanácti franků na devět, omezila vydání. Když člověk v mládí není moudrý, musí v stáří hladovět.

přeložili: Jaroslav a Růžena Pochovi

5. Zvaž, z jakých důvodů se pravděpodobně dostala Gervaisa do finančních problémů (na základě toho, co víš o díle Zabiják).

Pravděpodobně kvůli alkoholu, její druh podlehl závislosti a ona musí všechno platit sama.

6. Paní Goujetová dává Gervaise radu. Které přísloví / pořekadlo nejlépe vystihuje její význam?

- a) Bez práce nejsou koláče.
- ☒ b) Myslet na zadní vrátka.
- c) Dvakrát měř, jednou řež.
- d) Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš.

7. Které spojení slov patří nejspíše na vynechané místo?

- ☒ a) Jen něco zakoktala.
- b) Nezřetelně přitom přikyvovala.
- c) V duchu si myslela svoje.
- d) Přála si, aby tuto chvíli již měla za sebou.

8. Seřaď následující úryvky tak, jak jdou správně za sebou.

Gervaisa zavřela oči, protože měla dojem, že dostane makrelou do tváře. Ale ne. Virginie se jen trochu usmála.

4.

Musila ustoupit se svým košem až k zábradlí, aby mohla projít vysoká prostovlasá paní, která šla nahoru, držíc v ruce v papíru čerstvou makrelu, jejíž žábry ještě krvácely.

2.

Tu sobotu měla Gervaisa zvláštní příhodu, když šla od Goujetů po schodech dolů.

1.

Poznala Virginii, děvče, kterému se tenkrát v prádelně vyhrnula sukně. Obě se na sebe podívaly přímo do obličeje.

3.

Vyprávěla všechny své dojmy, když sem přišli Prušáci, co dělali a co říkali. Nemohla je ani cítit především proto, že ji stojí peníze, a za druhé proto, že má dva syny na vojně. Obracela se především na hraběnkou, protože jí lichotilo, že může mluvit s urozenou paní. Potom ztišila hlas a začala říkat všelijaké choulostivé věci. Manžel ji co chvíli přerušoval; „“ Ona si toho však vůbec nevšimla a mluvila dál: „Jak vám říkám, milostivá paní, vždyť tihle lidé neumějí jíst nic jiného než brambory a vepřové anebo vepřové a brambory. A nemyslete si, že jsou čistotní. To teda nejsou! Nadělají, s vodpuštěním, všude. A kdybyste je viděla, jak celé hodiny a celé dny execírujou! Jsou vám všichni pohromadě tamhle na poli – a pochodem v chod, a čelem vzad, a tady zatočit, a tamhle zatočit, a pořád dokola. – Kdyby při tom alespoň pracovali na poli anebo si tam u nich doma spravili silnice! – Ale to oni ne, říkám vám, milostpaní, tihle vojáci nejsou vůbec nikomu k užítku. To je musí jen chudej člověk živit, a oni přitom nic jiného nedělají, než že se učí vraždit.“

přeložili: Miroslav Drápal, Miloslav Jirda, Luděk Kárl, Oskar Reindl a Břetislav Štorm

1. Která z postav v úryvku nemluví?

urozená paní

2. Manžel hovořící dámy se snažil ženu přerušit. Vyber nejjemnější větu, kterou mohl použít, která patří na vynechané místo.

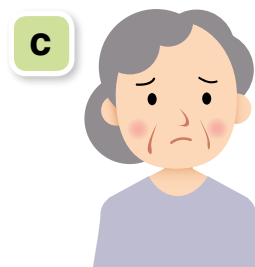
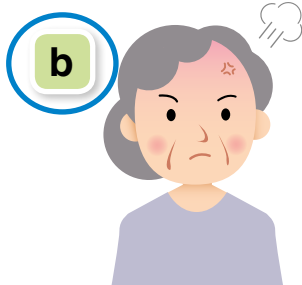
- a) „Už toho mám dost, ženo, přestaň žvanit!“
- b) „Mlč už!“
- ☒ c) „Ženo, udělala bys lépe, kdybys mlčela.“

3. Zvýrazni v textu větu, ve které je hlavní důvod, proč hovořící žena nemá ráda pruské vojáky.

4. Vyber správné výrazy odpovídající shrnutí hovořící ženy o pruských vojácích.

Pruská strava je **chudá** / nudná / výživná. Pruští vojáci jsou v zemi na obtíž / užiteční / vítání. „Prušáci“ si **potrpí na hygienu** / nejsou čistotní / jsou zapomnětliví. Celé dny jen **spravují silnice** / pracují na poli / věnují se výcviku.

5. Který obrázek by mohl vystihovat povahu hovořící ženy? Vyber obrázek a zdůvodni, proč jsi vybral právě ten a nikoliv další ze dvou zbývajících.

(individuální řešení)

1. Naturalismus je spojován:

- ☒ a) se zobrazením záporných a odpudivých znaků společnosti
- b) se zobrazením přírodních krás
- c) se zobrazením náтуры (povahy) hlavního hrdiny

2. Mezi znaky realismu patří:

- ☒ a) pravdivé zachycení skutečnosti, kritika společnosti
- b) cit, individualita, vášně
- c) rozum, logika, humanismus

3. Romaneto není

- a) prozaickým žánrem
- ☒ b) krátká báseň
- c) povídka

4. Co znamená pojem almanach?

- ☒ a) literární sborník
- b) sbírka básní jednoho autora
- c) lidový zpěvník

5. Fejeton je:

- ☒ a) krátké vtipné zamyšlení na aktuální téma
- b) krátká vtipná báseň s pointou
- c) krátká satirická báseň

6. Doplň název díla Zločin a ...

- a) čest
- b) test
- ☒ c) trest

7. Jak se jmenuje celým jménem hrdina románu F. L. Věk?

- a) František Leopold Věk
- b) Ferdinand Leopold Věk
- ☒ c) František Ladislav Věk

8. Které dílo bylo zakončeno slovy „Šťastná to žena.“?

- a) Maryša
- b) Divá Bára
- ☒ c) Babička

9. Karel Havlíček Borovský je tvůrcem:

- ☒ a) epigramu
- b) epitafu
- c) apanastrofy

10. Kterého autora k naturalistům neřadíme?

- a) Josef Karel Šlejhar
- ☒ b) Božena Němcová
- c) Émile Zola

11. Postavu pana Broučka vytvořil:

- a) Jan Karafiát
- ☒ b) Svatopluk Čech
- c) Alois Jirásek

12. Které dílo není dramatem Aloise Jiráska?

- a) Jan Hus
- b) Jan Žižka
- ☒ c) Jan Kozina

13. Které postavy můžeme označit za vrahy?

- ☒ a) Maryša, Raskolnikov
- b) Goriot, Heribert
- c) Vávra, Lávra

14. Za zakladatele fejetonů je považován:

- a) Karel Havlíček Borovský
- ☒ b) Jan Neruda
- c) Jakub Arbes

15. Názvy literárních skupin autorů - lumírovci, májovci, ruchovci vznikly:

- ☒ a) podle názvu almanachů
- b) podle jmen nejvýznamnějších básníků
- c) podle postav z Rukopisu zelenohorského

16. Vítězslav Hálek, Jakub Arbes a Karolína Světlá patřili k:

- a) lumírovcům
- ☒ b) májovcům
- c) ruchovcům

17. Autorem knihy s dětským hrdinou Oliver Twist je:

- ☒ a) Charles Dickens
- b) Mark Twain
- c) Huckleberry Finn

OSCAR WILDE: OBRAZ DORIANA GRAYE

1

Z rohu divanu pokrytého perskými koberečky, na němž podle svého zvyku spočíval a kouřil jednu cigaretu za druhou, bylo lordu Henrymu Wottonovi dopřáno zhlédnout jasnou září medově zbarvených a sladkých květů zlatého deště, jehož rozechvělé větve jako by téměř ani nesvedly unést břemeno krásy tak plamenné. Na dlouhých hedvábných záclonách, zahalujících ohromné okno, se občas mihly fantastické stíny ptáků v letu, vytvářející pomíjivý efekt čehosi japonského, a vnukaly mu představu voskových tváří tokijských malířů [...] Tlumený hukot Londýna zněl jako generálbas vzdálených varhan. [...] „Milý Basile, to je přece Narcis a ty – samosebou že vynikáš intelektuálním vyrazem a všim, co s tím souvisí.“

přeložila: Kateřina Hilská

1.

V ukázce se projevuje literární směr: **SYMBOLISMUS** (YBSUMOIMSLS). Tento směr se projevuje tím, že vyvolává působení na lidské smysly. Najdi a podtrhni v úryvku takové části.

2.

Najdi a barevně podtrhni v ukázce č. 1 části typické pro literaturu přelomu 19. a 20. století. Text působí na smysly a lidskou představivost, říkáme tomu synestézie.

Barvy podtrhni **modře**, zvuky podtrhni **zeleně**, vůně podtrhni **žlutě**, chutě podtrhni **červeně** a představivost podtrhni **oranžově**.

2

„Harry! Kdybys jen věděl, čím je pro mě Dorian Gray! [...] Tak proč nechceš vystavit jeho portrét?“ podivil se lord Henry. [...] „Na tom by vám mělo hodně záležet, pane Grayi“ „Proč?“ „Protože jste tak nádherně mladý a právě mládí stojí v životě za to.“ [...] Vtom se u dveří ateliéru objevil malíř a trhanými gesty je vyzýval, aby se vrátili do místnosti. [...] Jste rád, že jste se se mnou seznámil, pane Grayi,“ podotkl sebejistě lord Henry a pohlédl na něj.

přeložila: Kateřina Hilská

3.

Na základě úryvku č. 2 se pokus přiřadit následující promluvy ke jménům postav (nápověda: Dorian Gray, lord Henry a malíř Basil).

„Jak je to smutné. Já zestárnu, budu ošklivý a sešlý, a tenhle obraz přitom zůstane navždycky mladý.“

Dorian Gray

„Nezkaž ho. Nesnaž se ho ovlivnit. Tvůj vliv by mu neprospěl“

malíř Basil

„Hochu můj, žádná žena není geniální. Ženy jsou spíš na ozdobu. Nikdy nemají co říct, ale sdělují to okouzlejícím způsobem.“

lord Henry

„Já musím dodělat ještě tohle pozadí a přijdu za vámi za chvíli.“

malíř Basil

„Ach! Uplatněte své mládí, dokud ho máte.“

lord Henry

„Až zjistím, že stárnu, zabiju se.“

Dorian Gray

4.

Z úryvku jsou patrné charaktery jednotlivých postav, pokus se ke každé z nich připsat několik vlastností či alespoň vystihující rysy.

MALÍŘ BASIL

okouzlený

talentovaný

DORIAN GRAY

krása

mládí

naivní

LORD HENRY

sebejistý

namyšlený

ironický

EDGAR ALLAN POE: ČERNÝ KOCOUR

Jakmile jsem se ho dotkl, ihned vstal, začal hlasitě příst, lísal se mi k ruce a zřejmě se radoval, že si ho všímám. Nu, to je přece potvůrka, jakou jsem hledal! Hned jsem ho také chtěl od hospodského koupit, ten však prohlásil, že mu nepatří - nic o něm prý neví - nikdy předtím ho neviděl. Hladil jsem zvíře dál, a když jsem se pak měl k odchodu, ukázalo se, že se mu jít se mnou. Dovolil jsem mu to a cestou jsem se občas shýbl a pohladil ho. Když jsme došli domů, kocour tu okamžitě zdomácněl a žena si ho také ihned velmi oblíbila.

Já jsem však brzy shledal, že se mi začíná protivit. Předpokládal jsem pravý opak, přesto však mě jeho očividná přichylnost - nevím jak a nevím, proč to tak bylo - spíše odpuzovala a obtěžovala. Znenáhla se tento odpor a nedůtklivost vystupňovaly až k rozhořčené nenávisti. Vyhýbal jsem se zvířeti;

přeložili: Josef Schwarz ; doslov Martin Procházka

1. Popiš, jak se měnil vztah autora ke zvířeti (použij k vyjádření podstatná jména).

..... radost, sympatie, laskavost, obliba, protivnost, odpuzování, obtěžování, odpor, nenávist

2. Čím kocour vyvolal u muže nenávist?

..... přílišnou přichylností

3. Které slovo nejspíše patří na vynechané místo?

- a) nechtělo c) líbilo
b) zachtělo d) toužilo

4. Které informace vyplývají z textu v ukázce?

- a) Kocour měl svého nového pána velmi rád.
b) Předtím patřil kocour hospodskému.
c) Hlavní hrdina má moc rád zvířata.
d) Kocour svého nového pána pronásledoval.

5. Odpověz správně na otázky z nabídky.
Dozvíš se tak, jak se jmenoval černý kocour.

ANO NE

Literárním druhem ukázky je lyrika.	S	☒ P
E. A. Poe je tvůrcem moderního hororu.	☒ L	K
Charakteristickým rysem jeho povídek je stupňování napětí.	☒ U	A
Příběh je vyprávěn v er formě.	R	☒ T
Ukázka textu obsahuje přímou řeč.	A	☒ O

Černý kocour se jmenoval PLUTO

Již od 4 jsem byl znám svou poddajnou a přívětivou 1. Byl jsem dokonce tak nápadně útlocitný, že si ze mne 7 tropili žerty. Zvláště jsem miloval 6 a rodiče mne proto zanašeli všemi druhy 3. Také jsem většinu času trávil s nimi a nemohl jsem být šťastnější, než když jsem je krmil a laskal. Tento povahový rys se mnou rostl, a když jsem dospěl, byl mi jedním z hlavních 5 radostí. Těm, kdo si někdy oblíbili věrného a chytrého psa, nemusím snad ani vysvětlovat, jak nesmírné 2 z toho plyne.

přeložili: Josef Schwarz ; doslov Martin Procházka

6. Na vynechaná místa doplňte správná slova.

- 1 - povahou, 2 - potěšení, 3 - mazlíčků,
4 - dětství, 5 - zdrojů, 6 - zvířata, 7 - kamarádi

7. Škrtni slova, která nevyhovují popisu hlavní postavy.

citlivý, ~~nelaskavý~~, vlídný, tvárný,
~~neprizpůsobivý~~, milující, ~~vnímavý~~

CHARLES BAUDELAIRE: ZDECHLINA

Vzpomeňte, duše má, nač za letního rána,
jak stvořeného pro lásku,
jsme přišli: u cesty zdechlina rozežraná
na horkém loži z

Tam za skalisky nás pozorovala vztekle
neklidná psice, číhající
na chvíli, kdy se zas zakousne do rozteklé
mršiny, z níž teď nemá nic.

- A přece jedenkrát budete, není zbylí,
jak tohle svinstvo plné much,
vy, hvězda očí mých, vy, slunce mého žití,
vy, vášně má i strážný duch!

Pak rcete, krásu má, těm červům, kteří v šeru
polibky žrát vás budou dál,
že božskou podstatu i tvar svých lásek věru,
ač dávno tlí, jsem uchoval!

přeložil: Jiří Pelán

1. Které slovo patří na vynechané místo?

kamenů

písků

provázků

oblázků

2. Vysvětli pojmy.

tlí: rozpadá se

rcete: řeknětě

lože: postel

3. Najdi v textu důkaz citů hrdiny k dívce.

něžná oslovení, „božskou podstatu i tvar svých
lásek jsem uchoval“

4. Uveď kontrast, který autor využívá.

lásku (krásný cit)

× nechutný popis
těla po smrti

5. Najdi v textu, jak zdechlina vypadá (podtrhej).

6. Co mohlo být pobuřující na spojení: „červi, kteří v šeru polibky žrát vás budou dál?“

Slovo polibky je spojováno s láskou (něžným citem), ale autor to použil při popisu toho,
co se stane po smrti s tělem (nevhodné).

ARTHUR RIMBAUD: OPILÝ KORÁB

Zelený přívál vod, sladší nad hořké trnky,
skrznaskrz prosákl můj pochroumaný vrak
a rozbil kormidlo, a smýval ze mne skvrnky
po mořské nemoci, jež zkalila mi zrak

A od té chvíle jsem se koupal v širém moři,
jež bylo plné hvězd, a bez cíle jsem plul,
hltaje blankyty, do nichž se občas noří
zasněný umrlec, jenž právě utonul,

potřísnil hanebně ty bledomodré víry
a rytmus světelných a třpytících se krás,
prudší než alkohol, širší než naše lýry
vypučí milostný a hnisající kvas.

přeložil: Nezval Vítězslav

1. Doplň do textu na vynechaná místa slova ve správném tvaru: voda, zrak, hvězda, cíl.

2. Kdo je umrlec?

☒ a) mrtvý člověk

c) umírající člověk

b) oživlá mrtvola

d) člověk starající se o mrtvé

3. Vysvětli pojmy.

hltaje blankyty: pil mořskou vodu

potřísnil hanebně: pozvracet

4. Rozhodni, která varianta je pravdivá. Dozvíš se tak, co bylo námětem této básnické skladby.

ANO NE

Jeho loď byla ve špatném stavu.

☒ K ☐ V

Na lodi se mu rozbil stěžeň.

A ☒ O

Ve vodě se snažil najít cíl, kam plout.

L ☒ R

To, že skončil v moři, nesl těžce.

E ☒ A

Dekadence zdůrazňuje zejména pesimismus a morbidnost.

☒ B ☐ N

5. Najdi v textu vysvětlení, proč je v názvu slovo opilý.

Stále se vrací k alkoholu, ...

tajenka: Autor sám je koráb, který se protlouká životem.
Je úplně ztracený - rezignoval na všechny hodnoty.

ANTONÍN SOVA: U ŘEK

U řek mám večer vlažný rád,
u řek, kde plno mušlí leží,
kde zvolna z řeky vstává chlad
a bílá pěna z dálky sněží.

U řek mám břízy nejraději
a olše, do nichž stín se dere,
a cvrčků šum a vážek rej
a v dálce města rysy šeré.

Rád u řek rybáře já zřím
za clonou par s lodičkou línou
se ploužit šerem večerním,
kdy červánky v mze modré hynou.

A večer když se nachýlí
a měsíc v řece kdy se houpá,
ten noční chodec, napilý
modravou parou, z vod jež stoupá:

rád spřádám rytmus hudby pln
při vzpomínkách a sladké tuše,
při šplouchání ztišených vln
a při vzrušení celé duše.

1. Podtrhni v básni barevně slova, která se rýmují.

2. Kolik slok má báseň?

5

3. Zakresli schéma rýmu, který básník použil:

A B A B

4. Vyber ze tří možností správnou definici personifikace.

- a) Je to přirovnání na základě podobnosti.
b) Je to básnický prostředek, kterým se neživým věcem a jevům přisuzují vlastnosti a chování živých bytostí.
c) Je to přirovnání na základě věcné souvislosti.

5. Pracuj s textem básně. Doplň odpovědi na otázky.

Které stromy má básník nejraději? BŘÍZY A OLŠE

Kterou část dne má básník rád? VEČER

Jaký zvuk vydávají cvrčci? ŠUM

Co dělá měsíc v řece? HOUPÁ SE

Co dělají červánky? HYNOU V MODRÉ MLZE

Jak se pohybuje rybářova loďka? LÍNĚ

JOSEF SVATOPLUK MACHAR: ZDE BY MĚLY KVÉST RŮŽE

A dřímám... Čertovo plemeno
ty ženské se svými hlasy!
Pištivých, řezavých, kvičících
jich vedle šest sedí asi!

A tak sem slyším přes příčnu
ten jejich rozhovor celý,
o mužích, tetkách a housatech,
o mrkvi, cibuli, zelí.
A to se diví jak na povel,
kde pranic k podivu není.
Smějí se každé hlouposti v
protivném hlaholení.

Zas jedem ... A vedle začíná
hlasitý rozhovor znovu:
Babka je v křížovém
výslechu,
rozumím každému slovu.
Kam jede? Jede do Hory.
Návštěvou? Ba. Smutnou ale.
Jeníček její sedí tam
už měsíc v kriminále.

1. Doplň do textu slova na vynechaná místa.

kriminál výslech

2. Co znamená výraz dřímat?

hanba hlasy zelí

- a) napůl spát b) tvrdě spát c) snít d) snažit se usnout

3. Najdi v textu, co si hrdina myslí o ženách ve vlaku.

JSOU UPIŠTĚNÉ, SMĚJÍ SE A DIVÍ HLOUPOSTEM,
POŘÁD MLUVÍ

4. Doplň na základě ukázky textu.

- a) Syn staré paní se jmenuje Jeník
b) Paní mu veze buchty
c) Její syn byl odsouzen k pověšení
d) Jezdí za ním, protože je to její dítě (má ho ráda)

Pár buchet vezu mu, buchet pár,
on je tak vždycky rád jídá...
Můj bože, pověšen...bože můj,
ta hanba pro něj, ta bída!

5. Najdi v textu oslovení.

MŮJ BOŽE

1

Modrý a rudý, barvy dvě
helmic lesk – kokarda lůzy,
někdy též rudý se oblékne
do modré blůzy.

Modrý a rudý, barvy dvě,
tma jedna, druhá je plamen,
jedna je políček, druhá je
náručí rozpjatých ramen...

Modrý a rudý, modrý bdí;
dále jen od hradu, dále!
Často tak stávají tváří v tvář
poddaní jednoho krále.

1.

Najdi v textu výraz pro: (text 1)

ránu do tváře: *políček* voj. pokrývku hlavy: *helmice*
hořící sloupec plynů: *plamen* spodinu společnosti: *lůza*
stužku v národních barvách: *kokarda*

2.

Najdi v textu přirovnání vztahující se k těmto barvám. (text 1)

= *tma*

= *plamen*

3.

Vysvětli: „někdy rudý se oblékne do modré blůzy.“

..... *Někdy i revolucionář (anarchista) musí do armády.*

2

- A Přiletěli adjutanti
- B meldovat,
- A že už zase rebellanti
- B počínají drancovat.
- C Uhoď bubeníčku,
- D uhoď na buben
- C že těch rebellantů
- D šetřit nebudem.

A to já jsem bubeníček,
tluču rád,
plamen skočil z pod mých víček,
budu bubnovat
uhod' bubeníčku,
uhod' na buben,
že těch rebellantů,
šetřit nebudem.

A když mezi rebellanty
..... *bratry* máte,
v *sny* jich věřím a touž bídu
jako oni proklínám?
Uhoď bubeníčku,
uhod' na buben,
že těch rebellantů
šetřit nebudem.

..... *Paličky* se roztančily,
začly hrát,
jdeme, jdeme, jdeme, jdeme
bratry *objímat*
Tluče bubeníček,
tluče na buben,
nehrajem si na vojáky
..... *střílet* nebudem.

4.

Doplň do textu slova ve správném tvaru. (text 2)

paličky

střílet

sen

objímat

bratři

5.

Co znamená meldovat? (text 2)

- a) křičet
- b) žalovat
- c) zpívat
- d) hlásit

6.

U první sloky urči pomocí písmen (a, b, c, d) rým. (text 2) Jak mu říkáme?

..... *STŘÍDAVÝ*

7.

Proč byl bubeníček modrý a zároveň červený? *Byl také anarchista, který ale musel do armády.*

8.

Doplň.

Co měl udělat:

BUBNOVAT K ÚTOKU

Proč rebelanty nazval bratry:

MĚL STEJNÉ SNY, PROKLÍNAL BÍDU

BUBENÍČEK

Jaký měl vztah k rebelantům:

SYMPATIZOVAL S NIMI

Co nakonec bubnoval:

ŽE NEBUDOU STŘÍLET

„Líbíte se mi, krysaři. Nežli přišel soumrak, viděla jsem ve vašich černých vlasech stříbrné nitky. Nežli jste promluvil, pozorovala jsem na vašem čele vrásky. Ale přesto se mi líbíte. Milovalo vás jistě mnoho žen.“ „Snad,“ odvětil krysař. „Nepamatuji se.“ Slova krysařova měla podivný a jímavý přízvuk. Děvče zvažnělo. Naklonilo se ke krysaři tak, že cítil téměř horký jeho dech. „Líbíte se mi, krysaři,“ děla. „Ale na vašem místě zapískala bych na píšťalu – plně – vši silou –“ „Víte, co by to znamenalo?“ otázal se krysař temným hlasem. „Já to nevím. Vím pouze, že mne časem pojímá úzkost. Hledím na svou píšťalu jako na něco, co mnohé zahubilo a co ještě mnohé zahubí. A pak se usměji. Není to nic než právě pěkná píšťala, sama jste to řekla.“

1. Zakroužkuj správnou odpověď.

- a) Krysař měl v minulosti mnoho žen. ANO – NE – **NEVÍM**
 b) Krysař dobře zná moc své píšťaly. ANO – **NE** – NEVÍM
 c) Krysař dívku přitahuje. **ANO** – NE – NEVÍM

2. Zapiš, co se dozvídáme o Krysařově vzhledu.

vlasý: **černé se stříbrnými nitkami**
 čelo: **s vráskami**
 hlas: **temný**

3. Zakroužkuj emoce, které odpovídají textu.

radost obava vztek **zalíbení** vina **přitažlivost** zděšení **pokušení** nenávisť

Ta noc v Hammeln **byla** prapodivná noc. Podivné sny **přepadaly** Gottlieba Frosche. Zdálo se mu, že pracuje v své dílně, pověstné široko daleko. Tisíc postelí z dobrého dřeva, královská objednávka. Jak bylo veselo a rušno! „Tisíc postelí,“ řekl „Tisíc rakví,“ **zasyčel** krysař. Frosche **zamrazilo**. Smrtný pot **vyvstával** na jeho čele. **rozhlédl se** se. Bylo to opravdu tisíc rakví. Frosch procítl. Neusnul už podivné této noci.

4. Doplně slovesa ve správném tvaru na správné místo v textu.

zasyčet přepadat
 být rozhlédnout se
 vyvstávat zamrazit

5. Zakroužkuj, co nevyplývá z textu.

- a) Gottlieb Frosch měl zlé sny.
 b) Gottlieb Frosch se zpotil.
c) Krysař mu předpověděl smrt.
d) Krysař měl ve snu podobu hada.

6. Hledej v textu synonyma pro následující slova.

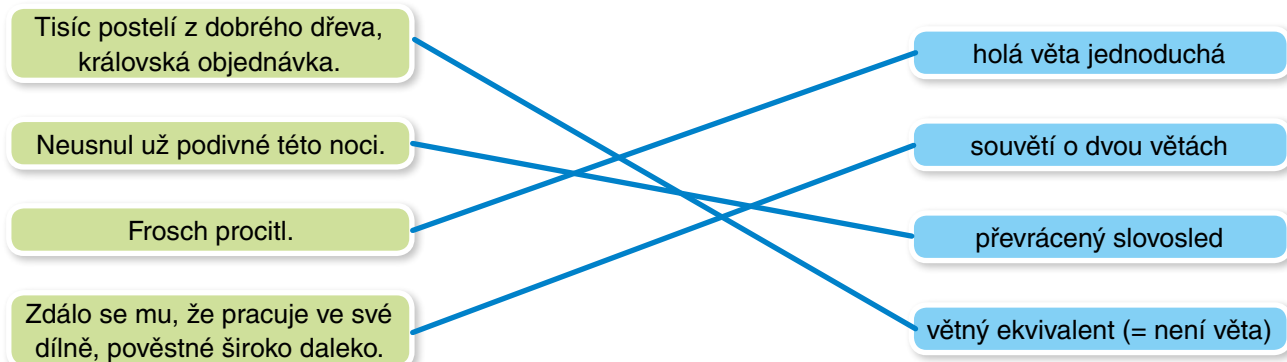
neobvyklé	podivné
kvalitního	dobrého
vyronil se	vyvstával
probudil se	procítl
známé	pověstné

7. Které významy může mít spojení „královská objednávka“? Zkus vysvětlit.

pro krále

obrovská / dobře placená

8. Spoj gramatický jev s příkladem.

PETR BEZRUC: SLEZSKÉ PÍSNĚ

ÚSPĚCH

1. Zpíval jsem, kritika chválila,
jak moje písničky vzruší:
ni, to jen vzpomínky – bludičky
tesklivou mihly se ... *duši* ...
- Kdyby tak jednou pod Beskydem
pochodeň k Těšínu vzplála,
řadám, kde šel bych jak prostý muž,
píseň má do kroku ... *hrála* ...
- Říkali jaká to svéráznost,
jaká je mohutnost ve mně:
ni, ni, já jsem jenom ze Slezska
z ubité, z uštvané ... *země* ...
- kdybys ty, deptaný národe,
uspaný, spoutaný obře,
kdybys tak písni mé rozuměl:
řekl bych: Zpíval jsem ... *dobře* ...

1. Zkus doplnit vhodná slova na
vynechaná místa v textu. (text 1)

2. Najdi v textu oslovení. (text 1)
TY, DEPTANÝ NÁRODE...

3. K čemu přirovnává národ?

*K USPANÉMU
A SPOUTANÉMU OBRU*

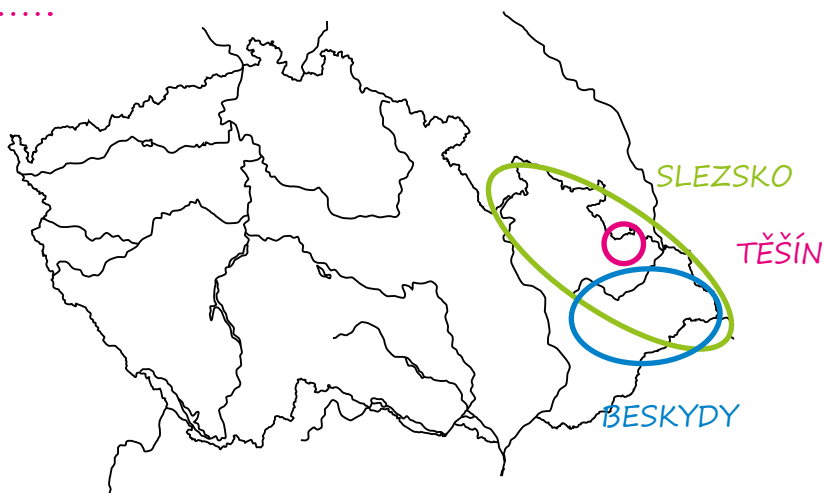
4. Najdi v textu, jak charakterizuje Slezsko. (text 1)

UBITÁ A UŠTVANÁ ZEMĚ

5. Zakresli do mapy, o kterém území mluví. (text 1)

POLSKÁ OSTRAVA

2. Jsem Polská Ostrava, však lidu moravského.
Bez dýmu žila jsem let dlouhých na tisíce,
van ostrý letěl v důl z hřebene kopce mého
a čistá, průhledná šuměla Ostravice.
V mé sešly hlubiny, lampy světlé za pasem,
žil černých našli směs, co nitrem mým se vinou,
dým nebe zahalil, kam věky hleděla jsem,
a pece vysoké se zdvihly nad Lucinou.

6. Vysvětli: „Jsem Polská Ostrava, však lidu moravského.“ (text 2)

Tato část patřila Polákům, ale žili tam Moravané.

7. Co je Ostravice?

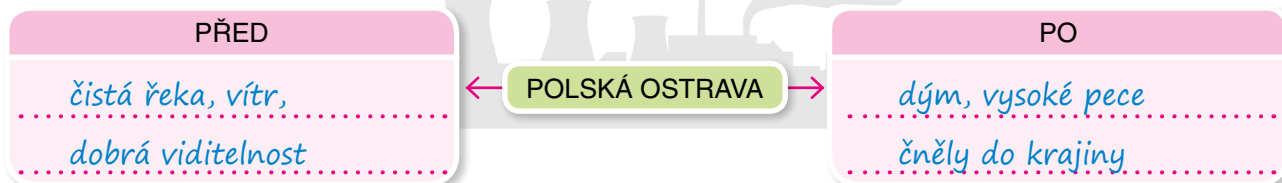
- a) vesnička c) řeka
b) hora d) louka

8. Doplň.

- a) Polská Ostrava žila *tisíce* let bez dýmu.
b) Do hlubin sešli *horníci s lampami za pasem*

9. Co se stalo, že se Polská Ostrava změnila? (Najdi přesnou citaci a podtrhni ji v textu 2.)

10. Jak se změnila?

11. Kdo má být v této básni vypravěčem? (najdi příklady) (text 2)

SAMO MĚSTO/KRAJINA (Jsem Polská Ostrava; v mé hlubiny; nitrem můj; hleděla jsem)

70 000

Sedmdesát tisíc je nás před Těšínem, před Těšínem. Sto tisíc nás poněmčili, sto tisíc nás popoľštili, v duši padl svatý klid: když nás zbylo sedmdesát, tisíců jen sedmdesát, smíme žít?	Sedmdesát tisíc hrobů kopají nám před Těšínem. Časem někdo k nebi vzlykne, pomoci se nedovolá, cizí bůh smích ve tvář stříkne, tupě díváme se v davu, jak nám k špalku kladou hlavu, jak vůl na porážku vola.
---	--

12. Co znamená název?

*Počet Slezanů, kteří nebyli ani
poněmčeni, ani popoľštěni.*

13. Rozhodni, zda je informace pravdivá.

- a) Autor má pocit, že Slezanů zůstalo dost. PRAVDA – **LEŽ**
b) Autor věří, že jim někdo přijde na pomoc. PRAVDA – **LEŽ**
c) Slezané se hodlají bránit. PRAVDA – **LEŽ**
d) Autor přirovnává jejich osud k popravě. **PRAVDA** – LEŽ

14. Doplň do tabulky, co se stalo se slezským obyvatelstvem.

Počty:	100 000	100 000	70 000
Událost:	poněmčeno	popoľštěno	stále Slezané

15. Na koho se podle Vás autor snaží zapůsobit?

na Poláky na Němce na Boha **na vládu**

1. Mezi „prokleté básníky“ patří:

- a) Guillaume Apollinaire, Jacques Prévert
- b) Voltaire, Victor Hugo
- ☒ c) Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud

2. „Prokletí básníci“ se vyznačují:

- ☒ a) alkohol a drogy, neúcta k většinové společnosti
- b) pokora a hledání krásy
- c) obdiv k přírodě, láska ke zvířatům

3. Antonín Sova je představitel směru:

- a) dekadence
- ☒ b) symbolismus
- c) surrealismu

4. Pro tvorbu směru dekadence je typické:

- ☒ a) rozpad a úpadek
- b) důraz je kladen na fantazii
- c) důraz je kladen na smyslové zážitky

5. Kniha Krysař od Viktora Dyka je:

- a) román
- b) pověst
- ☒ c) novela

6. Knihy Fráni Šrámka:

- ☒ a) Modrý a rudý, Splav, Stříbrný vítr
- b) Matka, Loupežník, Ze života hmyzu
- c) Tristium Vindobona, Čtyři knihy sonetů

7. Národnost Oscara Wilda je:

- ☒ a) irská
- b) německá
- c) francouzská

8. Černý kocour vystupuje ve stejnojmenném díle autora:

- ☒ a) A. E. Poe
- b) Fráňa Šrámek
- c) Svatopluk Machar

9. Anarchismus znamená:

- a) podpora panovníka
- b) snaha o pevný řád ve společnosti
- ☒ c) společnost bez vlády

10. Edgar Allan Poe je považován za zakladatele:

- a) moderního dramatu
- ☒ b) hororu a detektivky
- c) romaneta

11. Nejslavnější báseň Edgara Allana Poa se nazývá:

- a) Orel
- b) Vrána
- ☒ c) Havran

12. Petr Bezruč se vlastním jménem jmenoval:

- a) Vladimír Vašek
- b) Antonín Vašek
- ☒ c) Josef Vašek

13. Sbírka Zde by měly kvést růže jsou:

- a) lyrické básně věnované ženám
- ☒ b) milostné básně o ženách
- c) veršované povídky o ženách a jejich postavení ve společnosti

14. Přírodní lyrika spojená s jihočeským krajem je typická pro:

- a) Fráňu Šrámka
- ☒ b) Antonína Sovu
- c) Viktora Dyka

15. Mezi nejznámější básně Arthura Rimbauda patří:

- a) Zapomenutý koráb
- ☒ b) Opilý koráb
- c) Prokletý koráb

16. Slavná divadelní hra Oscara Wilda se jmenuje:

- ☒ a) Jak je důležité mítí Filipa
- b) Jak je důležité mítí peníze
- c) Jak je důležité mítí vzdělání

17. Krysař vyhání krysy pomocí:

- ☒ a) kouzelné píšťaly
- b) kouzelné flétny
- c) kouzelného klarinetu

18. Beletrie je název pro:

- ☒ a) krásnou literaturu
- b) literaturu faktu
- c) odbornou literaturu

ROMAIN ROLLAND: PETR A LUCIE

1

Lucie se usmívala něžně, smutně a přece potutelně. Petr zlehka položil dlaň na její ruce, opřené o stůl, a zůstal tak nehybně sedět.

„Jsme ubozí tvorové,“ řekl.

Lucie po chvilce odpověděla: „My? Jak pokojně žijeme! Jiní lidé mají horečku. Válka. Továrny. Všechno to spěchá a šťve se. Pracovat, žít, užít.“

„Ano,“ řekl Petr, „chvíle vyměřená životu je krátká.“

„O důvod víc, aby se nechvávalo!“ řekla Lucie. „To je pak člověk u cíle příliš brzy.“

„Ale když ta chvíle sama prchá tak rychle!“ řekl Petr. „..... ji pevně.“

Však já ji, dobře ji,“ řekla Lucie, ho za ruku.

přeložil: Jaroslav Zaorálek

1.

Najdi v textu 1 výrazy pro:

utíkat: PRCHAT

pospíchat: CHVÁTAT

klidně: POKOJNĚ

2.

Které sloveso se nejlépe hodí na vynechaná místa v textu 1 (ve správném tvaru)?

a) chytit

a) uchopit

☒ b) držet

b) podržet

3.

Doplň zbytek slova, aby vzniklo synonymum pro slovo SMUTNĚ.

TRUCH LIVĚ

ŽAL OSTNĚ

NE RADOSTNĚ

ZAR MOUCENĚ

4.

Proč se podle Lucie nemá pospíchat?

a) Nemá to smysl.

b) Spěch věci neurýchlí.

☒ a) Protože život je krátký.

b) Práce kvapná málo platná.

2

K ..okouzlení.. jeho myšlenek se připojovalo ještě to, že láska se v něm zrodila pod ..křídlem.. smrti. V té chvíli vzrušení, kdy cítili, že jim nad hlavami letí ..hrozba.. bomb, a kdy jim pohled na toho krvácejícího raněného člověka svíral ..srdce.., zrovna v té chvíli se jejich prsty našly; a oba v tom stisku ucítili jak ..záchvěv.. poděšeného těla, tak vroucí ..posilu.. neznámého přítele. Ó, toho chvilkového stisku! Jedna z těch dvou rukou, mužova, říká: „Opři se o mne!“ — A druhá, mateřská, tlumí vlastní strach, aby mohla říci: „Miláčku!“

přeložil: Jaroslav Zaorálek

5.

Doplň podstatná jména na jejich místa v textu 2 (ve správném tvaru).

posila

hrozba

okouzlení

záchvěv

křídlo

srdce

6.

Najdi v textu 2 dva údaje odkazující k válce.

..... HROZBA BOMB,

..... RANĚNÝ ČLOVĚK

7.

Rozhodni, která tvrzení jsou pravdivá.

a) Petr a Lucie se setkali při bombardování.

b) Petr řekl Lucii řekl, ať se o něj opře.

c) Při jejich setkání byl někdo zraněn.

d) Při svém setkání se chytli za ruku.

e) Lucie se nebála.

☒ PRAVDA – ☒ LEŽ

☒ PRAVDA – ☒ LEŽ

☒ PRAVDA – ☒ LEŽ

☒ PRAVDA – ☒ LEŽ

☒ PRAVDA – ☒ LEŽ

3

Smutně se jí zeptal:

„Ale proč, proč to děláte?“

Pohlédla na jeho nechápavě zkormoucenou tvář a laskavě, s mateřskou ironií se přitom usmívala: viděla v Petrovi hodného měšťanského synáčka, kterému všechno v životě bylo tak snadné a který nechápe, že člověk musí dělat mnohé ústupky, aby mohl...

Znovu se zeptal:

„Proč? Řekněte proč?“

(Stál před ní úplně zahanben, jako by on sám byl tím mazalem... Ano, hodný hošíček! Hned by ho políbila... tak pěkně, slušně, na čelo.)

Klidně mu odpověděla:

„Proč? No přece proto, abych měla z čeho žít.“

To ho naplnilo úžasem. Na tuto možnost ani nepomyslel.

přeložil: Jaroslav Zaorálek

8. Přiřaď ke jménu:

- A) měšťanská rodina, B) naivita, C) život plný ústupků,
D) snadný život, E) nutnost pracovat, F) rodičovský cit

PETR

A, B, D

LUCIE

C, E, F

9. Doplň na vynechané místo v textu 3.

ve snu

v životě

nikdy

zatím

10.

Jaký je jednoslovný výraz pro: posměšné užití slov vyjadřující opak toho, co se míní?

a) alegorie

b) alergie

c) ironie

d) elegie

ERICH MARIA REMARQUE: NA ZÁPADNÍ FRONTĚ KLID

„Ano, ale uvaž, že my skoro všichni jsme prostí lidé. A většina lidí ve Francii jsou přece taky dělníci, řemeslníci nebo malí úředníci. Proč pak tedy by nás nějaký francouzský zámečník nebo švec chtěl napadat? Ne, to jsou jen vlády. Neviděl jsem jakživ žádného Francouze, dokud jsem nepřišel sem. A většina Francouzů asi právě tak neviděla živého Němce. Ptali se jich zrovna tak málo jako nás.“ „Proč je tedy vůbec válka?“ ptá se Tjaden. Kat krčí rameny. „Jsou asi lidé, kterým válka prospívá.“ „To já tedy k nim nepatřím,“ šklebí se Tjaden. „Ty ne, a tady nikdo.“ „A kdo tedy?“ trvá na svém Tjaden. „Císaři přeci taky neprospívá. Ten má přece všechno, co potřebuje.“ „To nepovídej,“ odporuje Kat, „válku až dodnes ještě neměl. A každé větší císař potřebuje aspoň jednu válku, nebo se nestane slavný. Podívej se jenom do čítanek.“ „Generálové se válkou taky stanou slavní,“ povídá Detering. „Ještě slavnější než císař,“ potvrzuje Kat. „Jistě za tím vězí jiní lidé, kteří chtějí na válce vydělávat,“ mumlá Detering. „Já bych spíš řek, že je to něco jako horečka,“ řekne Albert. „Žádný to vlastně nechce a najednou je to tady. My jsme válku nechtěli, ostatní tvrdí totéž - a přece se půl světa pere jedna radost.“

přeložil: František Gel

1. Označ následující tvrzení jako domněnku (D), nebo skutečnost (S).

a) Hovořící postavy jsou ve válce nedobrovolně.

D

b) Hovořící postavy jsou Němci.

S

c) Můžeme spolehlivě identifikovat čtyři hovořící postavy.

S

d) Němci a Francouzi se ve válce setkávají poprvé v životě.

D

2. Připiš jména postav k jejich tvrzením o příčinách války.

Kat	„Každý větší císař potřebuje aspoň jednu válku, nebo se nestane slavný.“
Albert	„My jsme tu válku nechťeli, ostatní tvrdí totéž a přece se půlka světa pere jedna radost.“
Detering	„Jistě za tím vězí lidé, kteří chtějí na válce vydělávat.“
Tjaden	„Císaři přece taky neprospívá. Ten má přece všechno, co potřebuje.“

3. Která z postav považuje válku za nesmyslnou?

Tjaden

4. Podtrhni, co mají podle úryvku Němci a Francouzi společného.

císaře

povolání a spol. zařazení

zapálení do boje

málo se navzájem znají

V poledne se přihodí to, nač jsem už čekal. Jeden z rekrutů má záchvat. Pozoroval jsem ho už dlouho, jak pohybuje neklidně zuby a svírá i rozvírá pěsti. Ty šťvané oči, které jakoby chtěly vyskočit z důlků, známe až moc dobře. V posledních hodinách se uklidnil jenom zdánlivě. Zhroutil se jako zpráchnivělý strom. Teď se napřímí, plíží se nenápadně štolou, počká okamžik a sune se k východu. Postavím se mu do cesty a ptám se: „Kam jdeš?“ „Jsem hned zas tu, „ odpovídá a hledí proklouznout kolem mne....Není to první případ. Poněvadž je tuze divoký a oči už má v sloupu, není jiné pomoci, musíme ho spráskat, aby dostal rozum. Uděláme to rychle a nemilosrdně a docílíme toho, že sedí prozatím zas klidně. Ostatní při té proceduře zbledli; snad je to odstraší. Tahle bubnová palba je trochu moc na ty ubohé chlapce; dostali se ze shromaždiště rekrutů rovnou do téhleté kaše, při které by mohl zešedivět i starý voják.

přeložil: František Gel

5. Shrň v bodech, co ses dozvěděl z textu.

příčina záchvatu: bubnová palba

projevy: chce utéci, oči v sloup, rozevření pěstí

řešení: výprask/zfackování

6. Kdo je „rekrut“?

- a) generál
- b) nováček
- c) zkušený voják

7. Zakroužkuj ANO / NE / NEVÍM za tvrzeními.

- a) Vypravěč se těší na rekrutův záchvat.
- b) Rekrut chce spáchat sebevraždu.
- c) Vypravěč má pro záchvat pochopení, i když musí použít násilí.

ANO – NE – NEVÍM

ANO – NE – NEVÍM

ANO – NE – NEVÍM

Oba páni lékaři se na sebe podívali a jeden z nich dal Švejkovi otázku: „Byl váš duševní stav již někdy zkoumán?“ „Na vojně,“ odpověděl Švejk slavnostně a hrdě, „byl jsem pány vojenskými lékaři úředně uznán za notorického blba.“ „Mně se zdá, že jste simulant,“ rozkřikl se druhý lékař na Švejka. „Já, pánové,“ hájil se Švejk, „nejsem žádný simulant, já jsem opravdovej blbec můžete se zpravit v kanceláři jednadvadesátého pluku v Českých Budějovicích nebo na doplňovacím velitelství v Karlině.“ Starší z lékařů mávl beznadějně rukou, a ukazuje na Švejka, řekl k ošetřovatelům: „Tomuto člověku vrátíte jeho šaty a dáte ho na třetí třídu na první koridor , potom se jeden vrátí a odnese všechny spisy o něm do kanceláře. A řekněte tam, aby to brzy vyřídili, abysme ho tu dlouho neměli na krku.“ Lékaři vrhli ještě jednou zdrcující pohled na Švejka, který uctivě couval pozpátku ku dveřím, ukláněje se zdvořile. Na otázku jednoho z ošetřovatelů, co to dělá za hlouposti, odpověděl: „Poněvadž nejsem voblečenej, jsem nahej a nechci na ty pány nic ukazovat, aby si nemysleli, že jsem nezdvořilej nebo sprostěj.“

1.

Doplň do textu chybějící slova. Najdeš je v tabulce.
Písmena mohou být společná pro více slov.

a	c	e	n	i	e	a
k	r	i	d	o	r	
s	u	t	v	k	l	d
r	y	u	z	n	á	n
š	t	y	t	s	e	
t	b	t	b	e	e	

2.

Pokus se vlastními slovy vysvětlit slovo „simulant“.

individuální řešení, ale jedná se o člověka předstírajícího nemoc

3.

Podtrhni nebo barevně zvýrazni nespisovné výrazy v textu.

4.

Lékaři pokládali Švejkovi otázky, aby zjistili jeho inteligenci.
Pokus se formulovat jednoduché otázky na Švejkovy odpovědi.

(individuální řešení, ale originální znění je toto)

a) „Já ho, prosím, nevážil.“

(Jest rádium těžší než olovo?)

b) „To prosím neznám, ale myslím, že rozhodně bude větší než pod vyšehradskou skálou na Vltavě.“

(Neznáte nejvyšší hloubku v Tichém oceánu?)

c) „To bych prosím (vypočítat) nedovedl.“

(Dovedl byste vypočítat průměr zeměkoule?)

5

Proč by bylo výhodné, aby Švejk zůstal „blbcem“?

(individuální řešení, ale víme, že se snažil vyhnout vojně)

W: Klasici. A jak se pozná klasik, že je klasik?

V (H): No protože napsal klasické dílo.

W: No to vím. Já myslím jak se ta klasická věc vod klasika, jak se pozná, že to je vod klasika klasické. 😊

V (H): Jo tak - co to je klasické... No to je jednoduché. Klasické dílo je když ...

W: Tak až sem jsem to věděl. 😊

V (H): To je ... No já bych řekl, že to je dílo,

W: Á - tedy trvá ve své kvalitě... Tak tyhle knihy ty mám taky, jenže ty mám takhle dóle, jo. Kdyby náhodou přišel vzdělanec.

V (H): No - vzdělanec, ten se rád vohne.

W: Ten se rád vohne, ano. ... Ale pro Vejdy, rozumíte, pro Vejdy nebo Vobejda kdyby s ním šel, tak to mám přímo tedy ve výši zraku takovou dlouhou tento ... a tam mám knihy, které naopak podléhají změnám vkusu, rozumíte ... A ty tam mám takhle jednu vedle druhý pěkně seřazený, takže ... já to mám podle pravidla né jako vy ... Ukaž mi co čteš, já ti řeknu, kdo jsi. ... Já mám: Ukaž mně, co bych měl číst, abych věděl, vo čem si nemáme povídat.

1. Vyber větu, která by se nejvíce hodila na vynechaná místa.

- a) o kterém se každý učil ve škole
- ☒ b) které odolává změnám vkusu, proudů, směrů...
- c) které čte nejvíc lidí na světě

2. Barevně označ v textu větu, která obsahuje narážku. „Smajlíkem“ označ jinou větu, která měla vyvolat u diváků úsměv.

3. Vybarvi prostředky, kterými dosahovali tvůrci humoru.

naschvály

hra s významy slov

vulgární výrazy

nářezky

kombinace inteligentních nářezek a hovorového jazyka

4. Uveď tři autory, které považuješ za klasiky.

(individuální řešení)

5. Autoři hry se jmenovali Jiří Voskovec a Jan Werich. Prvním písmenem příjmení označ, ke kterému z nich patří životopisné údaje.

✓ Dvakrát emigroval a podruhé v zahraničí zůstal.

W Byl slavný v ČSR i po roce 1948.

W Jeho druhým divadelním partnerem se stal Miroslav Horníček.

W Stal se ředitelem divadla ABC.

✓ Kvůli původnímu příjmení Wachsmann byl fašisty považován za Žida.

✓ Byl 11 měsíců vězněn v USA.

KVĚTINÁŘKA: Já bysem chtěla dělat slečnu v květinářství, a né prodávat na ulici. Ale voni mě nevemou, dokad nebudu šveholit spisovnějc. Von řek, že by mě naučil. Tak sem tady, chci mu solit - já se ho vo nic neprosim - a von se mnou zachází jako s handrou.

HIGGINS: Kolik?

KVĚTINÁŘKA (se vrací k němu, triumfálně): To je řeč! Já tušila, že přestanete dělat haura, sotva zmerčíte, že byste moh trhnout něco z toho, co ste mi včera večír vysolil. (Důvěrně) Že ste měl zakalenej chobot, že jo?

HIGGINS: Odříkejte abecedu.

LÍZA: Abecedu já umím. Si myslíte, že neumím nic? Nemusíte mi učit jako někýho haranta.

HIGGINS (zahřmí): Odříkejte abecedu!

PICKERING: Poslechněte, slečno Doolittlová. Hned pochopíte, proč. Udělejte, co vám říká, a nechte ho, ať vás učí po svém.

LÍZA: Dyť teda myslíte - É, boé, coé, doé -

HIGGINS (zařve jako poraněný lev): Dost! Slyšel jste, Pickeringu? Kvůli tomu přispíváme na základní školní vzdělání. Tohle nešťastné stvoření zavřeli devět let do školy na naše útraty, aby je naučili mluvit a číst jazyk Shakespeara a Milтона. A výsledek je é, boé, coé. (K Líze) A, bé, cé, dé.

LÍZA

(téměř v slzách): Dyť to říkám. É, boé, coé -

HIGGINS: Dost! Řekněte láhev vína.

LÍZA: Léefina.

přeložila: Ariana Trávníčková

1. Jaký problém má Liza?

Neumí správně vyslovovat + nespisovnost.

2. Doplň do textu jméno postavy.

3. Jakým způsobem oba muži s Lízou jednájí?

Jméno:	HIGGINS	PICKERING
Jednání:	hrubě, namyšleně	zdvořile

4. Rozhodni, která tvrzení jsou pravdivá.

- a) Liza se chce učit mluvit, aby mohla studovat.
- b) Liza chce za učení Pickeringovi platit.
- c) V Anglii se chodilo do školy devět let.
- d) Liza pro své budoucí povolání potřebuje být chytřejší.

PRAVDA – LEŽ
PRAVDA – LEŽ
PRAVDA – LEŽ
PRAVDA – LEŽ

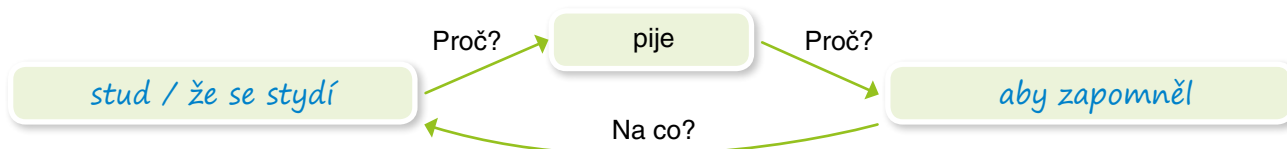
5. Přepiš ve spisovné češtině větu: „Já tušila, že přestanete dělat haura, sotva zmerčíte, že byste moh trhnout něco z toho, co ste mi včera večír vysolil.“

Já tušila, že přestanete být náfuca, sotva si uvědomíte, že byste mohl získat něco z toho, co jste mi včera večer dal.

Na další planetě bydlil pijan. Návštěva u něho byla velice krátká, ale malého prince hodně rozesmutnila. „Co tady děláš?“ řekl pijanovi, který seděl mlčky před řadou prázdných a řadou plných lahví. „Piji,“ odpověděl pochmurně pijan. „A proč piješ?“ zeptal se malý princ. „Abych zapomněl,“ řekl pijan. „Nač abys zapomněl?“ vyzvídal malý princ a užuž ho začínal litovat. „Abych zapomněl, že se stydím,“ přiznal se pijan a sklonil hlavu. „A zač se stydíš?“ vyptával se dále malý princ, protože by mu byl rád pomohl. „Stydím se, že pijí!“ dodal pijan a nadobro se odmlčel. A malý princ zmaten odešel. Dospělí jsou rozhodně moc a moc zvláštní, říkal si v duchu cestou.

přeložila: Zdeňka Stavinohová

1. Doplň koloběh pijanova vysvětlování.

2. Doplň vynechaná slova tak, aby co nejvíce odpovídala smyslu textu.

Malý princ byl **zvědavý**, proč pijan pije. Když se dozvěděl, že chce **zapomenout**, cítil lítost. Když si poslechl celé zdůvodnění, byl **zmatený**.

3. Malý princ cestoval po více planetách. Pokus se vyluštit jména dalších tří obyvatel, které navštívil. Jméno začíná na podtržené písmeno.

A) NEMSY<u>B</u>ZYN	Zabývá se obchodem a stále počítá.	Je to: byznysmen
B) SIMĚ<u>Z</u>EPEC	Zapisuje informace o zemích.	Je to: zeměpisec
C) ÝVOD<u>L</u>ECIŠM	Myslí si o sobě víc než o ostatních.	Je to: domýšlivce

4. Které promluvy patří k obyvatelům A) / B) / C) ze 3. úlohy?

„Když najdeš diamant, který nikomu nepatří, je tvůj. Když najdeš ostrov, který nikomu nepatří, je tvůj. A mně patří hvězdy, protože nikdy nikoho přede mnou nenapadlo, že by mu mohly patřit.“

A

„Obdivovat se znamená uznat, že jsem člověkem nejkrásnějším, nejlépe oblečeným, nejbohatším a nejinteligentnějším na celé planetě.“

C

„Ne, to je příliš složité. Ale požaduje se od badatele, aby podal důkazy. Objeví-li například nějakou velkou horu, musí odtamtud přinést velké kameny.“

B

Na planetě malého prince byly totiž stejně jako na všech planetách užitečné rostliny i plevel. A tudíž i užitečná semínka užitečných rostlin a plevelná semínka plevelu. Jenomže semínka nejsou vidět. Tajně si spí někde v hlíně, dokud si některé nezamane a neprobudí se. Pak se protáhne a pro začátek nesměle vysune ke slunci půvabnou a neškodnou větvičku nebo stonek. Pokud ta větvička nebo stonek patří růži nebo ředkvičce, můžete ji nechat, ať si roste, jak chce. Ale jakmile zjistíme, že je to plevel, je třeba rostlinu vytrhnout hned. A na planetě malého prince byla i strašlivá semínka... semínka baobabů. Půda jimi byla zamořená. A když se do takového baobabu pustíte pozdě, už se ho vůbec nezabavíte. Zatarasí celou planetu. Provrtá ji kořeny skrz naskrz. Když je ale planeta příliš malá a když je baobabů moc, tak ji roztrhnou.

přeložila: Zdeňka Stavínková

5.

Křížkem označ obrázek, který neodpovídá textu. Zbylé obrázky očíslej podle toho, kdy se jako slova objeví poprvé v textu.

4

3

2

1

KAREL ČAPEK: BÍLÁ NEMOC

PRVNÍ MALOMOCNÝ: Mor je to, mor. V naší ulici už je v každém domě několik morem raněných. Povídám, sousede, vždyť vy taky máte na bradě tu bílou skvrnu; a on, prý to nic, ani to necítím. A dnes už z něho taky padají kusy masa jako ze mne. Mor je to.

DRUHÝ MALOMOCNÝ: Žádný mor, malomocenství. Bílá nemoc tomu říkají, ale měli by tomu říkat trest – Taková nemoc přece nemůže přijít sama od sebe; to nás bůh trestá.

TŘETÍ MALOMOCNÝ: Kriste panebože – Kriste panebože – Kriste panebože –

PRVNÍ MALOMOCNÝ: Trest! trest! to bych rád věděl, zač mám být trestán. Já jsem tak mnoho neužil, člověče, leda bídy; to by byl divný bůh, kdyby trestal chudáky, no ne?

DRUHÝ MALOMOCNÝ: Počkej, však uvidíš. Ze začátku to máš jen na kůži, ale až tě to začne žrát uvnitř jako tohohle, řekneš si, to není možné, aby to bylo jen tak, to musí být trest, to musí mít nějakou –

1.

O který literární druh se jedná? (podle čeho se to pozná?)

DRAMA, není členěn do odstavců ani slok, jsou zde

promluvy jednotlivých postav.

2.

Doplň do textu poslední slovo.

a) vysvětlení

c) důvod

☒ b) příčinu

d) vysvětlivku

3.

O kterou nemoc se jedná?

a) mor

c) nemoc chudých

☒ b) malomocenství

d) boží trest

4.

Čím se nemoc projeví?

a) panikou

b) odpadáváním kusů masa

☒ c) bílou skvrnu

d) necítěním bolesti

5.

Ve kterém stádiu nemoci všichni tři jsou? Který z nich byl nejvážněji nemocný? Zakroužkuj ho v tabulce.

První malomocný	Druhý malomocný	Třetí malomocný
ODPADÁVÁ MU MASO	BÍLÁ SKVRNA	ŠÍLENSTVÍ

DR. GALÉN: Prosím, pánové... ještě snad chvilinku... Prosím vás, vyřídte, že já, doktor Galén... doktor chudých...

NOVINÁŘ: Komu to máme vyřídít?

DR. GALÉN: Komu? Všem králům a vladařům na světě... Napište jim, že bych je prosil... Já byl totiž na vojně, pánové, jako doktor... a já bych chtěl, aby už nebyly války, víte? Prosím vás, napište jim to!

NOVINÁŘ: Myslíte, že vás poslechnou?

DR. GALÉN: Ano, totiž... Řekněte jim, že jinak zajdou na malomocenství, že ano... Ten lék proti Čengově nemoci, to je můj lék, rozumíte? A já jej nedám, dokud... dokud neslíbí, že už se nebude zabíjet! Prosím vás, pánové, řekněte jim, že jim to vzkazuju! Já opravdu... nikdo druhý ten můj prostředek nezná, zeptejte se tady na klinice; jen já mohu léčit, jen já... Řekněte jim, že už jsou staří... všichni, kdo vládou. Řekněte jim, že budou zaživa hnít... jako ti tady. Řekněte, že to čeká všechny lidi...vůbec všechny...

JINÝ NOVINÁŘ: Vy byste nechal lidi takhle umírat?

DR. GALÉN: A vy byste je nechali zabíjet? Proč prosím...

6. Za koho se dr. Galén označil?

DOKTOR CHUDÝCH

7. Jaké jiné označení bílé nemoci se zde objevilo?

ČENGŮVA NEMOC

8. Co znamenají tři tečky v textu?

PAUZA

9. Kolik žurnalistů v této části vystupuje?

a) žádný b) 1 **c) 2** d) 3

10. Vymysli další synonyma pro slovo: umřít.

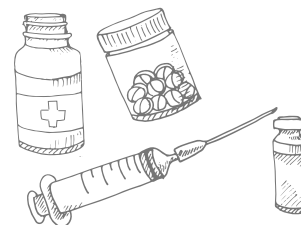
ZES. NOUT

S. KONAT

11. Rozhodni, která tvrzení jsou pravdivá.

- a) Dr. Galén má vzkaz pro všechny vládce světa.
- b) Nechce, aby byly války, protože válku zažil.
- c) Nedá jim svůj lék, dokud neslíbí, že přestanou válčit.
- d) Lék má jen jeho klinika.

PRAVDA – **LEŽ**
PRAVDA – **LEŽ**
PRAVDA – **LEŽ**
PRAVDA – **LEŽ**

MARŠÁL: Za všechny – Máš pravdu, Aneto: tady jsou ještě jiní – Tady jsme my, my malomocní! Milióny nás malomocných na celém světě – Pravda, já musím s nimi – Dívej se, světe, dívej se, tady stojí... maršál malomocných; a už ne v čele vojsk, ale v čele všeho bolavého lidského masa – Z cesty, z cesty, teď jdeme my – My, my jsme v právu, my malomocní; my chceme jen – Ukaž, Aneto! (Bere sluchátko.) Haló, doktore – Ano, sám. – – Ano. – Ano. – Už jsem vám řekl, že ano! – Dobrá. Děkuju. (Položí sluchátko.) Tak, to by bylo odbyto. Bude tu... za několik minut.

DCERA: Zaplať bůh! (Rozplácne se radostí.) Já jsem tak ráda, tati –

12. Co znamenají věty v závorce?

Reakce / chování postav,
jednání postav

13. Kdo byla Aneta?

dcera

14. Najdi v textu větu, která ukáže, jak se Maršál změnil, a podtrhni ji.

15. Doplně slovo do textu.

- a) lásku c) mír
- b) slitování** d) válku

16. Doplně.

- a) Na světě jsou MILIÓN malomocných.
- b) Maršál změnil názor, protože ONEMOCNĚL.
- c) Jeho dcera má RADOST ZE ZMĚNY NÁZORU SVÉHO OTCE.

Probudil se úderem své pravé pěsti, která se mu vymrštila do tváře, a pálením šňůry, která mu drhla v dlani. Levou rukou ji necítil, ale sevřel ji ze všech sil pravou, a šňůra mu v ní uháněla pryč. Konečně ji nahmatal levičkou, vzepřel se proti tahu a teď mu šňůra spalovala záda a levou ruku, a levička na sebe vzala všechnu námahu a provaz se do ní zle zařezával. Ohlédl se na kotouče šňůry, a ty se hladce odmotávaly. V tom okamžiku ryba skočila, mocně rozrazila oceán a pak těžce dopadla. A pak skočila ještě jednou a ještě, a člun se rozletěl, třebaže se šňůra stále prudce odvíjela a stařec zvyšoval znovu a znovu její napětí až k prasknutí. Strhlo ho to a přitisklo dolů k přídí, tvář měl v nakrojeném řízku dorády a nemohl se pohnout.

přeložil: František Vrba

1. Vypiš tři nepříjemnosti, které se rybáři staly.

např. úder pěstí, necitlivá levá ruka, pořezání ruky šňůrou, stržení k přídí, nehybnost, zaboření obličeje do řízku dorády

2. Doplň příčinu nebo následek.

Ryba (znovu/podruhé) skočila

člun se rozletěl.

Vzepřel se proti tahu

šňůra mu spalovala záda a levou ruku.

Strhlo ho to k přídí

nemohl se pohnout.

3. Které události se týkají levé a které pravé ruky? Přiřaď je pomocí šipky ke správné ruce.

Rybář ji necítil.

Sevřel jí šňůru.

Vzala na sebe veškerou námahu.

Šňůra mu v ní uháněla pryč.

Uhodila ho do tváře.

4. Seřaď události v textu tak, jak šly za sebou.

- Ryba vyskočila.
- Probudil se kvůli úderu pěstí.
- Pálila ho záda a ruka od šňůry.
- Upadl a byl přitisknut k přídí.

3

1

2

4

Ale přemýšlel rád o všem, co se ho týkalo, a protože neměl nic ke čtení ani rádio, přemýšlel hodně a teď uvažoval dál o hříchu. Nezabil jsi tu rybu jenom proto, aby ses udržel naživu a abys ji prodal jako potravu, říkal si v duchu. Zabil jsi ji z pýchy a protože jsi rybář. Miloval jsi ji, když byla naživu, a miloval jsi ji i pak. Když jsi ji miloval, nebyl to hřích zabít ji. Nebo byl to snad hřích tím větší? Moc mudruješ, staříku, řekl si nahlas. Ale toho dentuso jsi zabil s rozkoší, pomyslel si. Žije z živých ryb zrovna jako ty. Není to mrchožrout ani prostě jen plovoucí apetit jako někteří jiní žraloci. Je krásný a vznešený a nebojí se ničeho na světě. Zabil jsem ho v sebeobraně, promluvil stařec nahlas. A zabil jsem ho jaksepatří. Ostatně, pokračoval v myšlenkách, všechno se navzájem zabíjí, tak nebo tak. Rybaření mě zabíjí zrovna tak, jako mě udržuje při životě.

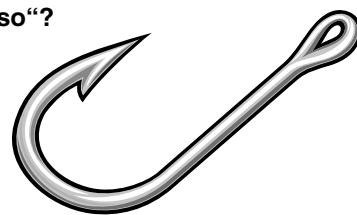
přeložil: František Vrba

5. Kolik ryb rybář zabil?

- a) jednu
- ☒ b) dvě
- c) tři

6. Co pravděpodobně znamená slovo „dentuso“?

- a) pirát
- b) velryba
- ☒ c) žralok

7. Napiš, proč si rybář myslí, že nebyl hřích zabít „tu rybu“.

Miloval ji, je rybář.

8. Podtrhni pravdivá tvrzení týkající se „dentusa“.

Žije z živých ryb. Má velký apetit. Je mrchožrout. Je krásný a vznešený. Byl zabit s rozkoší. Poskytl rybáři potravu.

JOHN STEINBECK: O MYŠÍCH A LIDECH

George se na něho přísně podíval. „Copak to taháš z té kapsy?“

„Vždyť já v té kapse ani nic nemám.“ zachytračil si Lennie.

„To já vím taky. Máš to v ruce. Co to máš v té ruce - co to v ní schováváš?“

„Ale nic, Georgi, na mou duši, nic.“

„Žádný takový, dej to sem.“

Lennie odtáhl ruku se sevřenou dlaní dále od George. „Ale vždyť je to, Georgi, jen myš.“

„Myš? Živá myš?“

„Ale kde! Obyčejná mrtvá myš. Já ji, Georgi, nezabil. Na mou duši, že ne. Já ji našel už mrtvou.“

„Sem s ní!“ nakazoval George.

„I nech mi ji, Georgi.“

„Sem s ní!“

Lennieho zavřená dlaň pomalu poslechla. George popadl myš a hodil ji na druhý břeh do houští.

„Co chceš, prosím tě, dělat se chcípou myší?“

„Po cestě jsem ji moh palcem hladit,“ vysvětloval Lennie.

přeložili: Vladimír Vondyš a Blanka Knotková-Čapková

1. Jak se Lennie snažil George přechytračit?

TVRDIL, ŽE NIC NEMÁ V KAPSE (MYŠ MĚL UŽ V RUCE).

2. Doplň na vynechaná místa jména ve správném tvaru.

3. Proč si Lennie myš nechával?

ABY JI CESTOU MOHL HLADIT.

4. Doplň informace o vztahu George a Lennieho.

- a) George se o Lennieho staral. c) George a Lennie se měli rádi.
- b) Lennie George poslouchal. d) George bral Lennieho takového, jaký byl.

Ve stáji byl jen Lennie, a ten seděl v seně vedle bedny pod žlabem na onom konci, kde ještě nebylo narovnáno seno. Seděl v seně a hleděl na maličké mrtvé štěňátko, které před ním leželo. Hleděl na ně dlouho a pak natáhl svou ohromnou ruku a začal je hladit, hladit je celé, od čumáčku k ocásku. A Lennie to štěně tiše oslovil: „Pročpak jsi z toho muselo mít smrt? Ty přece nejsi žádná maličká myšička. Vždyť já tě ani tak moc nehladil!“ Zvedl štěněti hlavičku, zadíval se mu na čumáček a promluvil k němu. „Až na to George přijde, že jsi zabítý, on mi pak snad ani nedovolí opatrovat králíky.“

Vtom do něho vjel vztek. „Potvoro jedna! Pročpak tě to muselo zabít?! Ty přece nejsi žádná maličká myšička!“ Zvedl štěně a mrštil jím pryč. Obrátil se k němu zády. Seděl s hlavou nad koleny a šeptal: „Teď nebudu smět opatrovat králíky. Teď mi to nedovolí.“ A kolíbal se ve svém hoří dopředu dozadu.

přeložili: Vladimír Vondrák a Blanka Knotková-Čapková

5. Jak tato ukázka souvisí s první ukázkou?

V OBOU LENNIE ZABIL ZVÍŘE

A PAK JE HLADIL

6. Seřaď události.

- 3 a) Lennie si uvědomil, že by ho George mohl potrestat.
- 4 b) Lennie vztekle mrštil štěnětem pryč.
- 1 c) Lennie zabil štěně.
- 5 d) Lennie se snažil uklidnit kolébáním.
- 2 e) Lennie hladil mrtvé štěňátko.

7. Čeho se Lennie bál?

- a) Bál se, že mu George vynadá.
- b) Bál se, že mu George nedovolí starat se o králíky.**
- c) Bál se, že na to někdo přijde.
- d) Bál se, že ještě někomu ublíží.

8. Co v ukázce svědčí o tom, že je Lennie psychicky nemocný? MLUVENÍ S MRTVÝM ZVÍŘETEM, NÁVALY VZTEKU

Lennie otočil hlavu. „Tohle, Lennie, nedělej. Koukej se hezky přes řeku, jako bys to hospodářstvíčko měl skoro před očima.“

Lennie poslechl. George pohlédl dolů na pistoli.

„Tak dál, Georgi. Kdy se do toho pustíme?“

„Už brzo se do toho pustíme.“

„Já a ty.“

„Ty... a já. Všecky budou na tebe hodný. Nebudou už žádný maléry. Žádný žádnýmu nic zlého neudělá, ani mu nic neukradne.“

„Já myslel, že se na mě, Georgi, zlobíš!“

„Kdepak, Lennie. Nezlobím, Já se na tebe nezlobil nikdy, a teď taky ne. Věř mi to, Lennie.“

Hlasy se už přiblížily. George zvedl pistoli a poslouchal.

„Pustíme se do toho už teď,“ prosil Lennie. „Kupme si to hospodářstvíčko hned.“

A George zdvihl pistoli a sevřel ji pevněji, aby se nechvěla, a ústí hlavně přiblížil až k zátylku. Ruka se mu prudce třásla, ale obličej mu strnul a ruka nabyla pevnosti. Stiskl spoušť. Do kopců zarachotil třesk výstřelu a přirachotil zase dolů. Lennie sebou škubl a pak se pomalu složil dopředu na písek, a už ležel a ani se nezachvěl.

přeložili: Vladimír Vondrák a Blanka Knotková-Čapková

9. Na co Lennie v posledních chvílích myslel?

NA JEJICH SPOLEČNÉ
HOSPODÁŘSTVÍ

10. Čím se George s Lenniím rozloučil?

TÍM, ŽE MU ŘEKL, ŽE SE NA NĚJ
NIKDY NEZLOBIL

EDUARD BASS: CIRKUS HUMBERTO

Zedník Antonín Karas zírá na to jako na zjevení, jako na sen. A jeho kudrnatý soudruh mu naléhavě vykládá, že CIRKUS HUMBERTO je jeden z největších cirkusů v Evropě, že patří nějakému panu Berwitzovi, že mají na šedesát čistokrevných koní a slona a menažerii a že se to všechno teď dá do pohybu, na cesty, od jara až do zimy. A na to že je zapotřebí party stavěčů, tenťáků, jak si oni říkají, která dovede za dvě hodiny postavit stan a za půl hodiny jej rozebrat, a tu partu že panu Berwitzovi vede on, Karel Kerholec z Libuně; do takové party že Karas nyní přišel, na tom že není nic, jen zvládnout tempo, aby jeden druhému zahrál do ruky; a na to že jsou Češi, pro ten fortel, který na všechno najdou; u všech cirkusů že prý jsou na tu práci hledání, a ovšem dělají i jiné věci, koňáky, stájníky, krmiče, štolby, muzikanty, augusty, jak si co kdo najde, hlavní je ve všem se vyznat a všude podle potřeby pomoci. Ale život je to krásný, svobodný a volný, od města k městu, celý svět se uvidí, neznámé kraje, neznámí lidé... a těch krásných ženských! Po cirkusácích je každá jako divá...

1. Najdi v textu výraz pro:

správce konírný / podkoní: *štolba*
 přelud: *zjevení*
 klaun: *august*
 zvěřinec: *menažerie*

3. Rozhodni, která tvrzení jsou pravdivá.

- a) Cirkus Humberto je největší cirkus na světě. PRAVDA - **LEŽ**
 b) Cirkus cestuje od jara do podzimu. PRAVDA - **LEŽ**
 c) Postavit cirkusový stan se dá za dvě hodiny. **PRAVDA** - LEŽ
 d) V cirkuse mají na šedesát koní. **PRAVDA** - LEŽ

5. Kdo používá označení „tenťák“? *stavěči stanu*

2. Proč jsou Češi u cirkusu žádáni?

- a) snadno se dorozumí
 b) jsou výborní akrobati
c) jsou zruční, dokážou vzít za práci
 d) s každým dobře vychází

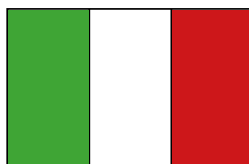
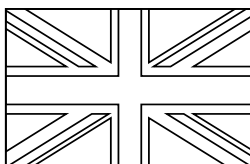
4. Najdi v textu, jaké výhody má život cirkusu a podtrhni je.

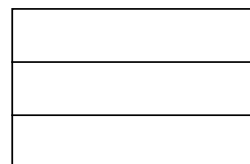
To si Karas hned první den Vaškova cvičení zaskočil k modré maringotce, aby viděl, jak to synovi jde. Ale co spatřil, nad tím mu srdce ustrnulo hrůzou. Ten Breber, ten machometán stál tam u schůdků, levou nohu měl o jeden z nich opřenou, že mu šlo stehno vodorovně. A Vašek ležel zády přehozen přes stehno, hlava a ruce mu visely na jedné straně, nohy na druhé a ten divoch, ten násilník tiskl mu oběma rukama hrudník a kolena dolů, nic jinak, ne. jako by chtěl Vaškovi zlámat páteř. Opíral o hocha ze všech sil, „violá, to to lupe... to to křupe... kosti se lámou.... klouby se vytahují... všechno bolí, já vím, já vím, mio ragazze, jen se drž... je třeba slogare il dorso, vykloubit hřbet, la spina, tutto scheletro, celou kostru... oh, oh, la vertebra... bene, bene benissimo... violá...“ Karas otec slyšel mezi těmi výkřiky jen vzlyky, vzdechy a úpění svého syna. Už se řítit vpřed, aby to hrůzné týrání zamezil. Vtom však proti němu vyrazil Paolo, který stál vedle svého otce a všechno sledoval. Vběhl Karasovi do cesty, a volaje „Ecco, signore, ecco...“, překloupil se lehounce nazad, a. ruce přišly na zem, ba až dosáhly nohou. A uchopiv nohy za lýtky, prostrčiv mezi kolena hlavu, která se usmívala, začal před Karasem pobíhat a poskakovat, načež se jediným pružným vymrštěním narovnal, udělal velký divadelní úklon a zvolal znovu: „Fa niente, signore Antonio, to nic není... schauen Sie...“ A provedl na místě tři přemety. Opravdu těmi kejklý zadržel Karase, že se vzpamatoval z prvního rozčilení a obrátil se, aby trýznivou scénu neviděl.

6. Dokážeš určit, ze které cizí řeči pochází výrazy z ukázky jako „Ecco, signore, ecco“ nebo „bene, bene, benissimo“?

Vybarvi správnou vlajku dané země.

Itálie

1. Příběh novely Romaina Rollanda „Petr a Lucie“ se odehrává:

- ☒ a) v Paříži za 1. světové války
- b) v Berlíně za 2. světové války
- c) v Londýně za 1. světové války

2. Autorem díla „Na západní frontě klid“ je:

- a) Jaroslav Hašek
- b) George Bernard Shaw
- ☒ c) Erich Maria Remarque

3. Pojem SATIRA znamená:

- a) kladné hodnocení
- b) zamyšlení nad smyslem života
- ☒ c) výsměch a ironie směřující ke kritice nedostatků ve společnosti

4. Satiru najdeme v díle:

- ☒ a) Jaroslava Haška
- b) Karla Čapka
- c) Romaina Rollanda

5. J. Voskovec a J. Werich společně působili v divadle

- a) D34
- b) Národní divadlo
- ☒ c) Osvobozené divadlo

6. Antoine de Saint-Exupéry byl prozaik, publicista a:

- a) lékař
- ☒ b) letec
- c) vědec

7. Za které dílo byl Ernest Hemingway oceněn Nobelovou cenou r. 1954?

- a) Sbohem, armádo!
- b) Komu zvoní hrana
- ☒ c) Stařec a moře

8. Vašek Karas je ústřední postavou knihy:

- a) Osudy dobrého vojáka Švejka
- b) Malý princ
- ☒ c) Cirkus Humberto

9. Autorem komedie „Pygmalion“ je anglický dramatik irského původu:

- ☒ a) George Bernard Shaw
- b) E. M. Remarque
- c) Percy Bysshe Shelley

10. Kterou vlastnost určitě neměl Josef Švejk?

- a) dobrosrdečnost
- ☒ b) bezradnost
- c) vypočítavost

11. Novela bývá:

- a) delší než román
- ☒ b) zakončena pointou
- c) kratší než povídka

12. Hudební skladatel Jaroslav Ježek není autorem písně:

- a) David a Goliáš
- ☒ b) Babička Mery
- c) Včera neděle byla

13. Která zkratka bývá spojována s Jaroslavem Ježkem:

- a) ND
- b) V+W
- ☒ c) R.U.R.

14. Snaha zachytit krásu okamžiku je typická pro:

- a) symbolismus
- b) expresionismus
- ☒ c) impresionismus

15. Těžká Barbora je:

- a) jméno hlavní hrdinky divadelní hry
- b) název pro pětku z jazyka českého
- ☒ c) název děla

16. Doktor Galén je hrdina díla s názvem:

- a) Povídky malostranské
- ☒ b) Bílá nemoc
- c) Povídky z jedné kapsy

17. Eduard Bass je také autorem knihy:

- a) Bylo nás pět
- ☒ b) Klapzubova jedenáctka
- c) Devatero pohádek

18. Psychicky nemocný Lennie je hrdinou díla:

- ☒ a) O myších a lidech
- b) Moudří blázni
- c) Kat a blázen

Přehled autorů a děl

 OSVÍCENSTVÍ

 PREROMANTISMUS

 ROMANTISMUS

 OPAKOVÁNÍ I.

 REALISMUS

 PŘÍLOHA

 NATURALISMUS

 OPAKOVÁNÍ II.

 LITERATURA PŘELOMU 20. STOL.
- MODERNÍ UMĚLECKÉ SMĚRY

 ČESKÁ MODERNA A BUŘIČI

 OPAKOVÁNÍ III.

 MEZIVÁLEČNÁ LITERATURA

 OPAKOVÁNÍ IV.

O. Swift: Gulliverovy cesty	2
D. Defoe: Robinson Crusoe	3
Rukopis Královédvorský a Rukopis Zelenohorský	4
J. W. Goethe: Faust	5
F. L. Čelakovský: Ohlas písní českých - Toman a lesní panna	6
Heinrich Heine: Lorelei	7
Walter Scott: Ivanhoe	7
Mary Shelley: Frankenstein	8
A. S. Puškin: Evžen Oněgin	9
M. J. Lermontov: Smrt básníka	11
V. Hugo: Chrám Matky Boží	12
K. H. Mácha: Máj.....	14
K. J. Erben: Kytice	16
J. K. Tyl: Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka	18
osvícenství, preromantismus a romantismus	19
N. V. Gogol: Revizor	20
F. M. Dostojevskij: Zločin a trest	21
H. Ch. Andersen: Děvčátko se sirkami	22
H. de Balzac: Otec Goriot	24
Ch. Dickens: Oliver Twist	25
M. Twain: Dobrodružství Huckleberryho Finna	27
B. Němcová: Babička (nebo Divá Bára)	29
K. H. Borovský: Král Lávra	31
Jakub Arbes: Newtonův mozek	32
.....	33
J. Neruda: Povídky malostranské	37
A. Jirásek: F. L. Věk	39
A. a V. Mrštíkové: Maryša	40
K. Šlejhar: Kuře melancholik	41
É. Zola: Zabiják	41
Guy de Maupassant: Kulička	43
realismus a naturalismus	44
O. Wilde: Obraz Doriana Graye	45
E. A. Poe: Černý kocour	46
Ch. Baudelaire: Zdechlina	47
A. Rimbaud: Opilý koráb	47
A. Sova: U řek	48
S. Machar: Zde by měly kvést růže	48
F. Šrámek: Modrý a rudý	49
V. Dyk: Krysař	50
P. Bezruč: Slezské písně	51
literatura přelomu století	53
R. Rolland: Petr a Lucie	54
E. M. Remarque: Na západní frontě klid	55
J. Hašek: Osudy dobrého vojáka Švejka	57
J. Voskovec, J. Werich: Těžká Barbora	58
G. B. Shaw: Pygmalion	59
A. Saint de Exupéry: Malý princ	60
K. Čapek: Bílá nemoc	61
E. Hemingway: Stařec a moře	63
J. Steinbeck: O myších a lidech	64
E. Bass: Cirkus Humberto	66
meziválečná literatura	67